

XXXVIII. GODINA. TEČAJ XXXVIII.

ŠUBOTIČKA DANICA

== ILI ==

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

SA SLIKAMA

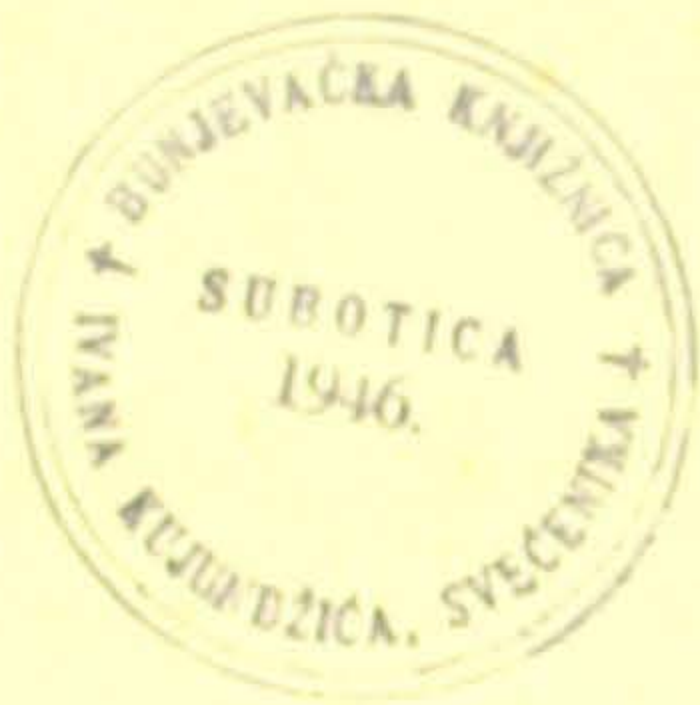
ZA PROSTU GODINU

1921.

CINA 16 K

Štampano u štampariji Ernesta Fišera u Subotici.

zkvh.org.rs

XXXVIII. GODINA.

SUBOTIČKA DANICA

□ □ □ □ □ ILI □ □ □ □ □

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

SA SLIKAMA

ZA PROSTU GODINU

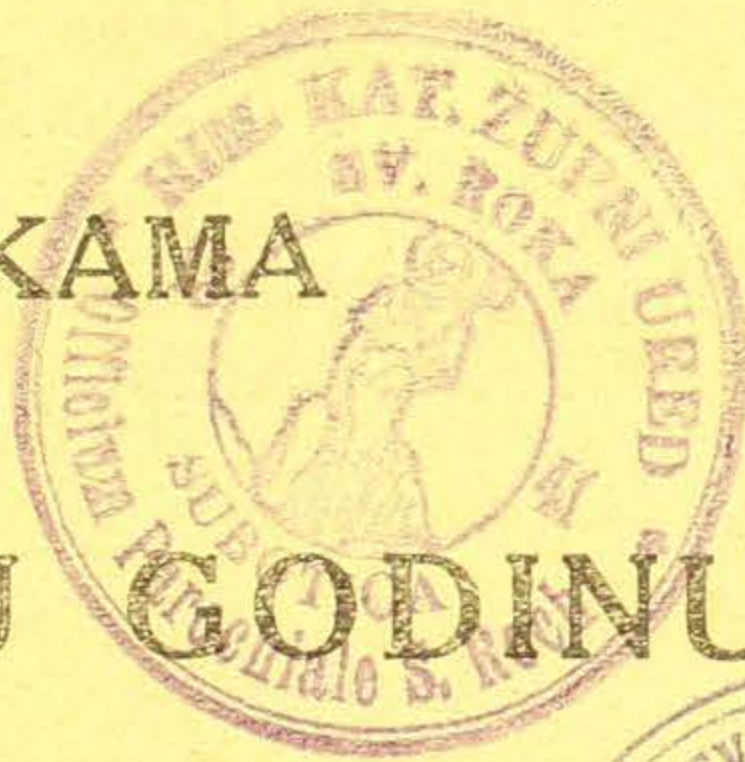
INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97 ZP

SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

1921.

CINA 16 KRUNA.

Crkvene Naredbe.

I. Pomične svetkovine.

1. Svetkovine zapovidne.

Uskrs	27. ožujka.
Spasovo	5. svibnja.
Duhovi	15. svibnja.
Brašanjevo	26. svibnja.
Advent	27. studenog.

2. Svetkovine, koje se samo u crkvi obdržavaju.

Ime Isusovo	2. sičnja.
Čista srida	9. veljače.
Sedam žalosti bl. Divice	18. ožujka.
Zaštita sv. Josipa . . .	13. travnja.
Srce Isusovo	3. lipnja.
Svetk. krvi Isusove . . .	1. srpnja.
Ime Marijino	12. rujna.
Andjeli Čuvari	2. listopada.
Sv. Krunica	7. listopada.

II. Postovi.

Treća zapovid crkvena nalaže nam post dvi vrsti i to: nemrs i post.

1. Nemrs stoji u tom, da svaki kršćanin počam od 7 godina ne jide mesa od živine vruće krvi. Mašču zaprigati jila osim velikog petka slobodno je u svako dobo. Takav nemrs obdržava svakog petka priko godine.

2. Post je odredjen samo za odrasle od 21. godine do 60 god., i obdržava se tako, da se može jisti triput na dan a samo jedared do sitosti. Ako je u ove dane po dopustu slobodno jedanput i mesa jisti, to čini kod glavnog blagovanja.

Taki su postovi u korizmi osim petka.

3. Strogi post sadržaje i nemrs i post; na pr. na čistu sridu.

4. Ako na petak pada svetkovina ne ima ni nemrsa, ni posta.

a) Kvatri posti.

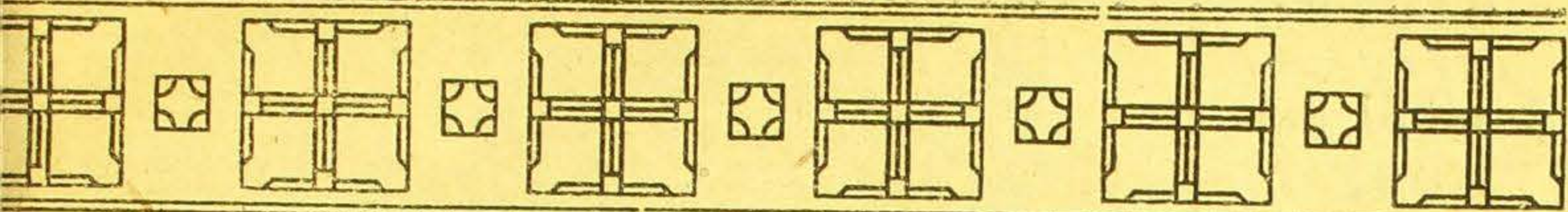
U sridu i subotu je jednostavan post brez nemrsa, a u petak strogi post; dakle nemrs i post.

Prolični: 16., 18., 19., veljače;
Litni: 18., 20., 21., svibnja;
Jesenji: 21., 23., 24., rujna;
Zimski: 14., 16., i 17., prosinca.

b) Posti u oči svetkovina.

Strogi postovi su nemrsom i postom

1. Subota prid Duhove;
2. U oči Velike Gospojine;
3. Prid Sve Svete;
4. Badnjak ili dan prid Božić.

Zvzdarske oznake.

Godina 1921. jest prosta godina.

Proliće se počimlje 21. ožujka u 5 s. u jutro. Toga dana noć jednako duga ko i dan. Lito počimlje: 22. lipnja u 1 sat posli ponoći. Ovo je najdulji dan a najkraća noć godini.

Jesen počimlje: 23. rujna u 3 s. po podne. Noć i dan jednako su dugi.

Zima počimlje: 22. prosinca u 10 s. prije podne. Ovo je najdulja noć, a najkraći dan u godini.

Pomrčine sunca i miseca.

Kod nas će se viditi dvije pomrčine i to: Dilomična pomrčina sunca 8 travnja; po-

čimlje se u 7 s. 47 m. prije podne i traje do 12 s. 33 m. posli podne.

Dilomična pomrčina miseca bit će 16. i 17. listopada u 10 s. 10 m. u večer i traje do 1 s. 29 m. u noć.

Vrime se računa po zimskom satu.

Zimsko i litno vrime.

Dan se zove ono vrime, za koje se sunce vrati na isto mesto. Sunce ne izlazi jutrom niti zalazi večerom u isto vrime, al da bi sati po jednoj kraljevini u isto vrime jednako išli, naspram sunca namišćaju se sati zimi u podne 16 minuti za sunčevim podnevom, a liti sa 44 minuti prid suncem. To je zimsko i litno vrime.

Državne Svetkovine.

- 24. (11) svibnja. Dan slovenski učitelja Ćirila i Metoda.
- 28. (15) lipnja. Vidovdan. 12. srpnja (29. lip.) Rodjendan Nj. Kralja Petra.
- 1. prosinca (18. stud.) Dan ujedinjenja S. H. S.
- 17. (4) prosinca. Dan rodjenja Nj. V. Regenta Aleksandra.

Sičanj

broji 31 dan.

Januar

Tri kralja donesoše Isusu zlata, tamjana i mirhe. (6. sič)

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Misečne mine:
Subota	1 Nova god.		19 Danilo	7 43	4 25	☾ Trećak: 1. u 5 s. 30 m. u jutro.
1 Ned. p. Nov. god. Ev.: Simeon i Ana. Luka 2.						
Nedilja	2 Ime Isusovo		20 Ned. Oteč.	7 43	4 26	☾ Mladi misec 9. u 6 s. 22 m. u jutro.
Poned.	3 Genoveva		21 Julijana	7 43	4 27	☾ Prvak: 17. u 7 s. 26 m. u jutro.
Utorak	4 Tito		22 Anastazia	7 43	4 28	☾ Uštap: 24. u 0 s. 3 m. u jutro.
Šrida	5 Dobromir		23 10 muč. na kr.	7 42	4 29	☾ Trećak: 30. u 8 s. 58 m. u večer.
Četvrt.	6 Tri Kralja		24 Evgenija	7 42	4 30	
Petak	7 Lucijan †		25 Božić	7 41	4 31	
Subota	8 Radoslav		26 Zbor Bogor.	7 40	4 32	
2 I. ned. p. tri kralja. Ev.: Isus od 12 god. Luka 2.						
Nedilja	9 Nevinka		27 Stevan pr. m.	7 40	4 34	
Poned.	10 Vilim		28 20 tis. muč.	7 39	4 35	
Utorak	11 Zdravko p.		29 Mladenci	7 38	4 37	
Šrida	12 Nesto op.		30 Anisija	7 38	4 39	
Četvrt.	13 Cesarija		31 Melanija	7 37	4 41	
Petak	14 Hilarijon †		1 S. Novo Leto	7 37	4 42	
Subota	15 Pavao p.		2 Silvestar	7 36	4 43	
3 II. ned. p. tri kralja. Ev.: Svadba u Kani. Ivan 2.						
Nedilja	16 Marcel		3 Malahija	7 36	4 45	
Poned.	17 Antun p.		4 Zbor 70 ap.	7 35	4 46	
Utorak	18 Petar u Rimu		5 Teopemto	7 35	4 48	
Šrida	19 Karlo		6 Bogojavljn.	7 34	4 49	
Četvrt.	20 Fab. i Seb.		7 Zbor Ivana	7 33	4 50	
Petak	21 Janja †		8 Georgij	7 32	4 51	
Subota	22 Vinko		9 Poljivko	7 32	4 52	
4 Sedamdesetnica. Ev.: Poslenici u vinogradu Mat. 20.						
Nedilja	23 Zar. B. D. M.		10 Gregorij	7 31	4 53	
Poned.	24 Timoteo		11 Teodorij	7 30	4 54	
Utorak	25 Obrač. Pavla		12 Talijana	7 29	4 56	
Šrida	26 Polikarp B.		13 Jermilo	7 28	4 58	
Četvrt.	27 Ivan zlat.		14 Sava I.	7 27	4 59	
Petak	28 Marga †		15 Pavao	7 26	5 01	
Subota	29 Franjo Sal.		16 Ver. Petra.	7 25	5 02	
5 Šezdesetnica. Ev.: O sijaču. Luka 8.						
Nedilja	30 Martina		17 Antonij V.	7 24	5 03	
Poned.	31 Petar nol.		18 Maksim	7 23	5 04	

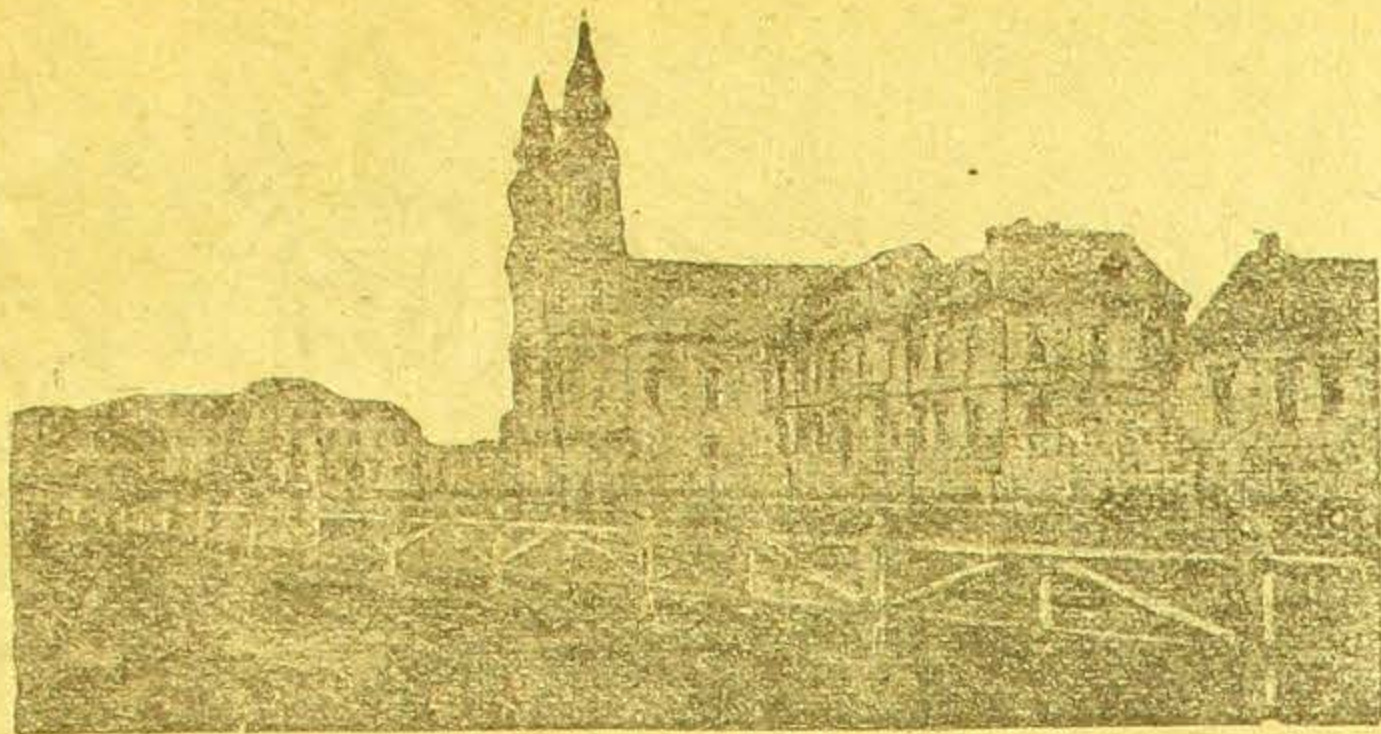
Duljina dana I. sič. 8 s. 42 m. dužina noći 15 s. 18 m. U sičnju naraste dan 1 s.

Stogodišnje gatanje .o vrimenu:

Suho i ne odviše hladno.

Iskusi:

Lipo i stalno vrijeme sa mrzлом može se iščekivati; ako južno-zapodni vitar obrati se u sivero-zapadni; ako sa istočnim vitrom sitan snig vije; ako od zapada gusta magla se diže.

Župna crkva sv. Terezije u Subotici.

Veljača

broji 28 dan.

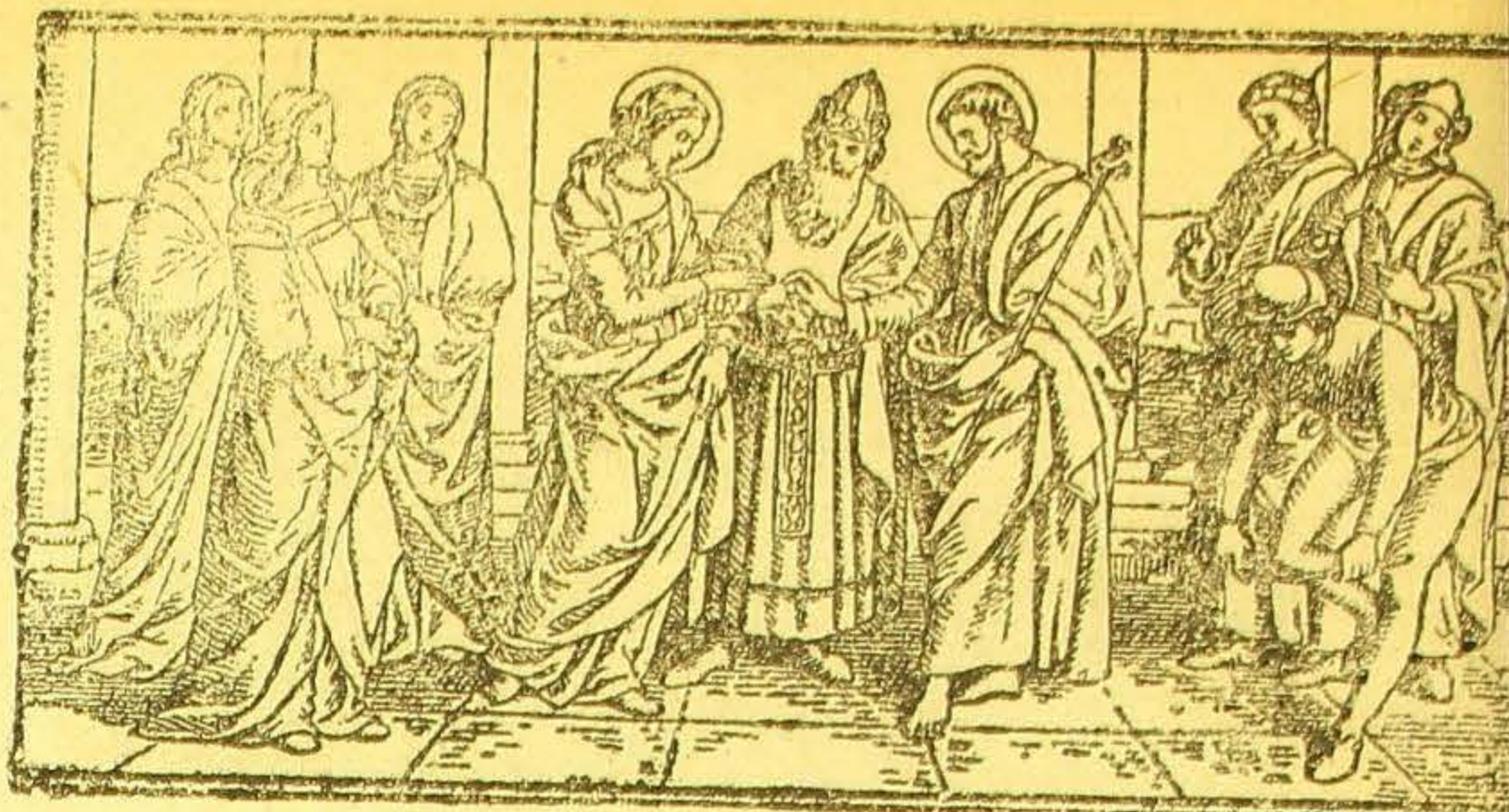
Februar

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Misečne mine :
Utorak	1 Ignacij		19 Makarij	7 23	5 06	<p>☾ Mlad misec: 8 u 1 s. 32 m. izjutra.</p> <p>☽ Prvak 16. u 7 s. 49 m. posli podne.</p> <p>☉ Uštap 22. u 10 s 28 m. izjutra.</p> <p>Duljina dana 1. velj. 9 s. 24 m. Ovoga se miseca podulji dan: 1 s. 23 m.</p>
Šrida	2 Svitlo M.		20 Jetimij	7 21	5 06	
Četvrt.	3 Blaž b.		21 Maksim	7 20	5 08	
Petak	4 Veronika †		22 Timotej	7 18	5 09	
Subota	5 Agata		23 Klimente	7 17	5 11	
Pedesetnica. Ev. : Isus izliči slipca. Luka 18.						
Nedilja	6 Poklade		24 Ksenija	7 16	5 13	<p>Stogodišnje gatanje o vrimentu :</p> <p>Izpočetka ugod- no, 13. do 18 snig i vitar, a za tim do konca hladno.</p> <p>Iskusi: Lipo i stalno vri- me slidi sa mrzlom: ako južnoistočni vit- rovi dušu; ako mi- sec jako blista; ako večernja rumen na zapadu visoko se uzdiže. — Naprotiv zlo il nestalno vreme se ima iščekivati: ako duse zapadnjak, ako posli duljega mrzla ledenjak pada, što se lako primečuje na prozoru.</p>
Poned.	7 Vranka		25 Grigorij N.	7 15	5 14	
Utorak	8 Ivan Matski		26 Ksenofonij	7 13	5 15	
Šrida	9 Apolonia †		27 Pr. m. Jovana	7 11	5 16	
Četvrt.	10 Skolastika		28 Jevrem	7 09	5 17	
Petak	11 Trnova krana		29 Pr. m. Ignaciji	7 07	5 19	
Subota	12 Damjan		30 3 Jerarha	7 05	5 20	
I. ned. korizme. Ev. : Kušanje Isusovo. Mat. 4.						
Nedilja	13 Čista		31 Kir. i Jovan	7 04	5 22	<p>Stogodišnje gatanje o vrimentu :</p> <p>Izpočetka ugod- no, 13. do 18 snig i vitar, a za tim do konca hladno.</p> <p>Iskusi: Lipo i stalno vri- me slidi sa mrzlom: ako južnoistočni vit- rovi dušu; ako mi- sec jako blista; ako večernja rumen na zapadu visoko se uzdiže. — Naprotiv zlo il nestalno vreme se ima iščekivati: ako duse zapadnjak, ako posli duljega mrzla ledenjak pada, što se lako primečuje na prozoru.</p>
Poned.	14 Valentin		1 Velj. Trifon	7 03	5 24	
Utorak	15 Fast i Jov.		2 Sretenije	7 02	5 26	
Šrida	16 Julijana †		3 Triodij	7 00	5 27	
Četvrt.	17 Donat		4 Izidor	6 59	5 28	
Petak	18 Sulica i čavli †		5 Agota	6 58	5 30	
Subota	19 Konrad		6 Vukol	6 56	5 31	
II. ned. koriz. Ev. : Priobraženje Isusovo. Mat. 7.						
Nedilja	20 Pačista		7 Partenij	6 54	5 33	<p>Stogodišnje gatanje o vrimentu :</p> <p>Izpočetka ugod- no, 13. do 18 snig i vitar, a za tim do konca hladno.</p> <p>Iskusi: Lipo i stalno vri- me slidi sa mrzlom: ako južnoistočni vit- rovi dušu; ako mi- sec jako blista; ako večernja rumen na zapadu visoko se uzdiže. — Naprotiv zlo il nestalno vreme se ima iščekivati: ako duse zapadnjak, ako posli duljega mrzla ledenjak pada, što se lako primečuje na prozoru.</p>
Poned.	21 Eleonora		8 Teodor	6 53	5 34	
Utorak	22 Stolica Petra		9 Nikefor	6 52	5 36	
Šrida	23 Margarita †		10 Haralampij	6 50	5 37	
Četvrt.	24 Matia ap.		11 Blaž m.	6 49	5 37	
Petak	25 Platno Isus. †		12 Gjuragj kr.	6 48	5 38	
Subota	26 Aleksandar		13 Sava II.	6 46	5 40	
III. ned kor. Ev. : Isus izgoni gjavla. Luka 14.						
Nedilja	27 Bezimena		14 Simeon	6 44	5 42	<p>Stogodišnje gatanje o vrimentu :</p> <p>Izpočetka ugod- no, 13. do 18 snig i vitar, a za tim do konca hladno.</p> <p>Iskusi: Lipo i stalno vri- me slidi sa mrzlom: ako južnoistočni vit- rovi dušu; ako mi- sec jako blista; ako večernja rumen na zapadu visoko se uzdiže. — Naprotiv zlo il nestalno vreme se ima iščekivati: ako duse zapadnjak, ako posli duljega mrzla ledenjak pada, što se lako primečuje na prozoru.</p>
Poned.	28 Roman		15 Aksentij	6 42	5 44	

Ožujak

broji 31 dan.

Marc

Sv. Josip, zaručnik bl. d. Marije. (19. ož.)

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	
Utorak	1 Albin		16 Pamfil	6 40	5 47	Misečne mine.
Šrida	2 Simplicij		17 Teodor	6 38	5 49	☾ Trećak: 1. u
Četvrt.	3 Kunigunda		18 Leon papa	6 36	5 50	2 s. 59 m. posli
Petak	4 Kazimir †		19 Arhip	6 33	5 52	podne.
Subota	5 Eusebij		20 Leon p.	6 31	5 53	☽ Mlad misec:
10	IV. ned. kor. Ev.: Isus nahrani 5000 ljudi Iv. 6.					9. u 7 s. 5 m.
Nedilja	6 Sridoposna		21 Mesopust	6 29	5 55	uveče.
Poned.	7 Toma		22 Mavrikija	6 27	5 56	☾ Prvak: 17.
Utorak	8 Ivan od Boga		23 Polikarpo	6 26	5 57	u 4 s. 45 m. pri-
Šrida	9 Franciška		24 Obr.glaveJov.	6 24	5 59	je podne.
Četvrt.	10 40 mučenika		25 Kassian	6 22	6 09	☽ Uštap 23. u
Petak	11 Zorka †		26 Porfirije	6 20	6 01	9 s. 14 m. u veče.
Subota	12 Grgur		27 Prokopije	6 17	6 03	Trećak: 31. u
11	V. ned. kor. Ev.: Isusa hoće da kamenuju. Iv. 8					10 s. 9 m. prije
Nedilja	13 Gluhna		28 Siropust	6 15	6 04	podne.
Poned.	14 Matild d.		1 Ož. Evdok	6 13	6 05	Duljina dana:
Utorak	15 Lomgin		2 Teodot	6 11	6 06	1. ožujka: 15 s.
Šrida	16 Cirjak		3 Jevtrop	6 10	6 07	43 m. Dan raste
Četvrt.	17 Gertrud		4 Gerazim	6 08	6 08	u ožujku 54 m.
Petak	18 Sedam žalosti †		5 Konon	6 06	6 09	
Subota	19 Josip		6 42 mučenika	6 04	6 11	
12	VI. ned. kor. Ev.: Svečani ulaz u Jerusolim. Mat. 21.					Stogodišnje gatanje
Nedilja	20 Cvitna		7 Vasilje	6 02	6 12	o vrimentu:
Poned.	21 Benedikto		8 Teofilakto	6 00	6 15	Prvih dana iz
Utorak	22 Oktavian		9 40 mučenika	5 59	6 16	jutra hladno, kat-
Šrida	23 Oton b.		10 Kodrat	5 57	6 17	kad sa snigom;
Četvrt.	24 Vel. Četvrt. †		11 Sofrodije	5 55	6 18	posli 21. hladno.
Petak	25 Blag.V.Pet. †		12 Teofan	5 53	6 20	
Subota	26 Velika Sub. †		13 Nikefor	5 51	6 21	
13	Uskrs Ev.: Uskrsnuće Isusovo. Marko 16.					Iskusi:
Nedilja	27 Uskrs.		14 Venedikto	5 49	6 23	Ako je sičanj blag
Poned.	28 Uskrs. pon.		15 Agapije	5 47	6 25	bio, ožujka će mrzla
Utorak	29 Ciril m.		16 Savin	5 46	6 27	doneti. Ako je sunce
Šrida	30 Kvirin		17 Aleksij	5 44	6 28	i misec pri uranku
Četvrt.	31 Amos		18 Kiril	5 43	6 29	velik, ili ako se
						glas zvona širom
						daleko čuje: slidi
						kišno vreme, Magla
						u ožujku, donosi
						mного bure za lito.

Nema ga tu, on uskrsnu.

Travanj

broji 30 dan.

April

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Petak	1 Hugo †		19 Krisanto	5 41	6 20
Subota	2 Paul Franjo		20 Jovan	5 39	6 31
14 I. n. p. Uskr. Ev.: Isus se ukaže apoštolima. Marko 6.					
Nedilja	3 Bila nedilja		21 Jakov vl.	5 37	6 32
Poned.	4 Blagovist		22 Vasilij	5 35	6 33
Utorak	5 Vincentija F.		23 Mikom	5 33	6 35
Srida	6 Sixto		24 Artenij	5 32	6 36
Četvrt.	7 Epifan		25 Blagovest	5 31	6 37
Petak	8 Dionisije †		26 Zbor Ark. G.	5 30	6 39
Subota	9 Dimitrije		27 Matrona	5 27	6 40
15 II. n. p. Uskr. Ev. Isus dobar pastir. Iv. 10.					
Nedilja	10 Makarija		28 Sredoposna	5 25	6 41
Poned.	11 Leon p.		29 Marko	5 23	6 43
Utorak	12 Julij p.		30 Jovan	5 20	6 44
Srida	13 Zašt. sv. Jos.		31 Hipasion	5 18	6 46
Četvrt.	14 Tiburcij		1 Trav. Marija	5 16	6 47
Petak	15 Anastazia †		2 Tito	5 14	6 48
Subota	16 Milutin		3 Nikita	5 12	6 50
16 III. n. p. Uskr.: Malo i ne ćete me viditi. Iv. 16.					
Nedilja	17 Rudolfa		4 Josip	5 10	6 52
Poned.	18 Apolonij		5 Teodot	5 08	6 53
Utorak	19 Cvitislav		6 Jevtikije	5 04	6 54
Srida	20 Sulpic		7 Georgij	5 03	6 56
Četvrt.	21 Anselmo		8 Irodion	5 01	6 57
Petak	22 Soter i Kajo †		9 Evpsihij	4 59	6 58
Subota	23 Adalberto		10 Terentij	4 57	7 00
17 IV. n. p. Uskr. Ev.: Kad dogje Duh Istine. Iv. 16.					
Nedilja	24 Gjurgjevo		11 Cveti	4 55	7 01
Poned.	25 Marko		12 Vasilij	4 53	7 03
Utorak	26 Kleto		13 Ortemon	4 52	7 04
Srida	27 Pregrin		14 Martin pp.	4 51	7 06
Četvrt.	28 Živko		15 Aristorh	4 49	7 07
Petak	29 Petar m. †		16 Veliki petak	4 48	7 08
Subota	30 Kata Sien.		17 Simeon	4 47	7 09

Misečne mine :

☉ Mlad misec:
8. u 10 s. 1 m.
prije podne.

☽ Prvak: 15.
u 11 s. 7 m.
izjutra.

☽ Uštap: 22
u 8 s. 45 m. prije
podne.

Trećak: 30. u
5 s. 4 m. izjutra.

Duljina dana:
1 travnja 12 s.
48 m. Podulji se
dan 1 s. 43 m.

Stogodišnje gatanje
o vrimentu:

Isprva jako li-
po, posli kiša,
soljika, smrzavica
prominljivo vri-
me sve do konca.

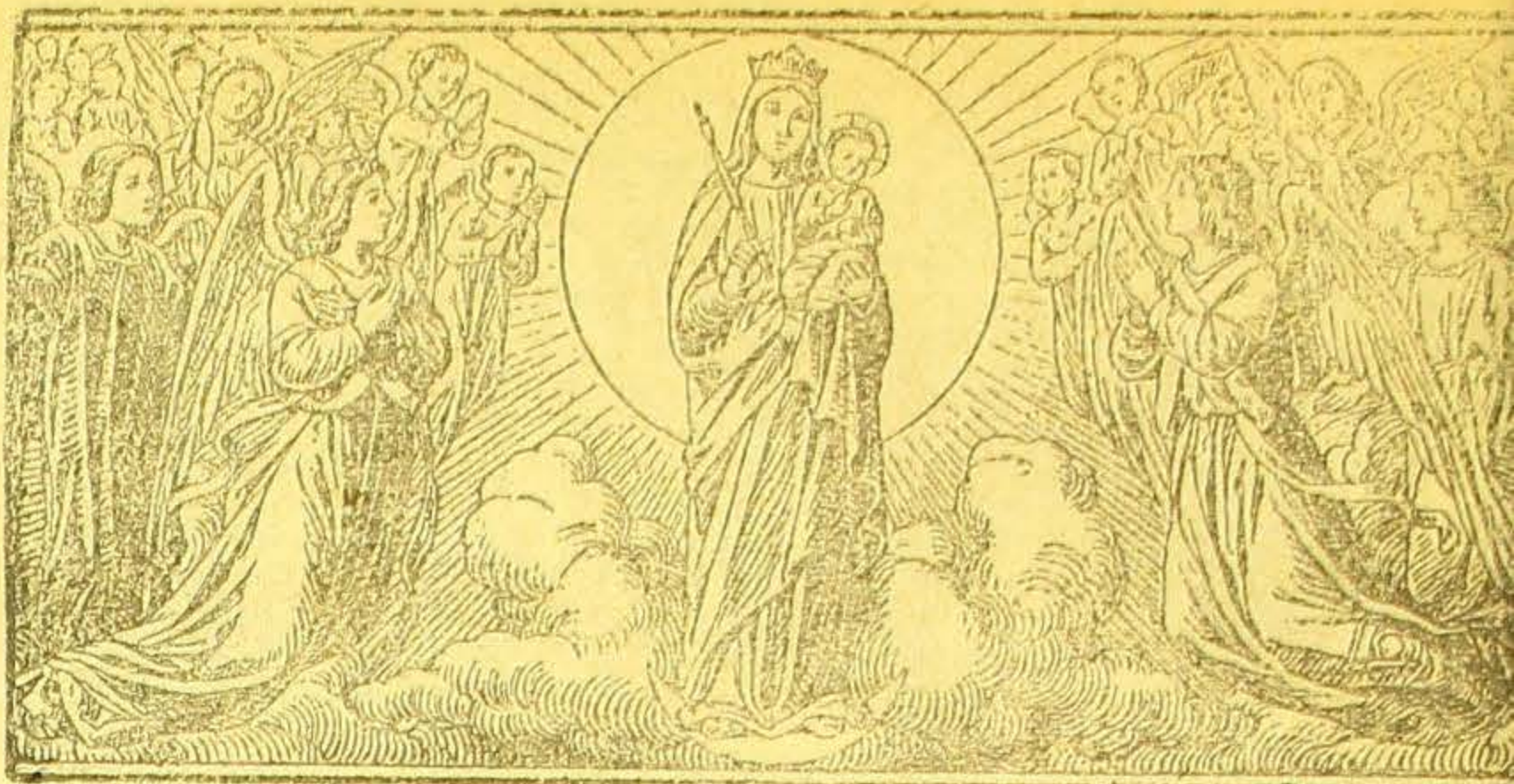
Iskusi:

Kad je u travnja
ugodno vreme, ne-
stalno je u svibnju
Ako u dugi plava i
žuta boja vlada,
kroz koji dan vedro
i ugodno vreme se
mogu iščekivati.

Svibanj

broji 31 dan.

Maj

Blažena Divica Gospa svibanjska, kraljica angjeoska

Dani	Za katolike	Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Misečne mine.
18 Ned. V. n. p. Uskr. Ev.: Ištite i dobit ćete. Iv. 16.					Mlad misec:
Nedilja	1 Filip i Jakov	18 Voskresenije	4 46	7 09	7. u 9 s. 57 m.
Poned.	2 Atanasije	19 Uskrsni pon.	4 45	7 10	u večer.
Utorak	3 NašašćeKr.	20 Uskrsniutor.	4 44	7 11	Prvak: 14.
Šrida	4 Florijan	21 Januarije	4 43	7 12	u 4 s. 20. m.
Četvrt.	5 Spasovo	22 Pren. Teodor	4 42	7 13	posli podne.
Petak	6 Ivan †	23 Georgije	4 40	7 14	Uštap 21. u
Subota	7 Stanko	24 Sava	4 39	7 15	9 s. 11 m. u veče.
19 Ned. VI. p. Uskr. Ev.: Kad dogje Utišitelj. Iv. 15.					Trećak: 29.
Nedilja	8 Ukaz. Miholja	25 Ev. Marko	4 37	7 16	u 10 s. 40 m. u
Poned.	9 Grgur Naz.	26 Vasilje ap.	4 35	7 18	veče.
Utorak	10 Antonia b.	27 Simeon	4 34	7 20	
Šrida	11 Mamerto b.	28 Jason	4 32	7 21	Duljina dana:
Četvrt.	12 Pankracije	29 Vasilije	4 30	7 22	1. svibnja 14 s.
Petak	13 Servacije †	30 Ap. Jakov	4 29	7 24	22 m. Naraste dan
Subota	14 Bonifacije †	1 Svib	4 28	7 25	s 1 s. 8 m.
20 Ev. Učitelj Duh, sveti. Ivan 14.					
Nedilja	15 Duhovi	2 Atanasije	4 26	7 26	Stogodišnje gatanje
Poned.	16 Duh. poned.	3 Timotije	4 24	7 28	o vrimentu:
Utorak	17 Pashal	4 Pelagija	4 23	7 29	Sasvim lipo i
Šrida	18 Venancij †	5 Irina	4 22	7 30	toplo do 22. kad-
Četvrt.	19 Ivo b.	6 Jovan mnog	4 21	7 32	kada grmljavina;
Petak	20 Bernardo †	7 Krstovo	4 20	7 33	od 24. do konca
Subota	21 Timotej	8 E. Jovan	4 19	7 34	hladno.
21 I. n. p. Duh. Ev.: Data mi je svaka vlast. Mat. 28.					Iskusi:
Nedilja	22 Sv. Trojstvo	9 Pr. m. Nikole	4 18	7 35	Blago vrime će
Poned.	23 Željko m.	10 Simon	4 17	7 36	nastupiti: ako je ve-
Utorak	24 Ivka ud.	11 Kiril i Met.	4 16	7 37	černja rumen zlatno
Šrida	25 Urban	12 Epifanije	4 15	7 38	žučkasta; ako pri
Četvrt.	26 Bršančevo	13 Glikeriija	4 14	7 39	zalasku sunca magla
Petak	17 Magdalena †	14 Isidor	4 14	7 39	se opaža na vodama
Subota	28 Milano	15 Pahomije	4 13	7 40	i poljima.
22 II. n. p. Duh. Ev.: O velikoj večeri. Luka 21.					Neugodni će biti
Nedilja	29 Maksim b.	16 Teodor Osv.	4 13	7 41	dani: Ako je velika
Poned.	30 Ferdinando	17 Andouik	4 12	7 41	jutaranja rumen; ako
Utorak	31 Petronila	18 Petar i D.	4 12	7 42	brda i visovi mag-
					loviti, ako večernja
					rumen jako crvena.

Lipanj

broji 30 dan.

Jun

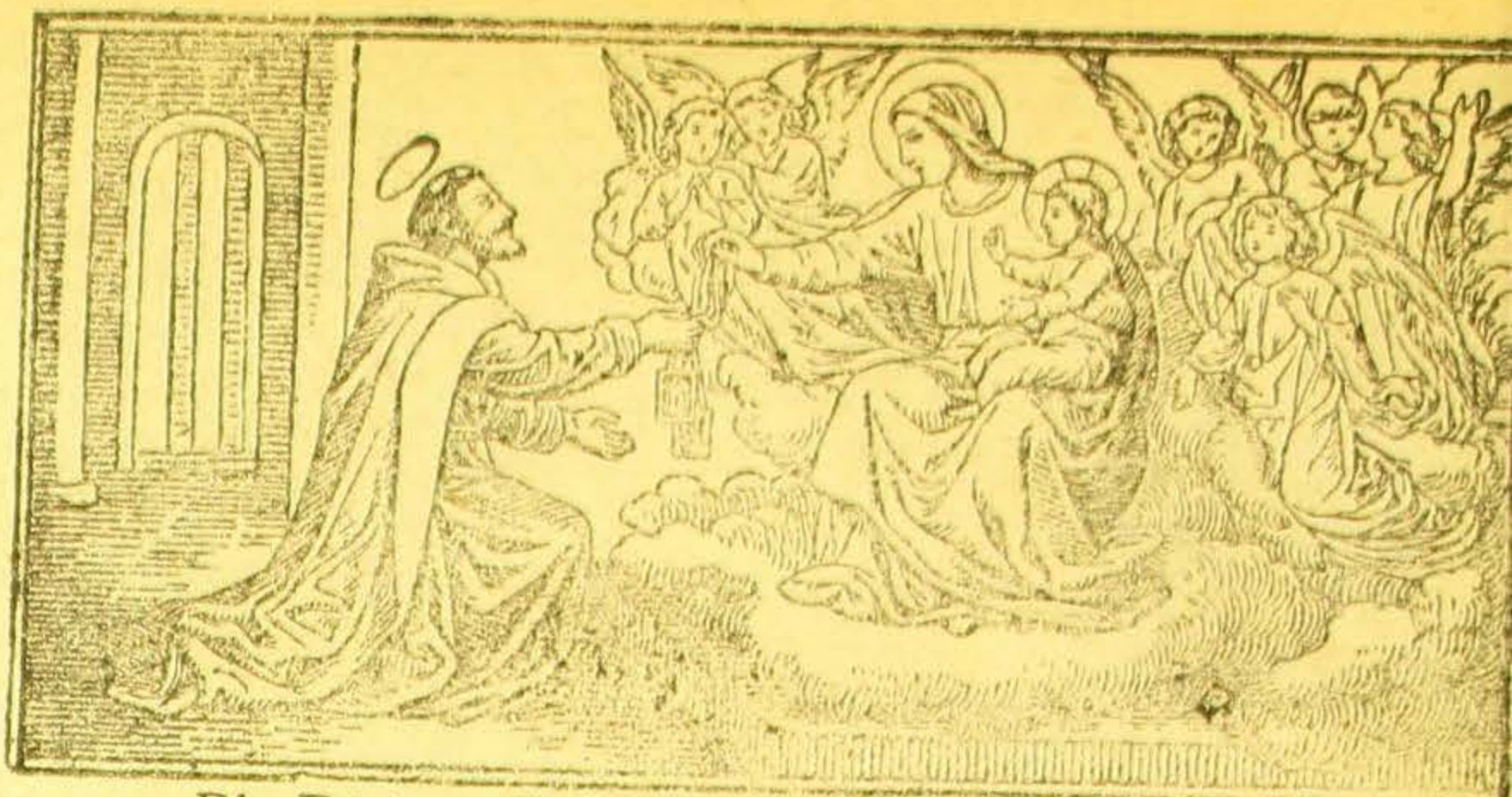
Marija Margarita i prisveto Srce Isusovo. (3. lip.)

Dani	Za katolike	Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Misečne mine:
Srida	1 Pamfil	19 Patrikije	4 12	7 42	☾ Mlad misec:
Cetvrt.	2 Erasmo	20 Talale	4 12	7 43	6. u 7 s. 10 m.
Petak	3 Srce Isus. †	21 C. Kon. i Jel.	4 11	7 44	izjutra.
Subota	4 Kvirin	22 Vasilik	4 11	7 45	☽ Prvak: 12.
23	III. n. p. D. Ev.: O izgubljenoj ovcu. Luka 15.				u 9 s. 19 m. posli podne.
Nedilja	5 Dobroslav	23 Mihailo	4 10	7 46	☼ Uštap: 20.
Poned.	6 Norberto	24 Simeon	4 10	7 47	u 10 s. 37 m.
Utorak	7 Roberto	25 Obr. gl. Jov.	4 10	7 48	prije podne.
Srida	8 Milojka	26 Karpo	4 09	7 49	☾ Trećak: 28.
Cetvrt.	9 Srićko	27 Spasovo	4 09	7 50	u 2 s. 13 m. posli podne.
Petak	10 Margita †	28 Nikita	4 09	7 51	
Subota	11 Barnaba	29 Teodosija	4 09	7 51	
24	IV. n. p. D. Ev.: Obilati ribolov. Luka 5.				Duljina dana:
Nedilja	12 Ivan Fak.	30 Isakije	4 09	7 52	1. lipnja 15 s. 30 m.
Poned.	13 Antun pad.	31 Herma	4 08	7 52	U lipnju raste dan do 24. 17 m.
Utorak	14 Vasilje	1 Lip. Justin	4 08	7 53	a od 24. biva kraći 5 m.
Srida	15 Vid	2 Nikifor	4 08	7 53	
Cetvrt.	16 Vranje reg.	3 Lukilijan	4 08	7 54	
Petak	17 Rajner b. †	4 Mitrofan	4 08	7 54	
Subota	18 Marcelijan	5 Dorotije	4 08	7 54	
25	V. n. p. D. Ev.: Ako vam pravda ne bude veća. Mat. 5.				Stogodišnje gatanje o vrimentu:
Nedilja	19 Gerv. i Prot.	6 Duhovi	4 08	7 55	Spočetka hlad-
Poned.	20 Silverij	7 Duh. poned.	4 08	7 55	no zatim lipo i
Utorak	21 Alojzije	8 Teodor	4 08	7 55	toplo po tom do
Srida	22 Paulin	9 Kiril	4 08	7 55	konca promin-
Cetvrt.	23 Alban	10 Timotije	4 08	7 55	ljivo.
Petak	24 Ivan Krstit †	11 Vattolom	4 09	7 55	
Subota	25 Prosper	12 Onotrije	4 09	7 55	
26	VI. n. p. D. Ev.: Isus hrani u pustinji. Mark 8.				Iskusi:
Nedilja	26 Ivan i Pava	13 Svi Sveti	4 10	7 55	Lips vrime se može
Poned.	27 Ladislav kr.	14 Jelísije	4 10	7 55	isčekivati: Ako se
Utorak	28 Lav. pp. †	15 Vidov-dan	4 11	7 55	na nebu mlazovi
Srida	29 Petar i Pava	16 Tihon	4 11	7 55	vide; ako bube noć-
Cetvrt.	30 Spom. Pavla	17 Mani'o	4 12	7 56	ne gomilom liću zlo
					će biti vrime; ako
					mного žaba dolazi;
					ako se mačke obli-
					zivaju i čiste; ako
					kokoši u prahu va-
					ljaju; ako krtine
					mного riju.

Srpanj

broji 31 dan.

Jul.

Bl. Divica Gospa od škapulara. (16. Srp.)

Dani	Za katolike		Za grčko istoč	Sunce izlazi	Sunce zalazi		
Petak	1 Bogoslov †		18 Leont	4 12	7 54	Misečne mine: ☾ Mlad misec: 5. u 2 s. 32 m. posle godne. ☽ Prvak: 12. u 5 s. 11 m. prije podne. ☼ Uštap: 20. u 1 s. 3 m. prije podne. ☾ Trećak: 28. u 3 s. 14 m. prije podne.	
Subota	2 Poh. bl. D. M.		19 Juda ap.	4 13	7 54		
27 VII. n. p. D. Ev.: Cuvajte se od lažnih proroka. Mat. 7.							
Nedilja	3 Pr. krv. Is.		20 Metodije	4 13	7 53	Duljina dana 1 srpnja: 15 s. i 41 m. a duljina noći 8 s. i 19 m. — Dan pada u srp. 54 m.	
Poned.	4 Berta		21 Julijan	4 14	7 53		
Utorak	5 Ciril i Metod		22 Evsevije	4 15	7 53		
Srida	6 Izaija		23 Agripina	4 15	7 52		
Četvrt.	7 Lipa		24 Ivanj dan	4 16	7 51		
Petak	8 Elisabeta †		25 Febronija	4 16	7 51		
Subota	9 Brcko m.		26 David	4 18	7 51		
28 VIII. n. p. D. Ev.: Nepravedni upravitelj. Luka 16.							
Nedilja	10 Amalija		27 Sampson	4 18	7 50		
Poned.	11 Pio p. m.		28 Kir. i Jov.	4 19	7 50		
Utorak	12 Ivan Gualb		29 Petari Pavao	4 20	7 49		
Srida	13 Marga d. m.		30 Sabor 12 ap.	4 21	7 48		
Četvrt.	14 Bonaventura		1 Srp. Kuzm. i D	4 22	7 47		
Petak	15 Rastanak ap. †		2 Poh. halj. Bog.	4 23	7 46		
Subota	16 Škap. Gospa		3 Jakint	4 24	7 46		
29 IX. n. p. D. Ev.: Isus oplakuje Jerusolim. Luka 19.							
Nedilja	17 Aleksij		4 Andrija	4 25	7 45	Stogodišne gatanje o vrimentu: Suhoparno; a noći hladne; pa do konca suša. Iskusi: Lipom se vrimentu možemo nadati: Ako pri zalasku sunca ugodno je; ako ve- selo pivaju ptičice; ako se dim u veče i jutrom upravo uz- diže. Slidi neugodno: Ako ranom jutro bu- re dolaze; ako pitli odma posli zalaska sunca kukurikaju; ako se vodene ptice mno- go kupaju.	
Poned.	18 Kamil		5 Atanasije	4 26	7 44		
Utorak	19 Vinko Paul		6 Sisoj Vel.	4 27	7 44		
Srida	20 Ilija		7 Toma	4 28	7 43		
Četvrt.	21 Daniel pr.		8 Prokopije	4 29	7 42		
Petak	22 Mandalina †		9 Ponkracije	4 30	7 41		
Subota	23 Apolinar		10 45 muč.	4 31	7 39		
30 X. n. p. D. Ev.: Farizej i carinar. Luka 6.							
Nedilja	24 Kristina		11 Eufemija	4 33	7 38		
Poned.	25 Jakov ap.		12 Proklo	4 33	7 36		
Utorak	26 Ana m. bl. D.		13 Gavriilo	4 34	7 34		
Srida	27 Panteleon		14 Ap. Akila.	4 35	7 32		
Četvrt.	28 Viktor		15 Kirik	4 36	7 31		
Petak	29 Marta †		16 Antinogen	4 38	7 30		
Subota	30 Dobrila		17 Mariana	4 39	7 29		
31 XI. n. p. Duh. Ev.: Bisomučnik. Mark 7.							
Nedilja	31 Ignacij Loj.		18 Jakint	4 41	7 28		

KOLOVOZ

broji 31 dan.

August.

Marija je na veliku Gospojinu uznešena i okrunjena u nebu. (15. kol.)

Dani	Za kat like		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Misečne mine:
Poned.	1 Petaruokovih		19 Makrina	4 42	7 28	☾ Mlad misec: 3. u 9 s. 13 m. u več. ☽ Prvak: 10. u 3 s. 9 m. posli podne. ☺ Uštap: 18. u 4 s. 24 m. posli podne. ☾ Trećak: 26. u 1 s. 47 m. posli podne.
Utorak	2 Porciunkula		20 Prorok Ilije	4 43	7 27	
Šrida	3 Augustin		21 Simeon	4 44	7 26	
Četvrt.	4 Dominik		22 Mar. Magdal.	4 45	7 25	
Petak	5 Sniza Gosp. †		23 Trofin	4 46	7 24	
Subota	6 Priobraženje		24 Christina	4 47	7 22	
32 XII. n. p. Duh. Ev.: Milosrdni Samaritanac. Luka 10.						
Nedilja	7 Kajetan		25 Sv. Ana	4 48	7 21	Duljina dana 1. kol.: 14 s. 46 m. a kraći je dan za mis. d. 1 s. 26 m.
Poned.	8 Vlastica		26 Jermolaj	4 49	7 19	
Utorak	9 Roman		27 Pantelejmon	4 50	7 18	
Šrida	10 Lovrinac		28 Prohor i N.	4 52	7 17	
Četvrt.	11 Susana		29 Kalinik	4 53	7 16	
Petak	12 Klara †		30 M. Angelina	4 55	7 15	
Subota	13 Hipolit †		31 Jevdokim	4 57	7 13	
33 XIII. n. p. Duh. Ev.: Deset gubavaca. Luka 17.						
Nedilja	14 Eusebij		1 Kol. Makaveji	4 58	7 12	Stogodišnje gatanje o vrimentu: Iz početka top- lo, onda promin- ljivo opet lipo do 30. a na koncu burno.
Poned.	15 Vel. Gospa		2 Ark. Stev.	4 59	7 10	
Utorak	16 Roko		3 Isakije	5 00	7 08	
Šrida	17 Branislav		4 7 dece u Efesu	5 02	7 07	
Četvrt.	18 Agapit m.		5 Evsignij	5 04	7 05	
Petak	19 Ldovik b. †		6 Preobr. Gosp	5 05	7 03	
Subota	20 Bernardo		7 Dometije	5 07	7 01	
34 XIV. n. p. D. Ev.: Ne može se dvama Gosp. služ M. 7.						
Nedilja	21 Jovana		8 Emilijan	5 08	7 00	Iskusi: Ugodnom se vri- menu imamo nadati: ako ovce prid večer veselo skakuću; ako jutrom rosa dugo ostaje na lišću; ako posli kiše sovuljage kreštaju. Neugodno vrime nastupa: ako dim pada na zemlju; ako magarad ujaču.
Poned.	22 Timotelj		9 Matija	5 09	6 58	
Utorak	23 Filip Benicij		10 Davrentije	5 10	6 56	
Šrida	24 Bartul apost		11 Evplo	5 11	6 54	
Četvrt.	25 Ludovik kr.		12 Fotije	5 12	6 52	
Petak	26 Pelagija †		13 Maksim	5 13	6 50	
Subota	27 Josip kal.		14 Mihej	5 14	6 48	
35 XV. n. p. D. Ev.: Mladić Naimski. Luka 7.						
Nedilja	28 Augustin		15 Usp. Bogor.	5 15	6 46	
Poned.	29 Glav. Ivana		16 Pr. obr. Gosp.	5 17	6 44	
Utorak	30 Roza d.		17 Miron	5 19	6 42	
Šrida	31 Rajmundn pr.		18 Flor	5 20	6 40	

Rujan

broji 30 dan.

Sept.

Angjele, angjele, o čuvaru angjele. (Pisma crk.)

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Misečne mine:
Četvrt.	1 Egidij		19 Andrija	5 21	6 39	☾ Mlad misec:
Petak	2 Zenon m. †		20 Samuilo	5 22	6 38	2. u 4 s. 24 m.
Subota	3 Milojka		21 Tadija	5 23	6 36	ujutro.
36 XVI. n. p. D. Ev.: Izbiranje pročelja. Luka 14.						
Nedilja	4 Rozalia		22 Agatonik	5 24	6 34	☽ Prvak: 9.
Poned.	5 Lausentej		23 Irinej	5 25	6 32	u 4 s. 24 m.
Utorak	6 Zakarija		24 Evtih	5 26	6 28	ujutro.
Srida	7 Regina		25 Vartolomije	5 28	6 26	☽ Uštap: 17.
Četvrt.	8 Mala Gosp.		26 Adrijan	5 29	6 24	u 8 s. 16 m.
Petak	9 Gorgonije †		27 Pimen	5 30	6 22	prije podne:
Subota	10 Nikola Tol.		28 Mojsije	5 31	6 20	☾ Trećak: 24.
37 XVII. n. p. D. Ev.: Najveća zapovid u zakonu. Mat. 22.						
Nedilja	11 Hiacint		29 Usjek. Jov.	5 33	6 18	Duljina dana 1.
Poned.	12 Ime Marijino		30 Sab.srp.pros.	5 34	6 17	rujna: 13 s. 18
Utorak	13 Ljuban b.		31 Pol. poj Bog.	5 35	6 15	m.; a kraći je dan
Srida	14 Uzviš. križa		1 Ruj. Simeon	5 36	6 13	za misec dana 1
Četvrt.	15 Žalosna gosp.		2 Mamant	5 37	6 11	s. 3 m.
Petak	16 Kornelij m. †		3 Joanikije	5 38	6 09	
Subota	17 Rane Sv. Fr.		4 Vavila	5 39	6 07	
38 XVIII. n. p. D. Ev.: Isus unigje u lagju Mat. 9.						
Nedilja	18 Josip K.		5 Zaharije	5 41	6 05	Stogodišnje gatanje
Poned.	19 Januarij		6 Evdoksije	5 42	6 01	o vrmenu:
Utorak	20 Eustahij		7 Zozont	5 43	5 59	Do 10. lipo, od
Srida	21 Matej ap.		8 Rožd. Bogor.	5 44	5 57	14. tri dana kiša,
Četvrt.	22 Toma vil. †		9 Joakin i Ana	5 46	5 56	a tri dana lipo;
Petak	23 Tekla		10 Minodora	5 47	5 54	25. kiša, lipo sve
Subota	24 Gerardo †		11 Teodora	5 48	5 53	do konca.
39 XIX. n. p. D. Dv.: O kraljevskoj svadbi. Mat. 22.						
Nedilja	25 Kleofa		12 Avtonom	5 49	5 51	Iskusi:
Poned.	26 Justina		13 Kornilije	5 51	5 49	Lipo će biti, ako
Utorak	27 Kuzma i D.		14 Krstov dan	5 53	5 47	zvizde jasno trepte,
Srida	28 Venčeslav		15 Nikita	5 54	5 45	ako su noći hladne;
Četvrt.	29 Miholj †		16 Eufimija	5 56	5 43	rgjavo vrime isče-
Petak	30 Jeronim		17 Sofija	5 57	5 42	kivaj, ako se goļu-
						bovi u vodi kupaju
						i kasno na veče
						doliću.

Listopad

broji 31 dan.

Oktober

Blažena Divica, kraljica od sv. krunice.

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Subota	1 Remigije b.		18 Evmenije	5 59	5 41
40	XX. n. p. D. Ev.: Bolestan sin kralja. Iv. 4.				
Nedilja	2 Andjeli čuvari		19 Trofin	6 00	5 40
Poned.	3 Kandido		20 Evstatije	6 02	5 39
Utorak	4 Franje Ass.		21 Kodrad	6 03	5 38
Srida	5 Placid		22 Foka	6 05	5 36
Četvrt.	6 Bruno		23 Zač. Jov. kr.	6 06	5 34
Petak	7 Rožarija		24 Stevan	6 07	5 31
Subota	8 Brigita		25 Eufrosinija	6 08	5 28
41	XXI. n. p. D. Ev.: Kralj čini račun. Mat. 18.				
Nedilja	9 Dionisij		26 Jovan ev.	6 10	5 26
Poned.	10 Vranje Borg.		27 Kalistrat	6 11	5 24
Utorak	11 Nikasij		28 Hariton	6 13	5 22
Srida	12 Maksim		29 Kirijak	6 14	5 20
Četvrt.	13 Koloman		30 Grigorije	6 15	5 18
Petak	14 Kalist †		1 List. Pokr. B.	6 16	5 16
Subota	15 Terezija op.		2 Kiprijan	6 17	5 14
42	XXII. n. p. D. Ev.: Farizeji kušaju Isusa. Mat. 22.				
Nedilja	16 Gal op.		3 Dionisije	6 18	5 12
Poned.	17 Hedviga op.		4 Stevan	6 20	5 10
Utorak	18 Luka ev.		5 Haritina	6 22	5 08
Srida	19 Petar		6 Toma	6 24	5 06
Četvrt.	20 Vendelin		7 Sergije	6 25	5 04
Petak	21 Ursula †		8 Pelagije	6 26	5 02
Subota	22 Kordula		9 Jakov	6 27	5 01
43	XXIII. n. p. D. Ev.: Isus uskrisuje divojku. Mat. 9:				
Nedilja	23 Ivan kap.		10 Evlampije	6 28	5 00
Poned.	24 Rafael		11 Filip	6 29	5 48
Utorak	25 Krispin n.		12 Pro. i Tarah	6 30	4 56
Srida	26 Dimitrija		13 Karpo	6 31	4 55
Četvrt.	27 Sabina		14 Paraskeva	6 33	4 53
Petak	28 Sim. i Jud. ap. †		15 Jevtijime	6 34	4 52
Subota	29 Zenobij		16 Longin	6 35	4 51
44	XXIV. n. p. D. Ev.: Oluja na moru. Matej. 8.				
Nedilja	30 Klaudij		17 Osija	6 36	4 50
Poned.	31 Vuk		18 Luka	6 37	4 49

Misečne mine:

☾ Mlad misec:
1. u 1 s. 22 m.
posli podne.

☽ Prvak: 8.
u 9 s. 7 m. posli
podne.

☺ Uštap: 16.
u 11 s. 54 m.
posli podne.

☾ Trećak: 24.
u 5 s. 27 m. prije
podne.

☾ Mlad misec:
31. u 0 s. 34 m.
u jutro.

Duljina dana 1
listopada. 11 s.
40 m. Pokrati se
dan do konca mi-
seca 1 s. 30 m.

Stogodišnje gatanje
o vrmenu:

Cio misec vla-
žan i prominljivo.

Iskusi:

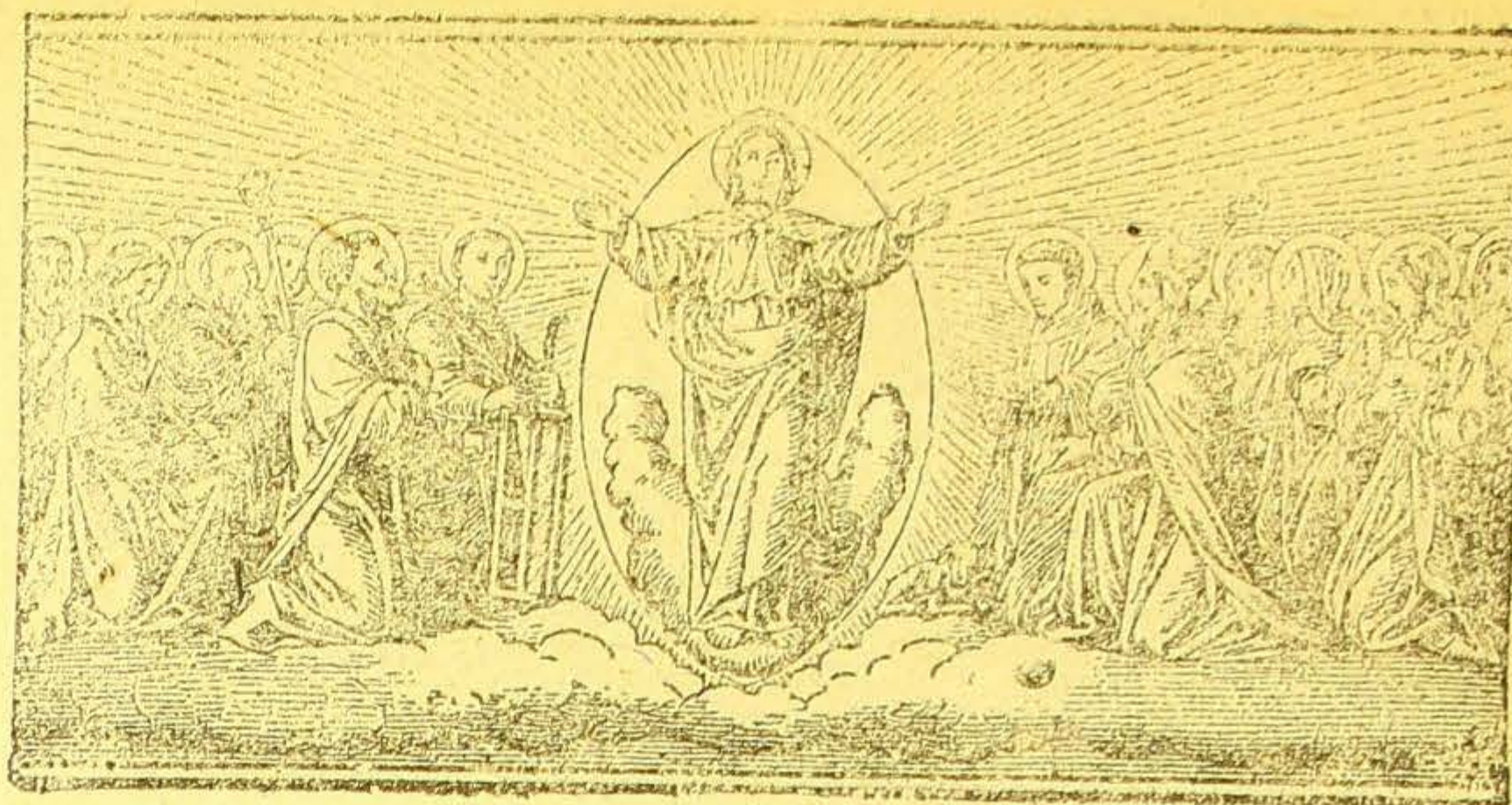
Lipo se vrime mo-
že iščekivati: ako
stabla po drugi put
cvataju, ako su ši-
šarice prazne il vo-
dom napunjene.

Slidi ružno vrime:
ako mrav neobično
mnoge nagrće.

Studen

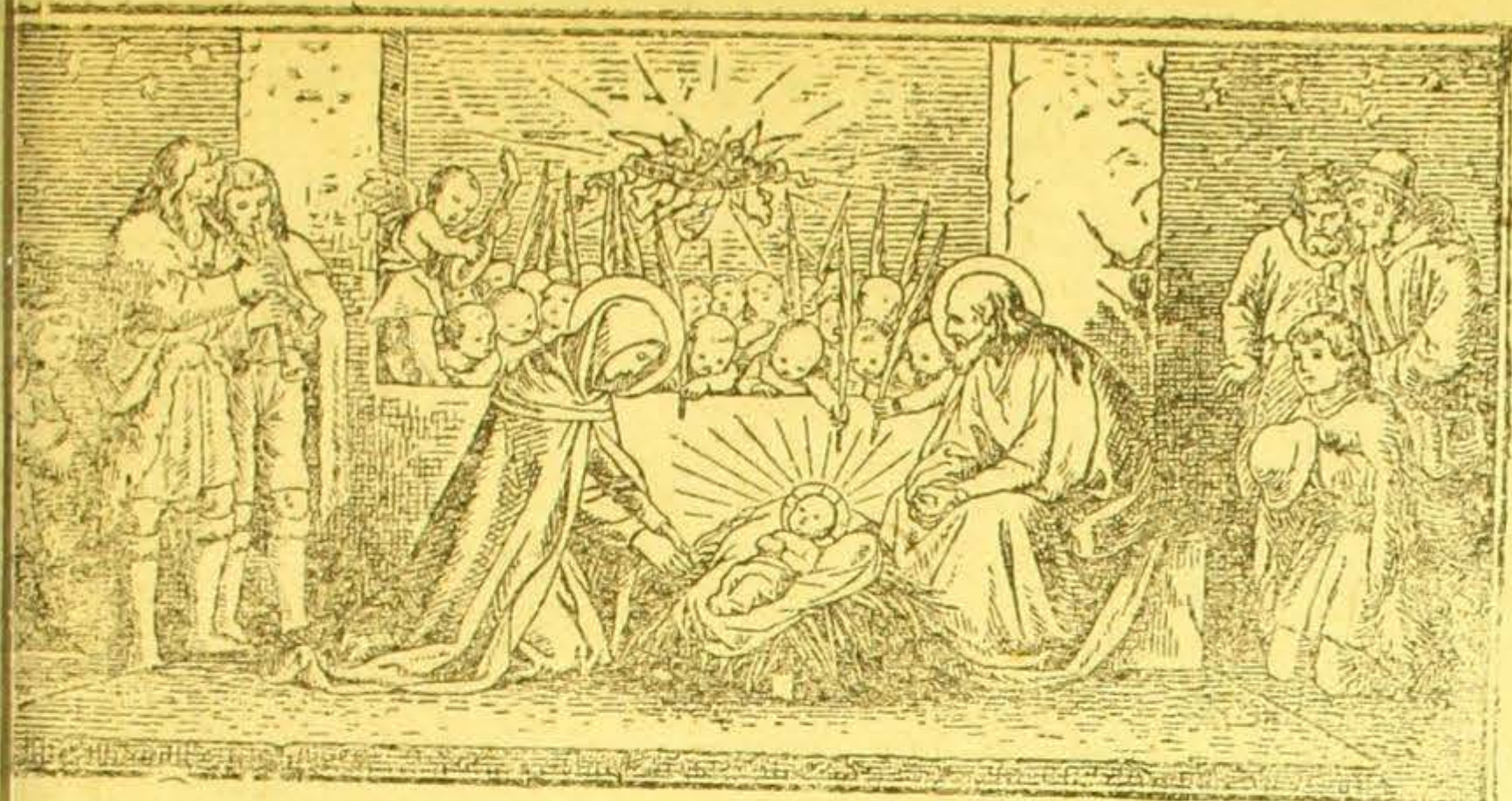
broji 30 dan.

Novemb.

Isus, kruna i radost sviju svetih. (1. stud.)

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Suuce izlazi	Suuce zalazi	
Utorak	1 Svi Sveti		19 Prorok Joil	6 38	4 49	Misečne mine: ☽ Prvak: 7. u 4 s. 49 m. posli podne. ☉ Uštap: 15. u 2 s. 34 m. posli podne. ☾ Trećak: 22. u 12 s. 37 m. danjom. ☽ Mlad misec: 29. u 2 s. 21. m. posli podne.
Šrida	2 Mrtvih dan		20 Artenije	6 40	4 47	
Cetvrt.	3 Huberto		21 Ilarion	6 42	4 45	
Petak	4 Karlo Bor. †		22 Averkije	6 44	4 43	
Subota	5 Marko		23 Jakov	6 46	4 42	
45	XXV. n. p. D. Ev.: O sijaču. Luka 8.					
Nedilja	6 Leonardo		24 Areta	6 48	4 40	Duljina dana 1. stud: 10. s 10 m. Ovoga se miseca pokrati dan 1 s. 24 m.
Poned.	7 Engelberto		25 Markija	6 49	4 39	
Utorak	8 Bogomir		26 Mitrav dan	6 51	4 39	
Šrida	9 Božidar		27 Nestor	6 52	4 39	
Cetvrt.	10 Andrija av.		28 Terentije	6 54	4 39	
Petak	11 Martin L. †		29 Avramije	6 56	4 39	
Subota	12 Martin p. m.		30 Milutin	6 57	4 39	Stogodišnje gatanje o vrimenu: Do 7. lipo onda kiša; oko 16. lipo, zatim do konca ružno.
46	XXVI. n. p. D. Ev.: Zrno gorušičino. Mat. 23.					
Nedilja	13 Stanislav		31 Stohije	6 58	4 39	
Poned.	14 Serafin		1 Stud. Kuzm.	7 01	4 30	
Utorak	15 Leopold		2 Akindin	7 02	4 29	
Šrida	16 Ivan trog.		3 Gjurgjie	7 03	4 28	
Cetvrt.	17 Grgur čudot.		4 Joanikije	7 05	4 27	Stogodišnje gatanje o vrimenu: Do 7. lipo onda kiša; oko 16. lipo, zatim do konca ružno.
Petak	18 Roman †		5 Galaktije	7 06	4 26	
Subota	19 Elisabeta		6 Pavao	7 07	4 25	
47	XXVII. n. p. D. EV.: O skončanju svita. Mate. 24.					
Nedilja	20 Veco val.		7 33 muč.	7 08	4 24	
Poned.	21 Prikaz. Marije		8 Mihail	7 09	4 23	
Utorak	22 Cilika d. m.		9 Onisifor	7 11	4 22	
Šrida	23 Kliment		10 Erast	7 13	4 21	
Cetvrt.	24 Ivan od Križa		11 Mrata	7 15	4 20	
Petak	25 Katarina †		12 Jovan al.	7 17	4 18	Iskusi: Dugačka i kruta zima nastupa; ako je listopad suh i ne mrzne; ako je hljem i voće tvrde špice rodilo.
Subota	26 Silvester		13 Jovan zlat.	7 18	4 17	
48	I. n. Adv. Ev.: Bit će zlamenja na nebu. Luka 21.					
Nedilja	27 Advent		14 Filip	7 19	4 16	
Poned.	28 Sosten		15 Gurije	7 20	4 16	
Utorak	29 Saturnin		16 Matija	7 21	4 15	
Šrida	30 Andrija ap.		17 Grigorije	7 21	4 13	

Rodi Marija Isusa, Spasitelja sveta. (Božić).

Prosinae

broji 31 dan.

Decemb.

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrt.	1 Eligij		18 Platon	7 22	4 14
Petak	2 Bibijana †		19 Avdija	7 23	4 13
Subota	3 Vranje		20 Grig. dek.	7 24	5 13
49 II. n. Adv. Ev.: Poslan bi angjeo. Luka 1.					
Nedilja	4 Barbara		21 Vhod Bogor.	7 25	4 12
Poned.	5 Sava op.		22 Filinom	7 26	4 12
Utorak	6 Nikola		23 Amphiloh	7 27	4 11
Šrida	7 Ambrozije		24 Katarina	7 28	4 11
Četvrt.	8 Bezgr. Začeće		25 Klimentije	7 29	4 10
Petak	9 Zenica †		26 Alipije	7 30	4 10
Subota	10 Lauret Gospa		27 Jakov	7 31	4 09
50 III. n. Adv. E.: Čivuti šalju Ivanu. Iv. 1.					
Nedilja	11 Materice		28 Stevan	7 35	4 09
Poned.	12 Maksentij		29 Paramon	7 33	4 10
Utorak	13 Luca m.		30 Andrija	7 34	4 10
Šrida	14 Spiridion †		1 Pros. Naum	7 35	4 11
Četvrt.	15 Irenej b.		2 Uroš	7 36	4 11
Petak	16 Etelka †		3 Sofonije	7 37	4 12
Subota	17 Lazar b. †		4 Barbara	7 38	4 12
51 IV. n. Adv. Ev.: Ivan u pustinji Iv. 1.					
Nedilja	18 Oci		5 Sava	7 38	4 13
Poned.	19 Nemesije		6 sv. Nikola	7 39	4 13
Utorak	20 Izak		7 Ambrozija	7 39	4 14
Šrida	21 Toma ap.		8 Patapije	7 40	4 14
Četvrt.	22 Zeno m.		9 Začeće	7 40	4 15
Petak	23 Viktorija †		10 Jovan	7 40	4 16
Subota	24 Badnji dan. †		11 Danilo	7 40	4 17
52 Ev.: Simeon i Ana. Luka 2.					
Nedilja	25 Božić		12 Spiridion	7 41	4 18
Poned.	26 Stipan! muč		13 Evstahije	7 41	4 19
Utorak	27 Ivan ap. i ev.		14 Tirs o muč	7 42	4 20
Šrida	28 Mladenci		15 Elevation	7 42	4 21
Četvrt.	29 Toma		16 Agej	7 43	4 22
Petak	30 David †		17 Danilo pr.	7 43	4 23
Subota	31 Silvester p.		18 Sevastijan	7 44	5 24

Misečne mine:

☾ Prvak: 7. u 2 s. 15 m. posli podne.

☺ Uštap: 15 u 3 s. 46 m. u jutro.

☾ Trećak: 21. u 8 s. 50 m. u večer.

☺ Mladimisec: 29 u 6 s. 35 m. u jutro.

Duljina dana 1. prosinca: 8 s. 40 m.; do 21 opane 18 m. a zatim raste 5 m.

Stogodišnje gatanje o vrimenu:

Na početka magla i snig; od 10 suho, oštar zrak i smrzavica do 16; za tim lipo do konca.

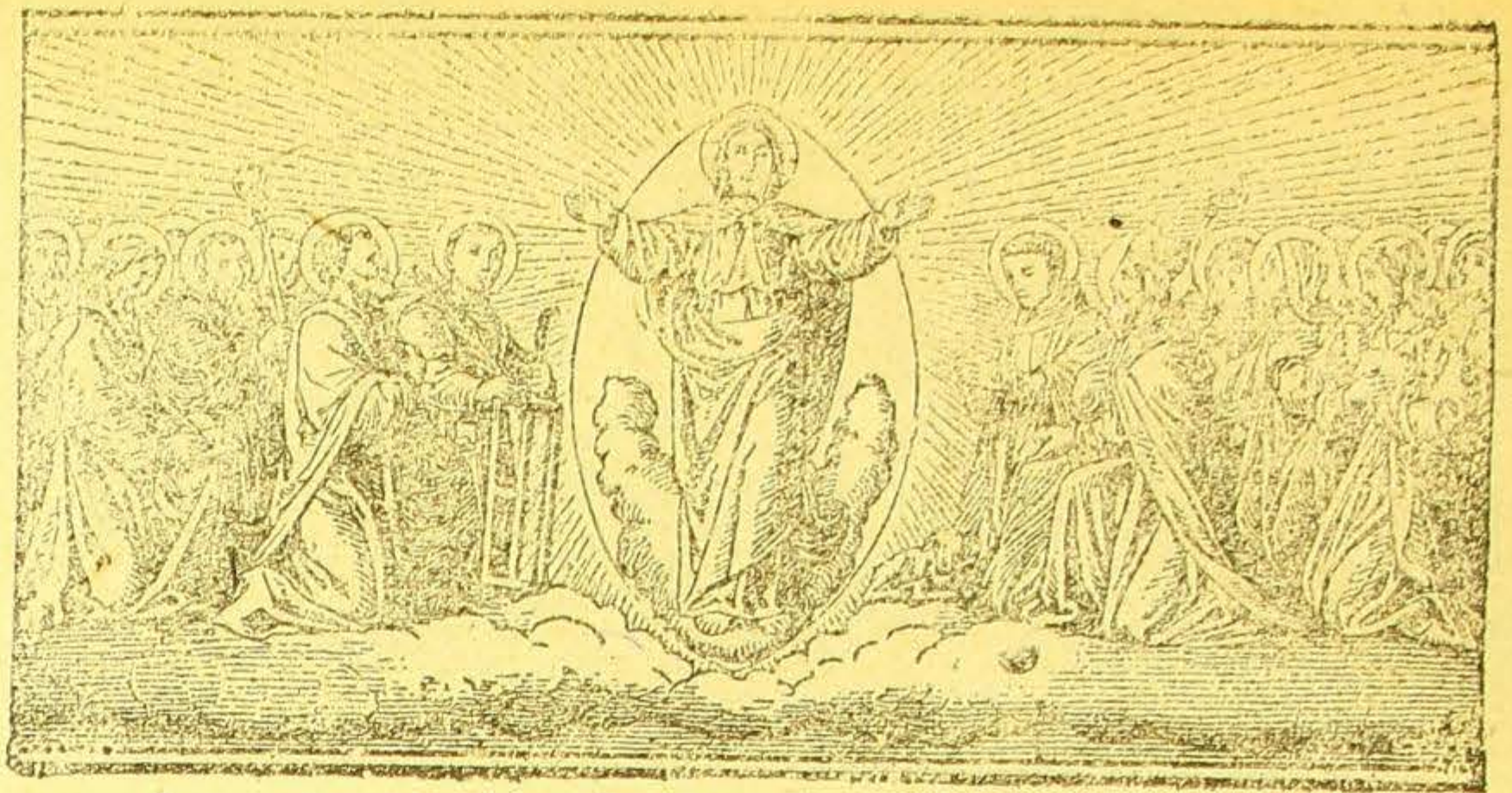
Iskusi:

Ako je početak i svršetak prosinca ugodan zima će se do ožujka odvući. Na hladan prosinac rano proliće slidi.

Studeni

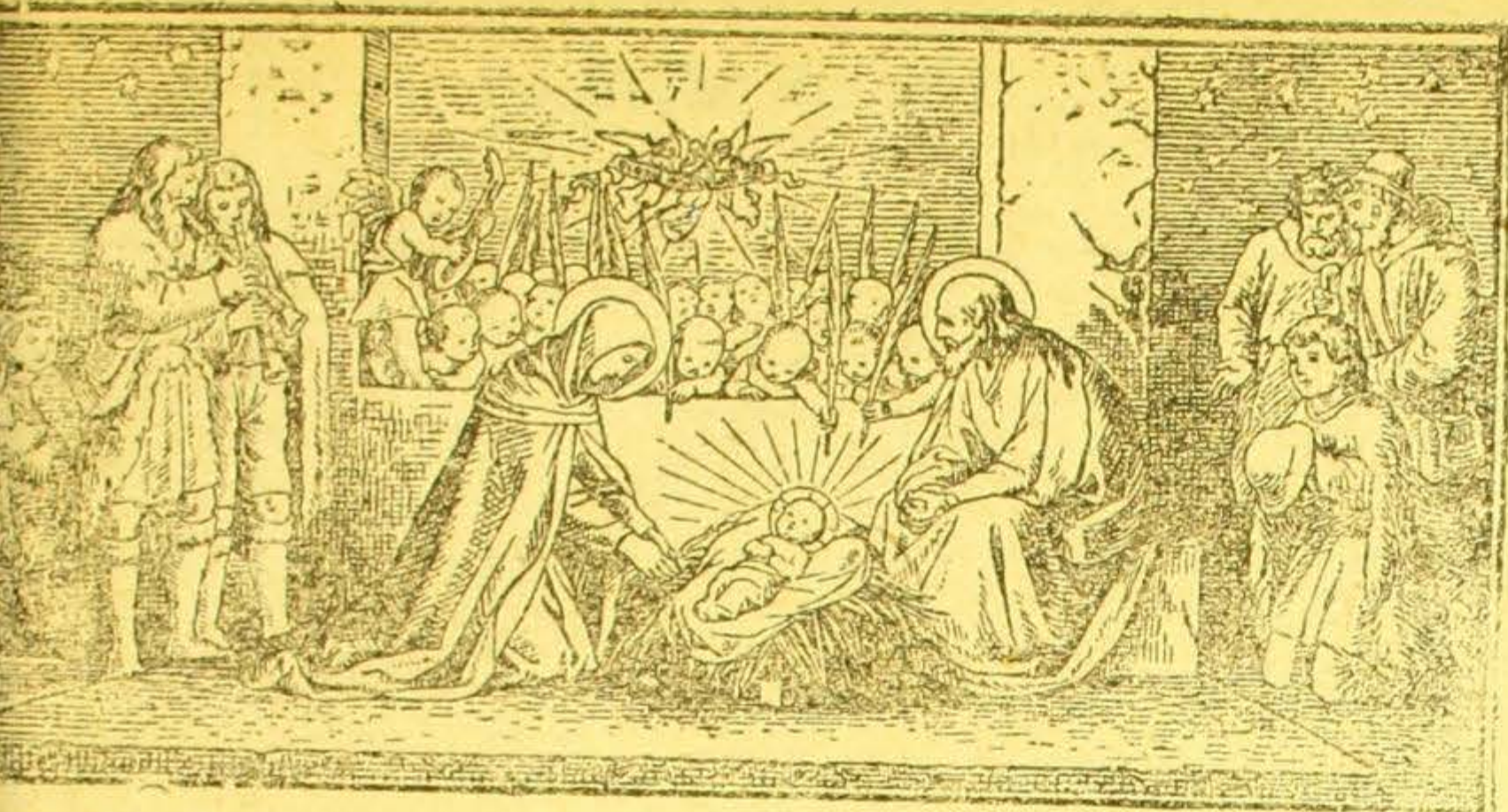
broji 30 dan.

Novemb.

Isus, kruna i radost sviju svetih. (1. stud.)

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	
Utorak	1 Svi Sveti		19 Prorok Joil	6 38	4 49	Misečne mine: ☽ Prvak: 7. u 4 s. 49 m. posli podne. ☽ Uštap: 15. u 2 s. 34 m. posli podne. ☾ Trećak: 22. u 12 s. 37 m. danjom. ☽ Mlad misec: 29. u 2 s. 21. m. posli podne.
Srida	2 Mrtvih dan		20 Artenije	6 40	4 47	
Četvrt.	3 Huberto		21 Ilarion	6 42	4 45	
Petak	4 Karlo Bor. †		22 Averkije	6 44	4 43	
Subota	5 Marko		23 Jakov	6 46	4 42	
45	XXV. n. p. D. Ev.: O sijaču. Luka 8.					
Nedilja	6 Leonardo		24 Areta	6 48	4 40	Duljina dana 1. stud: 10. s 10 m. Ovoga se miseca pokrati dan 1 s. 24 m.
Poned.	7 Engelberto		25 Markija	6 49	4 39	
Utorak	8 Bogomir		26 Mitrov dan	6 51	4 39	
Srida	9 Božidar		27 Nestor	6 52	4 39	
Četvrt.	10 Andrija av.		28 Terentije	6 54	4 39	
Petak	11 Martin l. †		29 Avramije	6 56	4 39	
Subota	12 Martin p. m.		30 Milutin	6 57	4 39	
46	XXVI. n. p. D. Ev.: Zrno gorušičino. Mat. 23.					
Nedilja	13 Stanislav		31 Stohije	6 58	4 39	Stogodišnje gatanje o vrimenu: Do 7. lipo onda kiša; oko 16. lipo, zatim do konca ružno.
Poned.	14 Serafin		1 Stud. Kuzm.	7 01	4 30	
Utorak	15 Leopold		2 Akindin	7 02	4 29	
Srida	16 Ivan trog.		3 Gjurgjie	7 03	4 28	
Četvrt.	17 Grgur čudot.		4 Joanikije	7 05	4 27	
Petak	18 Roman †		5 Galaktije	7 06	4 26	
Subota	19 Elisabeta		6 Pavao	7 07	4 25	
47	XXVII. n. p. D. EV.: O skončanju svita. Mate. 24.					
Nedilja	20 Veco val.		7 33 muč.	7 08	4 24	Iskusi: Dugačka i kruta zima nastupa; ako je listopad suh i ne mrzne; ako je hljem i voće tvrde špice rodilo.
Poned.	21 Prikaz. Marije		8 Mihail	7 09	4 23	
Utorak	22 Cilika d. m.		9 Onisifor	7 11	4 22	
Srida	23 Kliment		10 Erast	7 13	4 21	
Četvrt.	24 Ivan od Križa		11 Mrata	7 15	4 20	
Petak	25 Katarina †		12 Jovan al.	7 17	4 18	
Subota	26 Silvester		13 Jovan zlat.	7 18	4 17	
48	I. n. Adv. Ev.: Bit će zlamenja na nebu. Luka 21.					
Nedilja	27 Advent		14 Filip	7 19	4 16	
Poned.	28 Sosten		15 Gurije	7 20	4 16	
Utorak	29 Saturnin		16 Matija	7 21	4 15	
Srida	30 Andrija ap.		17 Grigorije	7 21	4 13	

Prosinač
broji 31 dan.
Decemb.

Rodi Marija Isusa, Spasitelja svita. (Božić).

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrt.	1 Eligij	⚖	18 Platon	7 22	4 14
Petak	2 Bibijana †	⚖	19 Avdija	7 23	4 13
Subota	3 Vranje	☁	20 Grig. dek.	7 24	5 13
49 II. n. Adv. Ev.: Poslan bi angjeo. Luka 1.					
Nedilja	4 Barbara	☁	21 Vhod Bogor.	7 25	4 12
Poned.	5 Sava op.	☁	22 Filinom	7 26	4 12
Utorak	6 Nikola	☁	23 Amphiloh	7 27	4 11
Šrida	7 Ambrozije	☁	24 Katarina	7 28	4 11
Četvrt.	8 Bezgr. Začeće	☁	25 Klimentije	7 29	4 10
Petak	9 Zenica †	☁	26 Alipije	7 30	4 10
Subota	10 Lauret Gospa	☁	27 Jakov	7 31	4 09
50 III. n. Adv. E.: Čivuti šalju Ivanu. Iv. 1.					
Nedilja	11 Materice	☁	28 Stevan	7 35	4 09
Poned.	12 Maksentij	☁	29 Paramon	7 33	4 10
Utorak	13 Luca m.	☁	30 Andrija	7 34	4 10
Šrida	14 Spiridion †	☁	1 Pros. Naum	7 35	4 11
Četvrt.	15 Irenej b.	☁	2 Uroš	7 36	4 11
Petak	16 Etelka †	☁	3 Sofonije	7 37	4 12
Subota	17 Lazar b. †	☁	4 Barbara	7 38	4 12
51 IV. n. Adv. Ev.: Ivan u pustinji Iv. 1.					
Nedilja	18 Oci	☁	5 Sava	7 38	4 13
Poned.	19 Nemesije	☁	6 Sv. Nikola	7 39	4 13
Utorak	20 Izak	☁	7 Ambrozija	7 39	4 14
Šrida	21 Toma ap.	☁	8 Patapije	7 40	4 14
Četvrt.	22 Zeno m.	☁	9 Začeće	7 40	4 15
Petak	23 Viktorija †	☁	10 Jovan	7 40	4 16
Subota	24 Badnji dan. †	☁	11 Danilo	7 40	4 17
52 Ev.: Simeon i Ana. Luka 2.					
Nedilja	25 Božić	☁	12 Spiridion	7 41	4 18
Poned.	26 Stipan! muč	☁	13 Evstahije	7 41	4 19
Utorak	27 Ivan ap. i ev.	☁	14 Tirs o muč	7 42	4 20
Šrida	28 Mladenci	☁	15 Elevter	7 42	4 21
Četvrt.	29 Toma	☁	16 Agej	7 43	4 22
Petak	30 David †	☁	17 Danilo pr.	7 43	4 23
Subota	31 Silvester p.	☁	18 Sevastijan	7 44	5 24

Misečne mine:
☾ Prvak: 7. u
2 s. 15 m. posli
podne.

☺ Uštap: 15
u 3 s. 46 m. u
jutro.

☾ Trećak: 21.
u 8 s. 50 m. u
večer.

☺ Mladimisec:
29 u 6 s. 35 m.
u jutro.

Duljina dana 1.
prosina: 8 s. 40
m.; do 21 opane
18 m. a zatim
raste 5 m.

Stogodišnje gatanje
o vrmenu:

Na početka
magla i snig; od
10 suho, oštar
zrak i smrzavica
do 16; za tim
lipo do konca.

Iskusi:

Ako je početak i
svršetak prosinca
ugodan zima će se
do ožujka odvući.
Na hladan prosinac
rano proliće slidi.

Stogodišnji gatalac.

*Vrime leti po doli, vrleti,
 Zvizde čute, kruže svoje pute,
 Dan i noć se od iskona menja,
 Magla ruši gore od kamenja,
 A more se o brigove bije.
 Zimi zemlju Bog snigom pokrije,
 Da se cviče nasmije što prije,
 Liti polje u sjaju ti pliva,
 A radniku čelo znoj obliva;
 Jesen nosi ploda iz obilja,
 Izmed lišća smije se od milja.
 To je, dico, život vasioni:
 Vi ste oce, ko god vas i oni,
 Što za vama idju, zameniće;
 U nepovrat sve prolazno idje.
 Zato, mudro, vi tražitete blago,
 Što vam hrdja oglodjati neće,
 Što vam moljac izbušiti neće,
 Što zli ljudi oteti nemogu,
 Ni smrt sama — ne rastavlja s vama:
 To su dila činjena po Bogu,
 Vični život što nabavit mogu.*

*

*Za mog vika, sto i više lita,
 Ja sam prošo mnogo lipa svita
 I stekao znanja i mudrosti
 Od učenih i od ljudi prostih;*

Al što dulje, sve više uvidjam
 Da nemože niko biti srićan,
 Ko svoj posô s Bogom ne počima
 I ne drži njega prid očima.
 Za to, Rode, ljubav moja sada
 U početku ova lita mlada,
 Ništa lipšeg nezna da nagata,
 Nego da ti lipo priporuči:
 Boj se Boga, njegov zakon drži!
 Ako l' ovo virno primiš slovo:
 Tu na zemlji sriće i napredka
 Tamo's imat vičnoga užitka.
 A sad čuj me, da Ti koju kažem,
 Da mi budeš i na zemlji blažen,
 Što nam veli iskustvo i znanje
 Što se sprema čoveku i crvu,
 Za devetnajst sto dvadeset i prvu.
 Zakonu Te Božjem uči vira
 I milošću Božjom podupira.
 Za to, Rode, vira nek ti prva;
 Jer bez vire nemož' da se hrva
 Već podlegne, kod prvog sukoba
 Pa iz ropstva nemož' da s' iskopa.
 Jer bez vire sve ćeš izgubiti,
 Stid, poštenje — i hudi stvor biti.

*

Stari, kadgod, u zvizde s' gledali
 I po njima budućnost gatali;
 Tako su i tri sveta nam Kralja —
 Koje sveto pismo nam nabraja, —
 U zvizdama tražili znamenja
 I po zvizdi našli Spasitelja.

Merkur zvizda ove nam godine
 Posle lanjske, Sunca, sad prosine.
 Merkur biše — kod starih pogana
 Umišljeni bog svih trgovaca,
 Bog putnika, lopova, novaca,
 Sa krilima na glavi, nogama.
 Bog bi dao, da naši trgovci,
 I svi oni što no rade s novci :
 Ne slave tog boga lopovskoga
 Već, pravedno, poštuju pravoga.

—
 Merkurove godine, obično,
 Vrime suho — vrlo slabo kišno.
 Al u opće ipak će bit' hladno,
 Brašnu, masti, brzo ćeš doć' na dno.
 Zima će bit' u početku kruta ;
 Vinko liva, znači mnogo vina.
 A kad duhne topla jugovina
 U Veljači: ode snig, led s puta!
 Ožujak će bit' malo oladan
 Al pri kraju već se cvatu nadam.
 U Travnju će noćom bit vedrine,
 Al za voće niko nek s' ne brine ;
 Naškodiće malo vinogradu,
 Koji rano pusti lastar-bradu.
 Svibanj s prva lip i suv će biti,
 A pri kraju — mislim kišoviti.
 Lito će bit', u celini, sušno,
 Al s početka, s noćne magle ružno ;
 Ta će škodit litini i vinu,
 — Ječmu, zobi — onoj za živinu ;

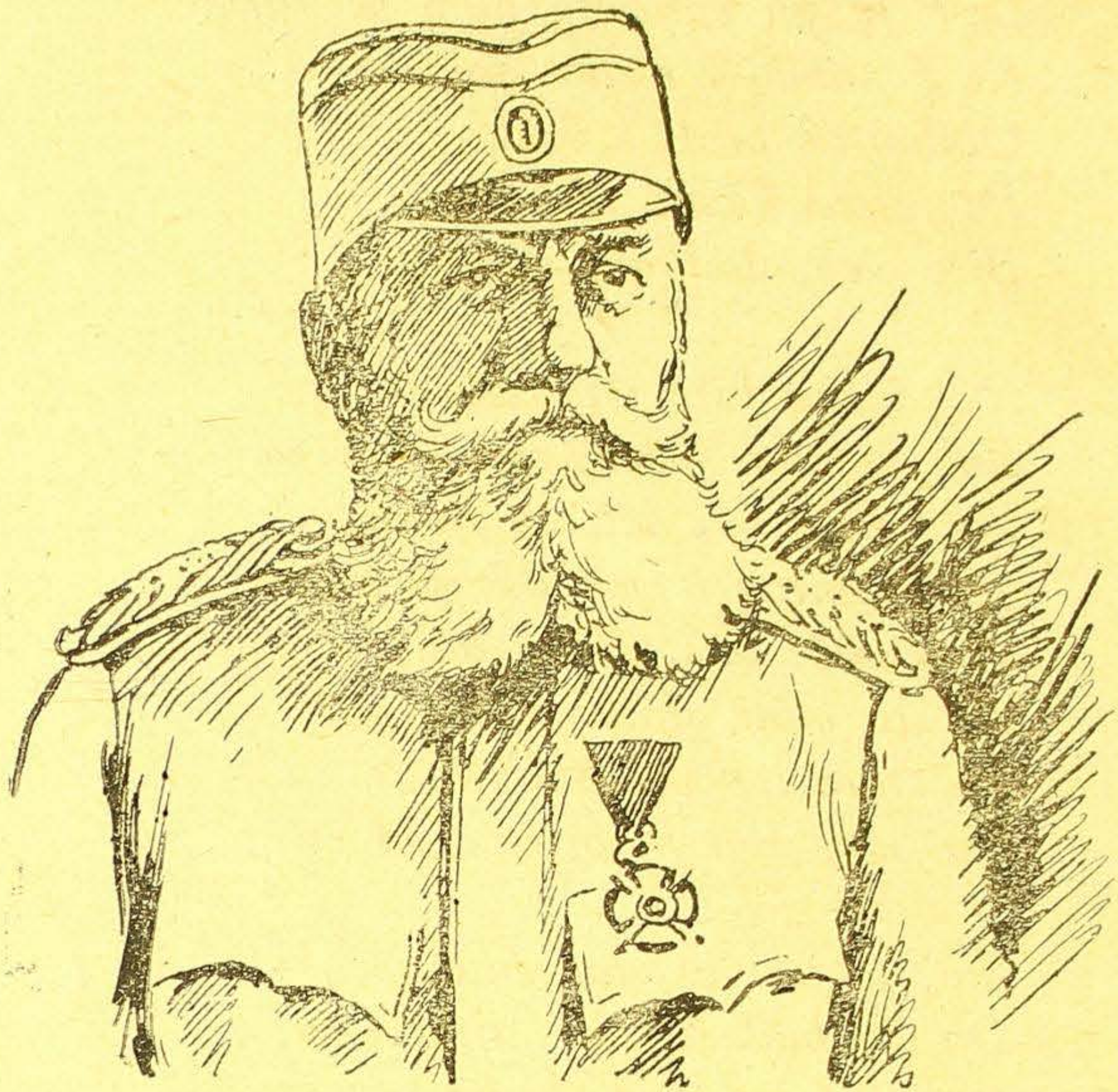
Ako l' prsko, brižno, vinograde
 Imaš vina, ako i Bog dade.
 Lipa jesen spravlja nam se mirno.
 Ko j' molio i radio smirno —
 Obilno će brati i voziti.
 Po jeseni kasno ide zima:
 Biće ciča, dodijaće svima.

*

Raž i žito biće sridovito;
 Zob lagana, ječam ran i spečen.
 Voće neće baš biti za hvalu,
 Jer će mraz i crvi da ga kvaru;
 Vina neće baš obilno biti,
 Al što bude slatko će se piti.
 Iće stare i nove bolesti
 Na onaj svit mnoge će odvesti.

*

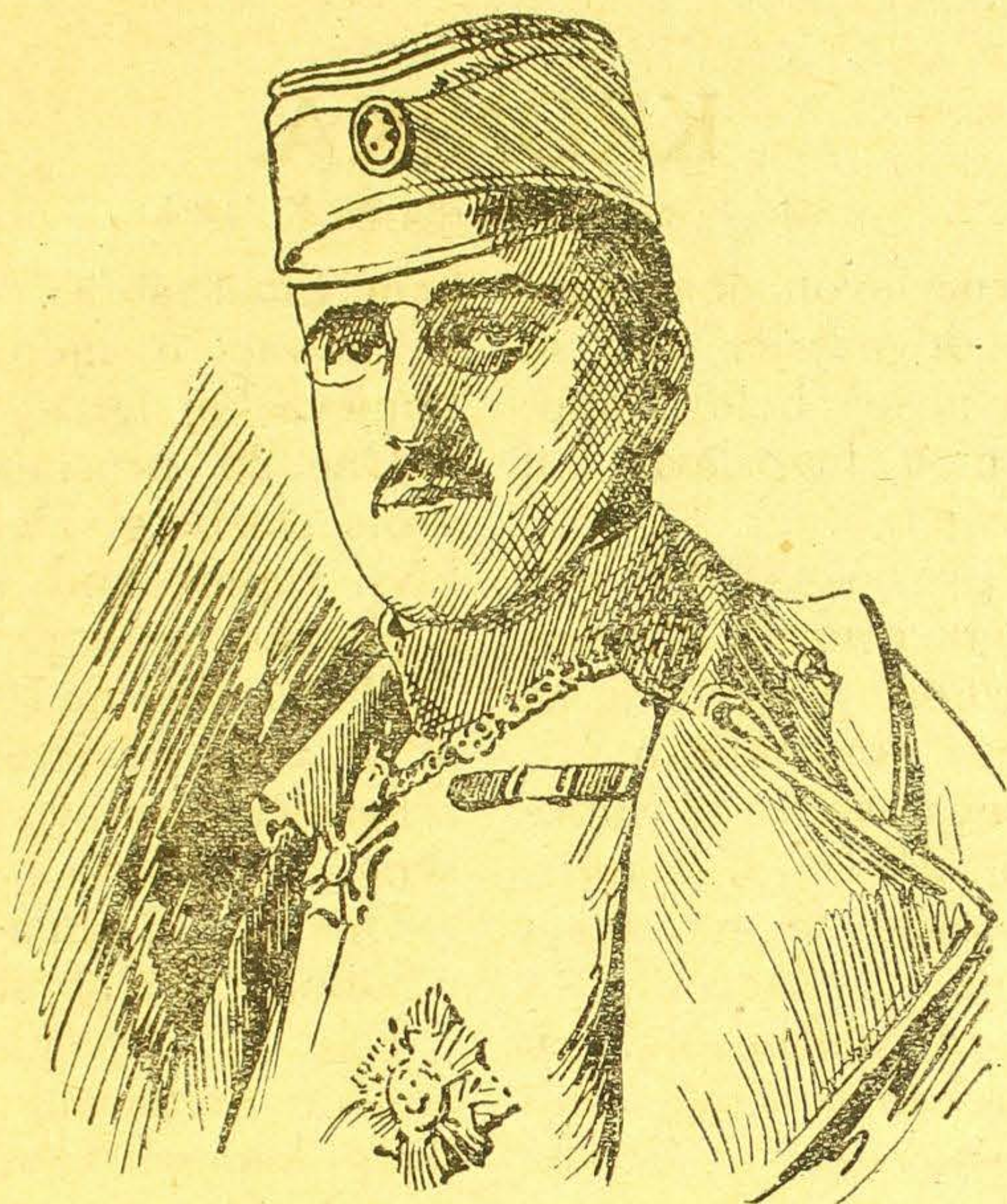
Eto, to je, što sam htio reći,
 Da Ti bude i rad i mar veći;
 A istinu čuj sad — kazaću je:
 Čovek snuje, a Bog odredjuje.
 Ljudi rade, Bog blagoslov dade;
 Pa ko radi i u Njeg se uzda,
 Toga kuća neće biti pusta.
 Mili Rode, da si sada o'de,
 Na staračke vijo bi Te grudi;
 A ovako, i to ćemo lako,
 Po Danici šaljem savit dici:
 Ostaj viran tvojoj rodnoj grudi;
 Viru voli i po njojzi živi,
 Pa te neće ni sad, nikad —
 Ostaviti Bog naš milostivi.

Njegovo Veličanstvo

Petar I.

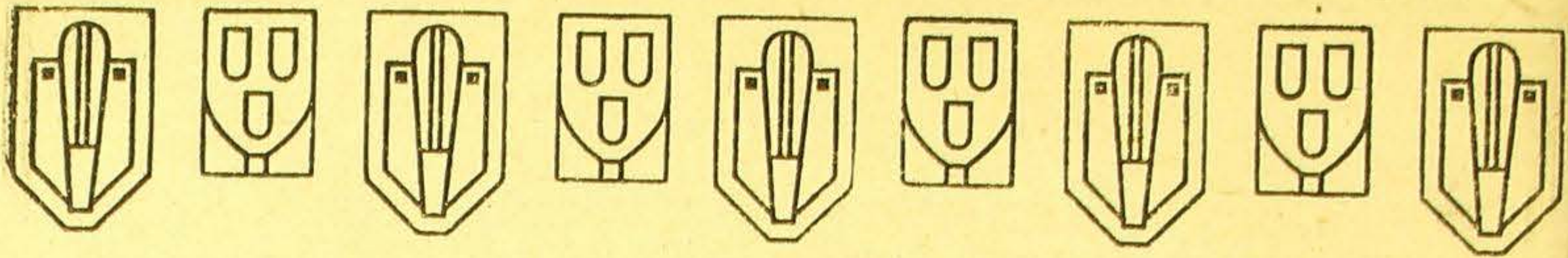
Kralj Srba, Horvata i Slovenaca.

Njegovo Visočanstvo

Aleksandar

Regent i Naslednik Prestola, Kraljevine Srba, Horvata i Slovenaca.

KRONIKA.

(Od 10-og X. 1919. do 20. XI. 1920.)

Pod ovim naslovom donošamo znamenitije događaje, koji su se desili u našoj beloj Subotici, stranom u Jugoslaviji i u vanjskom svijetu.

Dne 10. prosinca 1919. pristala je vojna cenzura u Subotici. Tu dužnost priuzelo je na sebe državno odvjetništvo.

11. prosinca ostavio je Suboticu general *Mirko Milisavljević* i otputovao je na svoju novu staciju u Zagreb. Za vreme svoga službovanja u Subotici stekao je opće simpatije i poštovanje sa strane cijelokupnog građanstva.

Dne 14. prosinca oprostio se sa Suboticom na svečanom banketu pukovnik *Vladislav Krupežević*. G. pukovnik je veoma sretne naravi, sa svojom susretljivošću, svojim nježnim, blagim i milim postupanjem svakog je zadužio. Došao je sa prvom četom junačke srpske vojske i prvu bunjevačko-srpsku varošku upravu on je postavio.

Licem na Božić pridavala su škulska djeca iz Kera nabožnu predstavu pod imenom Betle-

hem. Silan sabran narod upravo je uživao u lijepoj, skladnoj bunjevačkoj igri.

Dne 28. prosinca odreko se svoje službe g. *Dežika Vojnić*, bivši župnik kod sv. Terezije i povuko se u privatni život.

Dne 4. siječnja 1920. priuzelo je državno povjerenstvo SHS. željezničku upravu od madžarskog činovništva.

Dne 11. siječnja osnovala se u Subotici demokratska stranka.

Dne 12. siječnja držao je poučno predavanje u Subotici slijepi kapetan vitez *Lujo Lovrić*. Dupkom napuniše gradsku vijećnicu slušaoci i velikom pozornošću saslušашe predavanje.

Dne 13. siječnja kao na 32 godišnjicu smrti velikog Antunovića *Neven* se lijepo sjetio velikana bunjevačkog. Ovaj dan izabran je velikim oduševljenjem za župnika crkve sv. Terezije veleč. g. *Lajčo Budanović*. Nov župnik je svećenik po duhu Kristovom a pravi bunjevački rodoljub.

18. siječnja bila je zabava i igranka subotičkog kat. kruga.

Zabavu je govorom otvorio predsjednik, a jedna djevojčica je deklamovala.

23. I. osuđen je od prikog suda u Subotici *Gjorgje Gravala*, koji je Kočmar Janka mesarskim nožem rasporio. Smrtna odsuda izvršena je strijeljanjem na polju kraj groblja di je nesretni ubojica i zakopan.

Na dan Svetoga-Save održalo je srpsko-pevačko društvo sa srpskom čitaonicom veliku besedu. Besedu su posjetili najodličniji srbi i bunjevci.

Dana 30. I. opet je imao prijeki sud posla. Četiri lupeža: Pišta Majlat rk. 19 g. bajmačanin, Karolj Slezinger mojsijanac 32 g., Menjhert Dajč takodjer mojsijanac 36 g., Bela Jurić rk. 42 g. subočani dogovorili se medjusobno i presvukli se u srpsko vojničko odjelo te na dan srpskoga Božića 7. I. noću u Bajmoku orobiše Iliju Bojkovića pekara odnesavši od njega 14000 krūna, zlatni lanac i prstenje. Sutra dan su odmah pohvatani i prijeki sud 30. januara odsudi trojicu na smrt, najmladjeg od 19 g. na 10 godišnju robiju.

U Bajmoku bunjevačka omladina priredila je lijepu predstavu. To je bila prva predstava na bunjevačkom jeziku.

Dne 2. veljače održano je Veliko Prelo u Subotici. Ova narodna zabava vanredno je

bila posjećena. Osim bunjevačke i srpske inteligencije bio je na Prelu i g. dr. Milenko Vesnić, ministar i poslanik na pariškoj mirovnoj konferenciji.

Dobrotvorna Zajednica Bunjevaka dne 8. veljače imala je obiteljsko prelo. Zabavu je otvorila govorom predsjednica, bilo je još deklamovanja i pjevanja. Sviroje narodni gajdaš.

Dne 17. veljače umro je u Sarajevu dr. Pero Rogulja. Pokojnik je bio vodja kršćanskog društvenog pokreta u Hrvatskoj, i za nas bunjevce živo se zanimao.

Dr. Matko Laginja imenovan je hrvatskim banom. Četrdesetgodišnjem javnom djelovanju njegovu ima se pripisati, što danas istarski Hrvat stoji nacionalno osvješćen, a ekonomski svoj. Digavši tisuće njih na noge, dr. Laginja ostade siromah. Sad je postao prvi čovjek Hrvata.

Demokratska vlada potpisala je riješenje, kojim se osniva pravni fakultet u Subotici. Polazeći s jedino ispravnog jugoslavensko-narodnog i kulturnog gledišta, začudili smo se, da je tomu fakultetu baš ovde u Subotici dana srpsko-plemenska oznaka. Kada se je zagrebačkoj i ljubljanskoj univerzi dalo jugoslavensko obilježje, čemu pravnom fakultetu u Subotici davati plemensko značenje?

Zašto se zbor profesorski mora formirati samo iz beogradskog sveučilišta, a zašto ne od svatri?

Dr. Vladislav Manojlović odvjetnik u Subotici imenovan je natžupanom u Somboru. Nov natžupan je učen muž i veleposjednik u Subotici.

4. ožujka stiglo je u Subotica 35 učenica iz Makedonije, da nastave svoje nauke u ovdašnjoj preparandiji.

Rumunji su evaknisali mađarske krajeve i povukli se do crte, koju je odredila konferencija mira.

Dne 5. ožujka smijenjen je veliki kapetan u Subotici dr. Milorad Mijatov, njegovo mjesto zauzima Dušan Manojlović.

Dne 7. ožujka slavio je 70 godišnji rođjen dan Tomo Masarik, prvi predsjednik slobodne čehoslovačke republike. Masarik je veleučjenjak češki. Kao profesor radio je na svim pitanjima umovanja i društvenosti. Za vreme rata u inozemstvu je agitirao proti Austrije i dočekao je oslobodjenje, za koje je on najviše doprineo.

10. ožujka proputovao je kroz Suboticu u Beograd kardinal Dubois, veliki prijatelj Jugoslavena.

26. ožujka umro je u Djakovu Milko Cepelić kanonik, učen svećenik i rodoljub Strossmajerova kova. Bio je velik prijatelj Bunjevaca i suradio je u Nevenu.

Bunjevačko Divojačko društvo u Subotici priredilo je 28. III. na cvjetnu nedjelju prigodnu pozorišnu predstavu „Legenda.“ Narod je velikim uživanjem prisustvovao na ovoj predstavi.

„Obilić“ beogradsko pevačko društvo priredilo je u Subotici veliki koncert. Publika je mnogo uživala u skladnoj, umjetnoj pesmi.

18. travnja na noć pobuniti su se komunisti u Subotici i silom su hteli priuzeti upravu grada. Ubili su dva redara, na pucanje strčala se vojska te buntovnike stranom pohvata, stranom su pobjegli u Mađarsku. Pohvatani su predati prijekom sudu i odsudjeni na smrt, al zbog mladosti dobili su kraljevsko pomilovanje. Uslijed ovih događaja osnovala se narodna garda, da očuva grad i građane od nereda, ubojstva i pljačkanja. 25. travnja bio je protestni zbor protiv komunista, na zboru bilo je do 5000 osoba. Predsjedio je zboru veliki župan grada.

26. travanja vjenčao se g. Josip Harsl, urednik „Merкура“ u Subotici sa gđjom Macom Erić-Manojlović.

28. travnja imenoven je šumarskim mjernikom za subotičke šume g. Stipan Gjurić, naš bunjevački rodoljub iz Baje.

1. svibnja imenovala je vlada velikim županom i gradonačelnikom u Subotici dr. Franju Sudarovića. Nov nadžupan je od djetinstva pripoznati žarki rodoljub.

Dne 6. maja slavio je svoju domaću slavu Sv. Gjorgja treći konjički puk.

23. maja umro je Jašo Kubašović, gradski činovnik. Pokojnik je bio dobar zvaničnik i neustrašivi bunjevački rodoljub.

Na prvi i drugi dan Duhova priredjen je Dječiji Dan. Bogati program ovoga dana je izveden, a doneo je sirotoj dječici 200,000 kruna.

31. V. proslavio je 8. pešadijski puk „Knjaza Aleksandra“ svoju slavu kao uspomenu na oslodjenje grada Požarevca pod voždom „Kara-gjorgja“ 1804. g.

4. juna potpisali su Madžari mir u Trianonu palači.

Za ravnatelja podružnice Jugoslovenske banke u Subotici imenovan je g. Ervin Gedike a za jamjenika g. Petar Vojnić Zelić.

18. VI. držao je veoma važan govor na sjednici narodnog predstavništva u Beogradu preć g. Ivan Evetović o osnovi izbornoga zakona.

20. VI. bila je vanredno velika slava u Subotici prigodan potpisa mira sa Madžarskom. Prije podne svečana

sv. misa, govor nadžupana sa balkona gradske kuće. Posle podne pučko veselje i igranka, u kazalistu predstava. Na trgu slobode peko se vol na ražnju.

23. VI. pohodio je Regent Aleksandar prijestolnicu Hrvatske bijeli Zagreb. Hrvati su u okviru velikih svečanosti dočekali svoga budućega vladara.

4. srpnja držan je u Subotici veliki zbor katoličke štampe. Od kako je Subotice takva impozantna zbora ne bijaše.

18. VII. bio je velik učiteljski kongres u Beogradu. Na tom kongresu prisustvovalo je 4000 učitelja iz Jugoslavije. Donešena je odluka, da se sva dosadanja učiteljska društva stapljaju u jedno Jugoslovensko učiteljsko društvo.

Otvorena je u Subotici mješovita preparandija za muške i ženske na srpsko-hrvatskom jeziku.

8. VIII. bila je narodna svečanost „Dožijanca“ Divojačkog Društva. Prije podne sv. misa sa govorom, posle podne igranka, u večer predstava u kazalištu.

10. Kolovoza umro je Pajo Bačić. Pokojnik je bio vatreni rodoljub i za jedan Nevenov članak odsjedio je u Segedinu pol godine. Na ukopu bila je cijelokupna bunjevačka inteligencija, a jedna ulica prozvana je njegovim imenom.

22. VIII. Petar Pekić, naš poznati narodnjak i bunjevački pjesnik imenovan je bilježnikom u svom rodnom selu Gornjem sv. Ivanu.

31. VIII. Osnovano je prosvjetno društvo Neven u Subotici.

5. IX. imevovan je za gradskog glavnog mjernika g. Kosta Petrović iz Zagreba.

5. IX. Osnovano se u Subotici udruženje zemljoposjednika. Predsjednik mu je dr. Vojnić Tunić Stjepan.

U Mađarskoj donešen je zakon, po kojem će nekoja zločina batinanjem biti kažnjena.

Gradski prošireni senat doneo je odluku, da sve ulice po gradu Subotici dobiju slavjanska imena.

Dobrotvorna Zajednica Bunjevaka na Malu Gospojinu imala je veliku skupštinu. Prije podne bila je svečana sv. misa sa govorom, posle podne vičalo se o važnih predmeti.

15. IX. Osnovana se Bunjevačko-Šokačka stranka u Subotici i izdat je nacrt u Nevenu. Sztranka je zadržavno i narodno jedinstvo, al zahtjeva autonomiju za Vojvodinu.

Regent je posjetio Sarajevo, di je 2 dana boravio.

U Budimpešti osniva se židovsko sveučilište. U tu svrhu

čivro Herš Armin darovao je milijun kruna.

Osnovano se u Subotici trgovačko društvo „Jugoslavenski Loyd.“

24. rujna imenovan je direktorom subotičke gimnazije g. Ivan Vojnić Tunić, učeni profesor i bunjevački rodoljub.

Po naredbi ministarstva Vojnog neće se više obavljati žigosanje stoke za vojsku, nego će se samo dotična stoka opisati.

10. X. bio je bunjevačko-šokački sabor u Subotici. Prije sabora bila je svečana sv. misa, posle sv. mise održan je sabor u prisutnosti do 5000 bunjevaca i šokaca. Svečano se publiciralo osnivanje stranke i stupljanje u borbu za ustanovotvornu skupštinu.

Taj dan u večer javno je istupilo prosvjetno društvo Neven u gradskom kazalištu za bogatim rasporedom.

Ovaj dan držane su velike konjske utrke u Subotici, na koje je došao sam Regent iz Beograda.

Ujedno ovaj dan je obavljen i plebiscit u Koruški na štetu i veliku žalost Jugoslavije.

Kazališni odbor u Subotici utanačio je saintendantom osječkog narodnog pozorišta gostovanje toga pozorišta u Subotici.

G. dr. Josip Prčić, gradski podnačelnik položio je odličnim uspjehom odvjjetnički ispit na

zagrebačkom svenčilištu. — G. *Maća Evetović* položio je profesorski ispit s edlikom na zagrebačkom sveučilištu. Čestitamo učenim bunjevcima.

Bunjevačko-šokačka stranka držala je u Somboru koncem listopada veoma dobro posjećenu veliku skupštinu. Narod se oduševljava za svoju stranku.

Dr. *Korošec*, ministar odlikovan je jedinim redom, koji se dila u Americi, a to je red srebrnih insignija crvenog krsta.

3. XI. bila je velika učiteljska skupština u Subotici. Prisutno je bilo preko 200 učitelja. Donešena je odluka, da će se ćirilica učiti, ali da se redovno rabi latinica.

Ove školske godine imenovano je do 30 novih nastavnika. Od tih jedan je bunjevac, a dvoje su katoličke vjere.

9. XI. Smijenjen je bunjevački veliki župan i gradonačelnik. Na njegovo mjesto imenovan je demokrata veliki župan g. *Pavle Dobanovački* i radikal

gradonačelnik g. dr. *Andria Pletikosić*. Zabilježićemo!

Dne 13. XI. ratificirao je mađarski parlament trianonski mirovni ugovor. Poslanici bili su svi u crnom žalbenom odijelu, a sa zgrade parlamenta vijala se crna zastava.

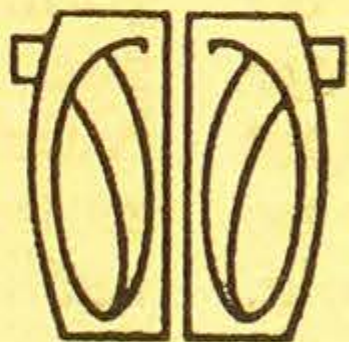
Dne 13. XI. potpisan je u Santa Margharetu „sporazum“ između Italije i Jugoslavije. Trinaesti broj ovom prigodom, za nas je nesretan; jer smo izgubili dragulj naše države Rijeku.

13. XI. kao dan dolaska junčke srpske vojske proslavljen je svečanim načinom.

18. XI. U cijeloj Mađarskoj proglašen je najstrožiji prijevki sud.

20. XI. Iz Beograda ukazom proširen je subotički senat sa 40. osoba. Ministar nutarnjih dela imenovao je njih više senatorima, koji nisu subočani već inostranci. Na prvoj skupštini naumili su prodavati varoški hatar. Sretna Subotica.

Gromović.

NAŠE ŠKOLE.

Sad govorim o našem rimokatoličkom slovenskome narodu u Banatu, Bačkoj i u Baranji. Zovemo se Bunjevci, Šokci i po Baranji i po Banatu — Hrvati.

Osim Sombora, Subotice, Novog Sada i Baje, živi ovaj naš narod po selima. U Pečuhu su već sasvim pomadžareni. O školama, koje se nalaze u tom našem narodu oću koju da reknem.

1. Prošlost.

Sve škole u ovim krajevima, u kojima su naši didovi i oci učili, bile su *crkvene škole*, takozvane konfesijonalne. Kada se je osnovala općina, selo, tu se otvorila crkva, ma u kakvoj zgradi, a do crkve otvorila odmah i škola. Prvi učitelj je bio pop, gdi je bilo popa; gdi ga nije bilo, primio se za učitelja kaki stari vojnik, koji je u vojski naučio čitati i pisati. Sada je pod stare dane, uz lulu nadugačko. on poučavao male gradjane. Prve škole su imale za nastavni jezik maternji jezik seljana. Naši stari ljudi se još sićaju, da su u ditinstvu na svom materinskom jeziku učili u školi.

Posli je država zakonom regulisala i male škole, seoske, i osobito škole, u kojima su se pripravljali mladići za učitelje. Madžari su brzo uvidili, koliko može da učini škola za pomadžarivanje narodnosti. Zato je državna vlast vrlo uvažila učiteljske pripravne škole i svećeničke pripravne škole, seminare. Tu je odgajala mlade učitelje, učiteljice i svećenike u madžarskom duhu.

Za kratko vreme u školama se — po naredbama vladinima — učilo sve madžarski, osim viro-

nauke, koja je sve od skora, u najvećem dilu škola predavala se na materinskom jeziku. Neposredno prid rat nekoliko godina i za vreme rata, učila se je i virolauka u varošima, gdi su posebni kateheti bili, nećinom taki koji nisu ni znali naš jezik — i med bunjevačkom i šokačkom dicom — madžarski.

Ovo postupanje madžarske vlade, do kojega je mnogo držala, nije urodilo onim plodom što ga je ona čekala. Bunjevci, Šokci, Hrvati, nisu se pomadžarili, već su se probudili, *osvistili*. Učili su i naučili su, na madžarskom jeziku sve, što su morali, ali pomadžarili se nisu. Svist im se sve većma vraćala i oni su se, sami od sebe sve većma približavali — Jugu slovenskome.

2. Borba.

Vridno je spomenuti borbu subotičkih Bunjevaca za škole. Ona je bila usko spojena sa političkim životom subotičkih Bunjevaca. U devedesetima godinama, kad je Lazo Mamužić u jeku svoje vlade bio, pokušali su Bunjevci preko školske stolice, da dobiju čitanke barem i nižim razredima. Ali sam Lazo i njegovi ljudi su osujetili ovo nastajanje. Zadnjiput 1913-e godine su se grupisali Bunjevci pod vodstvom popa Paje Kujundžića i osnovali školsku zadrugu, da podignu svoju bunjevačku školu. Pravila su izradili i podastrli madžarskom ministru prosvete. Medjutim su se borili proti vrlo madžarskog režima Biro Karoljevog, ali lošim uspehom. U to izbi svetski rat i pravila ostala u ministarstvu. Za vreme rata

mnoge su škole bile pozatvarane, a zgrade upotrijebljene za vojsku i za špitalje.

Po selima su škole radile za vrijeme rata kao i pre. Po selima edva ćeš naći čovika, od mlađjega naraštaja, koji nebi znao čitati i pisati. I muško i žensko.

U Subotici ima već od g. 1747. gimnazija. Ta gimnazija je bila „katolička opštinska“. Profesori su bili franjevci (al ne taki, koji su svukli habit.) U sedamdesetima godinama, kada su franjevci napustili profesorske stolice, „izgubilo se“ ime katolička i ostala samo „opštinska“. Oko 1900-e nadometnuo joj direktor Kostolanji pridivak „mađarska“. Tu nije bilo slobodno, u zadnjih 40-et godina ni pisnuti bunjevački. Pa ipak iz te su gimnazije izišli mal'ne svi oni svisni Bunjevci, koji su bili ili su i danas duhovne i političke vodje Bunjevaca i Sokaca.

Po subotičkim konacima — sadašima — ima 75 škola. Sve su postale, još za mađarske vladavine, državne. Tu su slali učitelje, gdje subotičana nije doteklo, iz tudjine, ali sa vrlo lošim uspehom, jer Bunjevci jednostavno nisu slali dicu u školu, „kad ne znadu ni učitelji racki“. Tako biša naša dica prisiljena, da budu samouci. I naučiše „iz svete knjige“ slovo, koje danas dobrano čitaju.

3. Sada.

Dok je, posli oslobodjenja, novosadska vlada tvajala, naše škole su se — pavši u naše ruke — sve pobunjevčile, osim onit, u koje su išla sama Mađarčad. Mi smo ih snabdili s našim učiteljina, stare isprobane, prvoklasne sile — za kratko savladaše teškoće

početačke te do kraja 1920. školske godine iznesoše sjajan uspeh.

4. Budućnost.

Mi u mađarske škole nismo rado išli. Ako smo morali, Ali najviše nismo išli nikako. Zato, što nisu bile naše.

U naše ćemo ići. Da škole u našoj narodnoj državi budu naše: naš jezik, naši učitelji, naš viro-nauk, — za to se moramo starati. Moramo zamoliti vladu, da nam dade naše škole. A vladace nas uslišati ako tu vladu mi osnujemo. Zato neka nam je briga, da u skupštinu u Beograd naši Bunjevci dospiju, a ne kaki nepoznati ili vrlo poznati stranci. Isto tako ćemo moliti, da nam seoske

crkvene škole ne oduzimaju, a oduzete da nam povrate.

Zašto mi to možemo i moramo da tražimo? Zato, jer smo za našu dicu mi, roditelji odgovorni. Zato nam je dužnost, da tražimo naše, katoličke škole. A zato imanvo i pravo, da mi odlučujemo, kako će naša dica biti odhranjena. Dica su najpre naša, p'onda državina!

U te ćemo naše škole — i to ćemo lipo zamoliti vladu — izabrati naše sinove i naše kćeri za učitelje, pa će biti mirna Bačka.

Vidiće sav svijet, da od nas Bunjevaca, Šokaca nema boljih gradjana. Još i takih — malo. Samo nek ne uzmu što je naše, a nek nam ne nameću što nije naše i što nam ne treba.

Školar.

MOJ BAĆA ANDRIJA.

Rijetko se nataze dan-danas takovi ljudi, kao što je bio moj pokojni baća Andrija Plemenčić. Mnogo je dao na svoj lukavi i šaljivi um. Često je rekao; ta mene nitko nemože prevariti. Hvalio se je s' tim kad je Joško čifutin razgledao njegovu junad, koju je imao na prodaju; i kad je financ osjetio miris švercovanog duhana u kući njegovoj, ali nije našao; ili kad ga je njegova pokojna majka nukala, da se oženi. Zatim nije čudo, ako je junad po dobru cijenu razprodao, i ako je financ pokunjene glave izišao iz njegove kuće, i da je tetu Maricu, baš od oka djevojku za suprugu dobio.

Preko celog svog bračnog života uvijek je i istoj teti Marici ponavljao, „mene nitko nemože prevariti.“ Ali šta se je na jedanput zbilo?

Ja kao djak bio sam njegov najveći ljubimac, a najviše toga radi, što sam uztrpljivo slušao njegove priče i rado potvrdjivao: jest tako je, ta vas baća Andrija baš nitko nemože prevariti. Jedva edanput u godini i to pri koncu školske godine, mogao sam ga o tom uvjeriti, da je u svjedočbi (klasifikaciji) važniji jedan, nego

četiri, premda je na broju manji.

Jednoga ljeta dobijem dozvolu da smiem u praznika pohoditi roditelje. Po mom dolazku i zagrljuju roditelja, braće i sestara prva mi briga bijaše posjetiti moga dobrog baću Andriju, koji se je veoma obradovao, videć me zdrava i čitava. Kovao me je u zviezde, hvalio mi je stas, uzrast i odielo. Sve sam kod njega našao u svom starom redu, ssmo mu iz ostade njegova obična riječ. Uveo me je u pivnicu (podrum), kušali smo mu vino iz svih buradi, pušili smo krasan kelebijski duhan, hvalio sam mu vino, nadmećao sam se šnjim u grdnji financa; i višeputa rekoh: moj baća Andrija vrijeme prolazi, mi postajemo stariji, ali u istinu vas nitko nemože prevariti.

Ali za čudo, moj baća Andria u mjesto da bi potvrdio riečju: „tako je sinko“ još po crveni, a teta Marica izkeci ono svoji nekoliko zubi, što ih je još imala. Ja sam se veoma začudio na ponašanju baća Andrije i oprostio se šnjim, odem kući i na moje pitanje moj brat Blaško izpripovjedi mi kako su baća Andriju ipak prevarili.

Svi Subotičani željno izčekiva-
hu bajmački sajam (vašar), jer
svaki htjede na njemu nešto
prodati ili kupiti, pa tako i moj
baća Andrija. On je već od dav-
no mozgao špekuliro kako će
svoju „Čilašu“ prodati. Bijaše bo
ona krasna kljusina, samo je jed-
nu manu imala, bila je lijena,
pak kad ju lijenost napade, onda
neće da kreće, pa baš da ju bi-
čaljem udaraš. Obično prije lije-
nosti, počela j ramati (hegucati).
Baća Andrija ju je od više štedio,
zobio i jedva je čekao, da svane
dan bajmačkog sajma. U ranu
zoru spremi se naput sa njegovim
viernim kočijašom Jankom, koji
je, kao isluženi vojak, sa go-
som zajedno već osjedio.

Ej! samo da nije lijena reče
baća Andrija.

Onda bi ju i mi zadržali odgo-
vori Janko....

I dospise u Bajmak. Na veću
radost baća Andrije cielim je pu-
tem „Čilaša“ s njimi letila, poput
brzovlaka.

Podaj joj još poslednju zob!
reče baća Andrija!

Amo tamo hodaše senzari, a
napokon skupiše se i kupci, pa
izmedju ostali konja smotriše i
„Čilašu“.

Pošto vam je kobila?

Sto šesdeset forinti.

Smiem li ju po tjerati?

Krasno je kljuse!...

To vidim, ali smiem li ju po
tjerati?

Izvolite!!!

Proba je pošla za rukomm, a
baća Andrija obriše sa čela krup-
ne kapljice znoja i reče u sebi:
hvala Bogu.

Šta od puštate!?

E pa kad je tako, daklem tri
forinta...

Neka bude; kobila vriedi toli-
ko, inaše valja mi hititi, jer ću ju
još danas sa ostalimi konjmi pos-
lat na željeznici u Stolni-Beograd.
Medjutim trgovac udari s baća
Andrijom dlan o dlan, te izplati
sto petdeset i sedam forinti i od-
vede Čilašu, koja još jedanput
pogleda staroga gosu, ali tako ža-
losno, da mu se je srce stešćalo.

Baća Andrija se uputi s Jankom
zajedno kod „Henrika birtaša“ na
čašicu šiljerca, da popiju tako
zvano aldomašče.

Ali čuješ Janko, reći će baća
Andrija po pol dne oko četiri sata
da ne budemo prinuždeni na tu-
dji koli kući putovati hajde, da
kupimo još danas drugo kljuse.

Pa gospodaru dobro!

I izišav na sajmište, za gledaše
se u jednu krasnu „Vranicu“ i
za pitaju pošto vam „Vranica“.

Sto sedamdeset forinti bio od-
govor.

Ništa ne spuštate?

Ni novčića...

A vranica zahrže.

Baća Andrija se stade češati, što
će skuplje kljuse kupiti, nego je
bila „Čilaša“: ali mu pade na um
želja tete Marice, da bi ona, baš
„Vranicu“ volila. Poljeraše ja. A
„Vranica“ sve leti. A Janko se
veselo došulja da gospodara, jer
„Vranica“ bijaše krasna; a mimo-
gred budi rečeno Janko se je od
šiljerca pošteno ugrijao.

I pogodba se učini, što prije,
Baća Andrija zadovoljan od sret-
ne trgovine reče Janku: no sad
možemo ići.

Izišli su iz sajmišta. A „Vrani-
ca“ divno kasa. Baća And-
rija sa podsmiehom reče: tako
se krasno drži i nosi, kaogod
„Čilaša“.

Zrak postade zagušan i na

podneblju počeše se ukazivali poteški oblačići.

Pokisnut će mo Janko!

Nebojte se gospodaru, uzdam se ja u „Vranicu“. — Daj Bože!

Al već kod Kapunje poče iz oblaka krupna kiša dažditi... A vranica tim većma kasa.

Ti Janko nijeli...

Vidim gospodaru!

Na „Vranici“ se ukaže, crvena boja, a zatim sivasta.... potom

nadodje hegucanje... napokon Čilaša stane.

I bilisu primorani ondje kroz duga pol sata kisnuti. Već se je mrak uhvatio, kad su kući dospili. No sad baća Andrija imao šta slušati od tete Marice, ali i starac meštar komšija nije kasnio sa svojim bodljivim opazkam.

I od toga dana baća Andrija nikad više ne reče: da mene nitko nemože prevariti.

Povijest bunjevačke književnosti.*

Bunjevačko prosvetno društvo ovom prigodom izvršiva svoju prvu prosvetnu dužnost, koja je u prvom redu narodnoj prosveti i zabavi namenjena; a u drugom redu ima svrhu da krči puteve i ravna staze medjusobnoj ljubavi i slozi jednodruvine braće Srba i Bunjevaca.

Draga braćo i mile sestre! neka mi je dozvoljeno ovom svečanom prigodom izjaviti, da ovo naše prosvetno nastojanje nije separatizam, što šire neslogu i slabi naš jedinstveni državni život u Jugoslaviji; nego je ovo izvršivanje naše rodoljubne i otadžbeničke dužnosti, koju nam naše mesne okolnosti i naše stare uspomene nalažu.

Jest, u prvom redu mi smo dužni, još za sada, u našem omanjem kolu za prosvetu i dobrobit našega naroda, na naš pripoznati i prokušani način starati se, mi koji prošlost odnošaje, potreboće, želje i misli Bunjevaca najbolje poznajemo i na srcu nosimo.

Pa kao što uzorvojniki poštiva i čuva svoju britku sablju dimiskiju,

* Predavanje održano na prvom javnom istupu prosvjetnog društva „Neven“ u nedelju dne 10. oktobra o. g. u subotičkom gradskom pozorištu.

kojom je sebi, svojoj braći i svojoj otadžbini slavu i slobodu izvojevao, tako je i nama milo i drago bunjevačko ime, jer nam je to ime srcu i duši priraslo, jer smo u tom i po tom imenu zadobili i uzdržali ove plodne krajeva i sačuvali čistoću našega jezika i naše narodne običaje.

I ovo se ne protivi nikakoj državnjoj, niti društvenoj ustanovi.

A tu malu neznatnu razliku, koja po tom imenu i nazivu medju nama opstoji, to će vreme svojim prirodnim načinom iztednačiti, samo ako bude u nama više strpljivosti i uvidjavnosti.

Posle našega oslobodjenja i ujedinjenja nastalo je vreme, da se medjusobno upoznamo. da svoje patnje, nade, želje, misli, težnje i sreću jedan drugom otkrijemo, da pokaže brat bratu, kako je toliki niz godina, da stoleća, jedan bez drugoga živio i kuburio i kako mislimo sada, sretni, slobodni i ujedinjeni u našoj lepoj i velikoj državi — Jugoslaviji — živiti, jedan drugoga braniti, učiti, svetovati i usrećivati.

Ali ovo naše medjesobno upoznavanje i bratimljenje, kako se vidi,

ne ide tako lako, kako smo mi to u zanosu našega prvoga sastanka zamišljali. Mnoge i mnoge zapreke koje na putu tome, da brat brata stinuto upozna, da budemo uvidavni i popustljivi u razlaganju tih pitanja i poslova, koje nam svakdanji život, naš boljitak i napredak iz iskuje i propisuje.

Do poslednjih vremena naši učeni sinovi, nisu se starali za prosvetu Bunjevaca, eego su, ko što se veli: bud milom, bud silom izneverili se odu svdme. i samo u novije vreme imamo ndšto malo naših odvjetnika, lečnika, mernika, profesora, svećenika, a u malom broju franjevaca i učitelja.

Ipak buatevački narod u onoj prirodnoj, pučkoj naobrazbi, koja je jednom prostom narodu potrebna da razborito žioi, da svoju zadaću kao čovek i građaniv dostojno i uspešno izvršiva, nije zaostao iza drugih naroda.

Neću da spominjem francuski i engleski narod, koji su svojom svetskom kulturom nadmašili sve ostale narode; ali ko je bio u jednoj talijanskoj, u rumunskoj i madžarskoj kući; a za vreme svetskoga rata pripazio i razmatrao ponašanje nemačke i madžarske vojske pa sva ta razmatranja usporedi s ponašanjem, životom, uljudnošću, skromnošću, štedljivošću i marljivošću našega naroda, mora uviditi i priznati prednost i nadmoć prirodne naobrazbe, okretnosti i vrednosti Bunjevaca.

Istina, školovanje je pripoznato merilo opće naobrazbe; ali naš Bunjevac i bez velikoga školovanja marljivo i vešto obradjuje svoje široke njive: a udješ li mu u kuću, upadne ti u oči vanredna čistoća stana i dvorišta; a bunjevačko te gostoljnbije i susretljivost iznenad-

juje. Odeš li mu u polje, da mu salaše vidiš, nećeš se pokajati, jer nećeš moći oka skinuti sa lepe stoke, silnoga pileža, poljskih i ugojenih svinja, lepih konja i svega, što vešta i marljiva ruka odhraniti i sačuvati može.

Trgovina, obrt, vinogradarstvo, voćarstvo većinom je u bunjevačkim rukama.

A sve ovo može se i mora se ubrajati u kulturne uslove: a da je ovako primerno i uspešno gospodarstvo temelj i uvet opstanka i napredka jedne države to je nedvojbeno.

I premda smo mi bili tako reći visokim zidom okoljeni i pod pažnjom i pretnjom neprijateljske ruke čamili; i premda nam naša braća Srbi i Hrvati nemogoše u pomoć priteći; te usled toga svega nije mogao bunjevački narod, da, radi svoje koristi i kulture npozna dubrovačku književnosj, koju je proslavio Gundulić sa svojim Osmanom, nije mogao uživati u srpskoj književnosti u dragocenim delima Vuka Karadžića, Gjure Daničića, Branka Radičevića i Zmaj, Jovana Jovanovića; nije mogao da se divi „Ilirskom pokretu“ i istrajnoj borbi Ljudevita Gaja i grofa Draškovića; da uživa u pesmama Preradovića i Mažuranića — ipak smo i pokraj silnih nepri- lika čistoću našega materinjega jezika i u tudjinstvu evo sačuvali.

a) Crkvena književnost. Na daleko je poznata pobožnost Bunjevaca. Bunjevac sve svoje poslove s Bogom počima i s Bogom svršiva. Molitve jutarnje i večernje, blagoslov pre i posle jela, zazivanje duha svetoga, andjela čuvara i Bl. D. Marije i nepismeni Bunjevci većinom na pamet znadu. Ovo kršćansko osećanje Bunjevaca

potpirivalo i njegovalo je delovanje naših crkvenih gisaca.

Pri bunjevački molitvenik „Duhovnu manu“ sastavio i izdao je u Subotici Vranje Vujković Lamić, pa je doživio 6 izdanja. „Živu Ružicu“ je izdao Stipan Grgić, koja je u svim našim krajevima poznata i razprostranjena.

God 1884. u Kalači izdao je naš prosvetitelj Ivan Antunović svoj molitvenik. Ovo jezgrovito i dubokim kršćanskim osećanjem napisano delo našega velikoga dobrotvora nije bilo izdato trgovcima na prodaju, nego ga je, neumrle uspomene Antunović, pobožnim Bunjevcima bezplatno delio i poklanjao.

God. 1900. izdao je Lajčo Budanović svoj molitvenik pod imenom „Slava Božja“. Ovo je crkveno delo našega odličnoga pisca osobito otmenija Bunjevština prigrlila. God 1900. izda Blaško Rajić svoje brižljivo sastavljeno delo „Novu Duhovnu manu“. I ova je knjiga u veliko poštovana kod našega naroda.

God. 1885 izdat je u Somboru mali molitvenik „Nesko Janje“ za školu mladež. Drupo izdanje izdato je u Subotici gog. 1894.

Svi ovi molitvenici puni su prigodnih (božićnih, korizmeih, uskrsnih) pesama.

b) Školska književnost. Do god. 1848., u strogom smislu nije bilo opće nastave; tek posle satrvene madžarske bune, za vreme austrijskog absolutizma posvećivala se veća pažnja pučkoj nastavi; nu obvezatna školovanje ne beše odredjeno. God. 1868. zakonom je izrečena opća školoobvezatnost. Kako su kod drugih naroda učitelji sastavljali i

izdavali šk. spise i knjige, tako se i kod nas našlo nekoliko učitelja svećenika, koji su i pokraj teških neprilika bez ikakve stručne prednauke barem najvećoj potrebi pomoć pritekli.

Prvi bunjevački šk. pisac bejaše Ivan Mihalović profesor bajske preparandije. On je izdao god. 1876. „Ilirsku gramatiku“ i „Očiglednu nastanu“ za prvi razred. Malo zatim sastavio je „Prvu“ i „Drugu Čitanku“ za I. i II. razred osnovnih škola.

„Mali katekizam“ sastavio i izdao je Ivan Probojčević, a srednji katekizam za više razrede osn.škola sastavio je Ivan Palić šk. okružni nadzornik. God. 1880. izdali smo „Prirodopiš“, „Prirodoslovlje“, „Zemljopis“, „Opću povest“, „Ustavoslovlje“ i „Malu Slovicu“ sa rečnikom za osnovne škole.

Ivan Zečović senčanski učitelj izdao je „Zemljopis Bačke“ u Somboru god. 1881.

Ali ova oduševljena, požrtvovna, a osamljena nastavnička radnja nije se mogla razvijati, usavršavati. Malo po malo, a u predratno vreme, naglo je nestalo bunj. reči u sub. školama i u opštim našim opštinama. Madžarsko nemilosrdje izagnalo je i uspomenu bunjevačke akcije i bunj. nastave iz škole i iz javnoga života. Da, nestade i bunjevačkih knjiga i pisaca i škola.

U najtežim okolnostima bunj. reč i nastavu kroz 30 godina odvažno i iztrajno zagovarao i branio je u svojim razpravama, u školskim odborima, na skupštinama nezaboravljeni naš rodoljub Pajo Kujundžić.

c) Bunjevačko novinstvo. Bunjevačkom novinstvu udario je temelj Ivan Antunović.

God. 1870. izdaje „Bunjevačku Šokačku Vilu“ a zatim „Bunj. i Šok. Novine“ u Kalači.

Narod je velikim oduševljenjem prihvatio novinarski pokret Antunovića; ali nepripravnost i nepismenost naroda, a s druge strane smetnje i pretnje zvaničnih krugova zaustavilo je rodoljubivi rad našega prosvetitelja.

U to vreme pokreće Karlo Milodanović „Misečnu kroniku“ i „Subotički Glasnik“. God. 1876. ostavi Miladinović i novine i Suboticu, te kao srpski dobrovoljac podje u rat proti Turcima.

God. 1883. izdaje Ivan Burnać Batoria u Somboru nedeljnik pod imenom „Bunjevac“. Glavni suradnik „Bunjevca“ bio je Ivan Palić. Ali pošto „Bunjevac“ nije služio buejevačkoj prosveti, nego je stupio u službu naših protivnika, a osobito zato, što je rodoljubivi rad našega prosvetitelja Antunovića nedostojnim i nepravednim načinom kritikovao napustiše „Bunjevca“ i suradnici i predplatnici njegovi, tako da je iza 9 mesečnoga opstanka prestao izlaziti.

God. 1884. privolom i potporom velikoga Anunovića počeo je izlaziti kao mesečnik „Neven“ u Baji, malo zatim u Somboru, a od 1893. do dana današnjega u Subotici. Glavni suradnici „Nevena“ bili su sam dobrotvor Antunović, braća Kujudžići, Ilija, Pajo, Nikola, braća Evetovići, Ivan i fra Ante „Miroljub“ nazvani, Stipan Vujević, Bariša Matković i Srbin Bđško Vujić. „Nevenovi“ urednici od god. 1893. bili su: Petar Skenderović, Nikola Matković, dr. Vranje Sudarević, dr. Mirko Ivković-Ivandekić, Šandor Rajčić, dr. Joso Prčić, dr. Bela Ostrogonac, a

danas je urednik i zastavnik „Nevena“ dr. Stipan Vojnić Tunić.

Danas „Neven“ ima već i svoje drugove, ali ovo naglo množenje novina kao da će više uznemirivati duhove, nego li koristiti prosveti i napredku našem. „Subotičke novine“ pod uredništvom Mladena Karanovića, a suradnjom Boška Vujića, Paje Kujudžića i dr. Dušana Petrovića bile su takodjer Bunjevcima namenjene. U isto vreme izdavao je u Vajski dr. Stipan Tumbas „Južnu Ugarsku“, ali sa slabim uspehom.

U predratno vreme izlazile su u Subotici odmetničke „Naše Novine“ pod uredništvom Coce Mamužića; nu niti on, niti njegovi suradnici — mađarski popovi, — neznajući bunjevački, rečnikom u ruci prevadjali i donášali su koje-kake nakarade dok im nije dosadio jalov posao.

d) Opšta književnost. Najznamenitije poučne knjige izdavao je naš prosvetitelj Ivan Antunović. Najveće delo mu je „Bog s čovikom na zemlji“. U ovaj knjizi razlaže Antunović sveto pismo i daje napatuk čitateljima, kako će u domaćem i društvanom životu u svakoj zgodi i nezgodi kršćanski život provoditi.

Pre ovoga izdanja opisao je Antunović svoje putovanje u Rim pod imenom „Putne Iskrice“. God. 1884. izdao je „Napatuk o Nazarenima“. God. 1875. izdao je „Slavjana“ u kojoj knjizi podrobno i oduševljeno opisuje bunjevačke običaje i svetkovine. — Najznamenitija povestnička radnja našega prosvetitelja jeste „Rasprava o Bunjevcima“ za koju knjigu je Antunović podatke tražio i sabrao u subotičkom, bajskom i budims-

kom samostanu, te u kalačkoj, somborskoj i bečkoj arhivi. Ova knjiga je nama Bunjevcima dragoceni amanet, a pohvalno se izraziše o njojzi novosadska „Srpska Matica“ i zagrebačka „Matica Hrvatska“.

Ambrozija Boža Šarčević odvetnik i pri brzopisac na kološvarskom i požunskom saboru izdavao je god. 1870. i kasnije spise i rečnike za učitelje i za narod. Njegovim nastojanjem i zagovorom osnovali su Bego i Lazo Mamužić god. 1878. bunjevačku stranku i današnju „Pučku Kasinu“.

e) **Pesništvo.** Velike, posebne raddje na polju pesništva nemamo. Valjda zato, što naše okolnosti nisu bile podobne, zgodne i povoljne za razvijanje duha pesničkoga ili što se kod nes tek u novije vreme čita i proučava srpsko i hrvatsko pesništvo.

Ali pesme o Kraljeviću Marku i Kačićev „Razgovor ugodni naroda slovinskoga“ to je svakom Bunjevci poznato.

Prvi naš pesnik je bio Frata Peštalić koji je pre dva stoleća posebnom pesmom proslavio bačvanske delije i plemiće.

Pesnici Antunovićeve „Vile“ bili su Lovre Lipovčević i Stipan Vujević; a „Nevenovi“ pesnici su: Fra Ante Evetović „Miroљjub“ Nikola Kujundžić i Ivan Petrešić. Evetovićeve i Petrešićeve pesme izdate su u posebnom izdanju i rado se čitaju u odličnijim krugovima. Staniša Neorčić poznat je kao pučki pesnik. Vesele pesme Šime Ivića izdate su u posebnom — drugom — izdanju.

Gospodje i Gospodo! Neka i ovo naše današnje zabavno večerje pobudi i uzbudi u nama plemenita osećanja, težnje i želje, da se Srbi i Bunjevci kao braća paze, da u miru i u bratskoj ljubavi žive i da jedan drugog poštivaju i svojski potpomažu; da svi složno radimo i našu otačbinu, kraljevinu S. H. S., branimo i obranimo pod junačkom dinastijom dičnih Karagjorgjevića.

Mijo Mandić.

PROLOG.

PROSVETNE VEČERI „NEVEN“-A 1920.

LICA:

Bunjevka	. .	Giza Bajić.
Hrvatica	. .	Tilka Prčić.
Srpkinja	. .	Janja Skenderović.
Bosanka	. .	Koca Skenderović.

Bunjevka :

(Kleči pred Propetim, Ruke — na njima lanci — diže u vis.)

Spasitelju, dragi Isukrste!

Pod tvoj križ sam došla u nevolji;

U tebi su moje nade čvrste:

Utisi me Tišitelj najbolji.

Naši oci, prije mnogo lita

Ostaviše zemlju Hercegovu

I dodjoše u daleku, ovu;

Nije što njim zulum dodijao,

Ta svoj raji biše ondi: jao!

Već što su njim duše otimali,

I od tebe kruto otkidali

Ustadoše veliki i mali,

Da im nekrst tu ne zapovida.

Put krčili, s oružjem u ruci

Tri hiljade, sve gorski hajduci.

A u sridi starci, žene, dica;

Naprid sveti, krstati barjaci
 A pod njima fratri, sluge tvoje,
 Tišec narod, od njeg se ne dvoje.
 Tu dodjoše, tu se nastaniše
 Zemlju znojem, krvlju rose travu
 Za krst časni i slobodu zlatnu...
 I šta smo ti dočekali, Spasu!
 Nije samo njegve na rukama,
 Dica naša o Tebi ne čuju,
 U crkvi nas hvalit Te sprečuju.
 Sradanja sad, ko onda: ista su!
 Ne daj, Spase, Božju dicu pravu,
 Da zli gurnu u dubinu blatnu...
 (Svitlo. Ukaže se vila. B. ustane.)

Vila:

Ja doleti s kršna Velebita
 Poslao me tebi, Svemogući
 Koji s vida ni mrava ne skida
 Cvjet i nebo zna sjajno obući;
 Vaši vaji i jadni vapaji
 Do pristolja dižu se njegova
 I poruka evo, od Njeg, ova:
 Blizu vam je
 Dan slobode, vaše radovanje.

Bunjevka:

Alaj vilo, posestrimo mila!
 Ti svidoče naše slave stare
 Koja si nas tišila, volila,
 Ko nam, kaži, take sprema dare?

Vila:

To je vječna Božija odluka
 Da Slovene na jugu sjedini,
 Jer smo svi mi jedne majke sini,
 Da ne budu vjek' tudjinu sluga.
 Ali prije — kobna li sudbina —
 Brat na brata smrtnu ruku diže,
 Srbin — na se, Hrvat na — Srbina.
 Tu se mnoga braća pogubiše,
 A na radost tudjincu zlotvoru.

Bunjevka:

Dosta mi je, nemoj, sele više!
 Ja ropkinja, bolje da me nije,
 Da ne vidim bratske krvolije!
 (Zadje joj svist. Padne.)

Vila:

I tvoja će najmilija braća
 — Na koju se tudjinac obraća —
 Krv stopiti sa bratskome krvi
 Glavu gubeć za tudjina — prvi.
 (Pogleda u protivnu stranu, odakle se diže
 crvena svitlost.)

Evo već se počima strahota
 Grmljavina, prasak, zveketanje,
 Sela gore, krv potokom teče
 Zlotvor misli: to j' Slovenom večē,
 A ono je rujna zora, zlata:
 Krv i oganj sunce radja — dan je
 Osvanuo Srbina, Hrvata.

(Svitlo se mijenja u bijelo. — Vila ode. —
 Srbkinja, Hrvatica, Bosanka: tri tipa
 dolaze.)

Srpkinja:

Istorija
 Kaže: ona, ovde biti mora.
 Otcepljena grana sa Timora...

Hrvatica:

Je, mi smo je ovdje nalazili;
 Ovdje se je opirala sili;
 Kada su joj djecu otimali.

Bosanka:

Gle, tko leži ovde? je li živa?
 Dal' umire, il samo počiva?
 (Sve tri stanu do B, ćaviraju, zagledaju.)

Hrvatica:

Po vjeri mi — svjedok evo — seja,
 Medaljica i krst, znak spasenja.

Bosanka:

Sve bi rekla, da je roda moga:
 Ko da gledam rođenu sestricu
 Taka mi je poznata po licu.

Srpkinja:

Ovaka je kosovka devojka.

Vila: (Ukaže se i prozbori)

Jest, ona je
 Posestrima kosovski devojci,
 Sa Timora, gnjezda orlovskoga
 Braća njena jesu Hercegovci,

„Kršni ljudi, golubinje čudi,
Kojim vječni Promisao sudi,
Da mu budu vjesnici ljubavi.“
Pogledajte te svezane ruke!
Podnela je sve robovske muke
Al je došo dan oslobodjena
Sudbina se Bunjevčeva menja.

(Pristupi B. takne je po rukama palicom,
lanci joj spadnu ona se probudi. Ustaje
i govori.)

Bunjevka:

Da li sanjam? Dal' je ovo java?
Zar se moje sanje ispunjava?
Ja slobodna! U kolu sestara!
O kojima piva pisma stara!

Srpkinja (Vili)

Gle pa ona ume da govori
Kao da je med nama odrasla!

Bunjevka:

Jest, sestrice!
Ja sam znala Kraljevića Marka
Zlim groznoga, tištenim blagoga,
Je oplakah kosovske junake.
„Kad su Turci dedu silovali
Da on kolje troje unučad:“
I mene su moji bili jadi...
Čitala sam slavne „osvetnike“
Pa i Zrijske naše mučenike
„Razgovore“ milog Milovana
Pivala mi još na krilu nana...

Vila:

Niste samo po krvi sestrice!
Sestrimi vas tâ jedna sudbina:
Vaši oci zajedno s' ginuli
Za krst časni i slobodu zlatnu.
S Bunjevcima Sučić kapetane
Mnogim Turkom skratio je dane,
Sa Srbima Karagjorgje slavni
Skršio je turski jaram davni.
Nisu samo vas klali i tukli:
Kad su Turci i pomamni Ugri
Naježdili ovim krajevima
Potekla je mnoga krv nevina.
Djecu, stare, zgazili, ubili,
A djevojke, mlâde zarobili.

U Bunjevca nije kuće bilo;
„Zemunice!“ pod zemlju se krilo,
Po šumama, i po trštenjakom
Bila bunja starom i nejakom.
Ljepo djete il' ljepo imanče
Nek ne vidi oko poganina:
Odneće ga sa majčina krila.
Muško djete pravi janjičarem,
Ženske trpa u svoj truli harem.

Srbkinja:

Ista moja prokleta sudbina!

Bosanka:

Taman sam se od nje oprostila!

Bunjevka: (Srpkinji)

Ti si, sestro, ipak srićna bila:
Kada ste se nekrsta otresli.
Vi ste narod, pa ako i mali,
Vi ste svoju slobodu imali,
Al mi jadni ispod turskog jarma,
Dopali smo drugima dušmanma
Turčin nam je dicu otimao
I hranio, daleko, za Turke.
Ovi su nam na prsima majke
Poturice odgajali, ljute.

Srbkinja:

Kako ste se živi održali?

Bunjevka:

Sva je srića što se nalazilo
Po kojega Gjorgja Kostrijotu
Koj' ostade viran rodu svome.

Vila:

Biskup Ivan Antunović tu je,
Kog Bunjevac u zvijezde kuje.
Njegova je „Bunjevačka Vila“
Sve Bunjevce, Šokce probudila;
O Šokcima, Bunjevcima pisô
Da im budi Sveslavensku misao.
„Bog s čovjekom“ knjiga rodu daje,
Njom njeguje vjerske osjećaje,
Zato narod ovaj jest pobožan;
Vjerom krepljen: zdrav, silan i možan.
Za biskupom mnogi jošte sljede,

što za narod trše glave sjede.

Srbkinja :

A to nisam
O Bunjevcu nigda ni mislila.

Hrvatica :

A ja sam to i zaboravila.

Bosanka :

dosad sam volila te sele,
Al sto puta većma ću odsele,
Kad si taka plemenita bila.

(Zagrle se.)

Vila :

A sad čujte
šta govori s Velebita vila :
„Samo sloga spasiće Slavene!“
„Ako l' Bude medj Slovenma sloga,
Ne savlada niko ih do Boga!“
Ali znatel' šta to znači sloga?
„Svakom svoje!“ Ne uzimaj tudje.
Nemoj tvoje drugom namećati.
Kad se loza pred lozu nadvisi,
Bjela crnu da bi prisilila
Da bi bjelo zrnje donosila :
Neće donet' ni bjelo ni crno,
Već će otpast' još nezrelo zrno,
Jer joj manjka i zrâka i sunca.
Zašto nebi crnog groždja bilo ?
Ta i od njeg mož' bit' bjelo vino !
A mož' biti, što nemož' od bjelog,

Crno zrno da dâ crne kapi,
Snagu, radost što iz srca vabi.

(Okrene se tipovima.)

Vi ste djeca naše otaždbine.
Otaždbina jedna porodica :
Što je više u njojzi članova,
To je jača tu i izvan ova,
Jer se svaki takmi i nadmeće,
Da zasluge može imat veće.
Nek se Srbin, Hrvat i Bunjevac,
S Crnogorcem, Bosancem Slovenac,
Utrkiva, koji bolje znade.
Da ostvari naše želje, nade

(Tipovi se zagrle i govore:)

4 tipa :

Gdi se dobra braća slože
I olovo plivat može.

(Odgrle se.)

Bosanka :

Gdi je sloga :
Ima svašta i u petak dosta.

Bunjevka :

A gdi nije, i nediljom posta.
(Stupi napred :)

A sad naprid, u slobodi, Rode,
Kud Te tvoji mudri sini vode.

Svi :

Živila bratska sloga !

(Zavesa pada.)

Iz prošlosti Šokaca.

Bilo vam je to u ono još bla-
ženo doba kada je med i mlieko
teklo po bačkoj, kada su ljudi na
šajno i ćvancike računali. Kadgod
govorio mi je jedan starac od ko-
ji 85—90 godina, te veli da je
njemu njegov deda govorio, da
je on za pantio da u našim So-
kačkim selima nije bilo u ono
doba ama niti ni jednog dose-
ženca tudje narodnosti, ili ako je

i bilo i ta se ženio sa šokicom
te pod uticajem šokačkim kroz
dugi niz godina i on se preporo-
dijo u Šokca. No u ono doba ve-
li starac da nije bilo skoro ni jed-
ne kuće naše slavenske, koja nije
imala svoju zemlju svoj posjnd.
Baš bivalo je po 2—3 obitelj
za koje on pamti, da su bili tako-
zvani žiljeri, a ostalo vam je sve
to posjedovalo svoje zemljište.

Stari Šokci su bogobožan i nabošan narod bijo, nebi vam taj u dan sveca ili nedilju niti vode sa bunara doneo, sve se to još onaj dan u oči sveca pripravi i u radi, tako da mu je nedilja pravi Božić bila. Stari Šokci su ujedno bili i dobri gazde (gospodari) svaki se trsio, da ima konja, krava svinja, ovaca, a šta više i pčela. Kod naši pradidova si mogao svašta naći u kući, kao u kakvog turskog paše dvoru!.. Al su stari Šokci bili i čuvarni, oni su priprosto živili, a dobro su znali i bez papira računati. Znao je stari šolja koliko mu je slobodno za svadbu ili udadbu potrošiti, tako da mu je od poklani svinja kadkad ostalo u komori i po tri godine, a vino u pivnici i po 5 godina. Te pošto su gostoljubivi bili rado su dočekali u kuću svoju častnu gospodu župnika, bilježnika i učitelje, te ji počastili sa čašom vina, te još onako po paorsku suvom svinjetinom, (šnicl) odrizak od šunke pa ispržen na masti. U ono su vam doba sve moguće obuće pravili sebi sami naši Šokci, učinjali su sami kožu od konja i krava od koje su sami sebi pravili opanke, dok su im žene prele tkale, i vezle košulje i za ljude. Još i dan danas ima u pojedinim mistima traga toj lipoj nošnji šokačkoj kao u Vajski-Bodjanu Sonti. Monoštru, Beregu, Santovu. U Baranji kao da čvršće stoji narod. šokački uz svoju narodnu nošnju nego u Bačkoj.

A dok su naši Šokci ovako lipo živili i kuću svoju kućili, namete svoje redovno podmirivali, udari ti niki nimački talas tamo u 17. stoliću, te počese poplavom naših lipi sela, i osvajanjem na-

našeg slavenskog poseda. Dok su se naši Šokci, onako većinom bavili stočarstvom ribolovom a malo sa racionalnim gospodarenjem. dotle su nam se Niemci lagano uvlačili u mirna slavenska sela naša, a zatim odma udariše u ravne poljane naše.

Šokci i nesluteći u onoj njihovoj mirnoj slavenskoj duši, tko mu se nastanijo u komšiluku, i ne misleći na izrabljivanje i sebičluk, te u ono doba još slabo umno razvijeni, podali su se toj nemani da ji siše izkorišćuje. Šokci su, živili sa Niemcima i pregarali su, dok su Niemci kao kulturniji elemenat opet osvajali i nemareći za svoje sugradjane. nego su izkoristili dobrohotnost i mirnoću Šokaca.

Dan po dan a godina za godinom, naši ti Šokci starosidioci se počeli razsetjavati a Švaba kako oni vele je opet nadolazio, tako da su se naši Šokci u kratko vrijeme na toliko razišli po raznim krajevima, da je bila bojazan da će se svi iz seliti što hvala Bogu! nije usliedilo. Polja i njive na koji ma se čulo zvonce volujnje, i gdi se razlegala lipa naša slavenska pisma, postala su mrtva, zamukla je pisma, pristalo je zvonjenje vitorogi volova naši. Šokci se nisu znali snaći, kako da pomognu sebi u toj najezdi nimačkoj, nisu znali spričit prodiranje siverogermansko u naše krajeve. A ovi su dolazili sve više i više i nastanjivali medju nama. Zato od prijašnji čisto slavensko-šokački sela postadoše čisto germanska sela.

Dodjoše Niemci medju Šokce donesoše i drugi duh života medju njih, sjedne strane su se Šokci koristili njihovim dolaskom,

a s druge strane su bili upropašćivani od strane Niemaca. Niemci dolazeći među nas, odma su počeli kao kulturno racionalan narod, sa novom metodom života odnosno gazdovanja, koje naš Šokac dugo vremena nije mogao da razume da svati. Niemci dolazeći donesoše sa sobom svoje narodno odielo, gvozdena kola, plug i t. d. Niemci počeli kuće graditi i to visoke pod nebo, dok su Šokci živili onako u niskim malim kućarcima, i to nji po 15—20 u obitelji, to su odma počeli se misliti o kšeftu, i take otvarajuć dućane, trgovine, mihane, privukli su pažnju slavena na sebe dok toga naš Šokac svega nije znao ni umio, te tako ako je kome šta trebalo ajd Švabi ili čivutu (jer i li su isto doseljalise u ono doba iz Španije i usridotočile u sridnjoj Europi). Videći to naš brat Šokac kako mu njegovi do juče nepoznati sudrugovi žive, da im sve pliva kao na loju, i da im vrlo sjajno idje izopačiše se. Dabi i on Šokac lakše živio, špekulirat nije znao nego je udario u gotovinu, uzeo je mnogi sebi za ideju lako i bez muke živiti, to su se mlogj odali mijani piću, koje pod prijašnjim pritiskom tudjina, a sad pod pritiskom pića, razproda se i ono što im je bilo ostalo. Tamo od 40 godina u 19 prošlom viku pa kroz cili 60 godina je to išlo sve na naš račun, na žalost našu.

Propadoše one lipe bogate obitelji naše, razteplo se polje i njive naše, jedva jedvice možda vidiš šokca, gdi sumoran radi na svojoj uzanoj njivi, koju mu je Švabo podkusao. I to ne samo da je to u pojedinim mistima nego je naš Šokački elemenat svud gdigod

ga ima pritisnut u budžak. No da de Bog te osvane 20 viek, koji je i Šokce donikle umno podigao, i pokazao im put u budućnost, baš malo prije smo spomenuli da je Švabo donikle Šokcu i dobro došao, samo što je to Šokca vrlo skupo stalo. Od kako se švabo u vukao među nas odma je tražio za sebe škole, i Šokcima, jer su i oni kroz škole progledali malo dalje u budućnost, što nas jedino samo veseliti može. Jer u ovo 20 30 godina nemož Švabo da osvaja šokačka polja kao pre, ier mu se suprot stavio sam Sokac starosidioc slavne Bačke. Stresao je i Šokac onaj robski lanac i stao je i on slobodno na noge svoje! Uzeo je i on sebi za lozinku „Poseda poseda i poseda“. Sade i Šokac zna da računa i špekulira, a zna i on da sidne na ladju te da pribrodi široko more, te da prošludira život jednog od najkulturniji naroda na kugli zemaljskoj te se pun novog znanja, i novi ideja vraća u svoje krajeve, da spasava grudu didova svoji, te da podigne ugled naroda svoga. Ovakko je! a ovako i treba da je. Ta dosta smo pritrpili poradi nemarnosti i poradi neznanja našeg, došlo je doba da se i mi dižemo iz mrtvila da uskrsavamo na nov život.

Dužnost nam je svakoga napridnijeg sina našeg bez razlike vi re i plemena da nastojimo svim silama oko podizanja naroda narodne svisti, te ga potpomagati mu no i materijalno. Kaže narodna poslovice „U radiše svačeg bise u štedišu još i više.“ Dužnost nam je obraćati veliku pažnju po našim selima di je naš narod, kako bi više naše jugoslavenske dice išlo na nauke. A siromašnije

valja upućivati opet da dicu svoju daju na poštene zanate. Jer opaža se da je osobito od šokačkog naroda vrlo malo izučene dice u svakom pogledu, pa to je baš ono najveće zlo naše što naši sinova nigde namišteni nema, nego samo na teškim nadničarskim poslovima.

Otvaramo čitaonice podučavamo narod, upućujemo da neka ne klone nego neka otvara dućane, trgovine i radione i t. d. jer

tu svagdi vidimo čivuta ili Švabu, zar naš Šokac to nebi mogao?

Ostavimo se one stare navike šaljimo dicu u školu jer na mladima svit ostaje. Samo u tim pravcu će biti pobjeda naša, ostavimo mijane prigrlimo, čitaonice ostvarimo raskoš, prigrlimo umerenost. Te uto ime srićna mi bila braćo šokačka, neka se ponosi nova država naša „Jugoslavija“ sa vama prirodjenim Šokcima

„Vatroslav“

Bunjevci dajte dicu na zanat.

Naš narod se dosad bavio većinom zemljoradnjom, a na obrt i na zanat je slabo davao svoju dicu. Tako je to ne samo kod nas u Subotici, nego u cijeloj nam domovini Jugoslaviji, gdi se 80 postotaka naroda bavi poljoprivredom. Naše zemljište danas-sutra već ne će moći dati dosta posla svakom sinu, zato Bunjevci šalžite na drugo polje vašu dicu. Dajte ih na zanat i trgovinu. Zanatlija čovik i trgovac, ako je samo malo vridan, i hoće mu se raditi, ima siguran opstanak. Baš se u današnje doba možemo najbolje osvidočiti o tom, kako dobra da naplati zanatlija i trgovac svoj posao.

Zbog toga bi potribno bilo da se naši sinovi što u većem broju

upućuju na zanat i trgovinu. Roditelji ako su dosad i imali takve nakane sa svojom dicom nisu znali kome da se obrate radi upute u ovakim slučajevima. A sad se osnovalo jedno društvo nesebičnih ljudi, koji se staraju o onom našem podmlatku koji se želi posvetiti obrtu ili trgovini. To je društvo „Hrvatski Radiša“.

Bunjevci, koji mislite svoju dicu davati na trgovinu ili zanat, obratite se „Radiši“. Tajnik „Radiše“ je Dragutin Šarčević, koji svakog petka od 5—6 posli podne u Pučkoj Kasini besplatno daje upute i objašnjenja svima onima, koji žele smestiti ili dobiti šegrta.

Upozoravaju se na ovo roditelji, zanatlije i trgovci.

Naše narodno blago.

I. Poslovice.

Na drugom gledaj, a na sebi čekaj.

Pošalji luda na vojsku, pa sidi pa plači za njim.

(A šta još kad ga pošalju na vladu?)

Na mrzi kuća ostaje.

Uzdaj se u se i u svoje kljuse.

(A ko nema kljuse?)

U volara crna ruka al bila pogača.

Ko istinu guđi, gudalom ga po ruki.

Usta se sprdaju a novci divane.

Dok imadeš u džepu dukata,
Svagdi ćeš ti imati jarana.

Nar. pism.

Umiljato jagnje i dvi ovce posisa.

Dva dobra teško je sastaviti zajedno.

U jeziku nema kosti.

A žene kažu: Zato ga hranim da me brani.

Uzmi sirotu na svoju sramotu.

Jedna šteta sto griha.

Milom se gostu ne dogotavlja.

Ko tira pravicu, taj ne muze kravicu.

Teško onom do smrti, ko se u zlo uputi.

Ko mi je rad, to mi je brat.

Zvan ko i čašćen.

Nimom ditetu ni mater ne razumi riči.

A kamoli onda ti ko drugi!

Vrime se ne hvali ujutru, već u veče.

Koga su zmiije klale, taj se i guštera boji.

Koji sudjen, taj ni kudjen.

Divojkama i momcima.
Ali narodu ima sudjenih poslanika, načelnika, notaroša i inih usrićitelja pa su dosta i kudjeni.

Daj, pa se kaj.

Čovik se uči dok je živ, (opet lud umre).

II. Pisme omladinske.

Blagoj meni kad sam šećer beli,
Pa se za me svadjaju švaleri.

A šta mi se mila rasrdila,
Va jda zato, što ja ljubim zlato.

Bog ubio moju staru diku,
Šta me mladu rasipa po svitu.

Alaj sam se muke namučila,
Dok sam staru diku ja ljubila.

Oči moje veselo gledajte,
U staro se lane ne uzdajte.

Gdi bi bilo novo kao staro,
Kad je staro kraj srca ležalo.

Od kako sam postala divojka,
Još ja nisam poljubila momka,
Al na sreću, večerat počet ću.

Šta govore našim šorom žene:
Da je dika ostavio mene.
Ja sam njega, hulja mi ne treba!

Imam diku, svi ga naši znadu,
Al mi mladoj ljubiti ga ne dadu.
Jel ne smidu, jel ga ne volidu?
Jel mu naši mane nalazidu?

Mili Bože i mila Marijo!
Ko li mene s dikom pomirio
Taj li prvi do Boga sidio;
Taj do Boga, ja do dike moga.

Uskočit ću al u veče ne ću,
Već za dana nek me vidi nana.
Uskočkinjo ko ti hleba daje?
Ko me vara, toj se sa mnom stara.

Svi Kerčani bacajte šešire,
Ja ću poznat koje j' moje dike.
Svi šeširi udaraju farbom,
A mog dike cvičom i pomadom.

Volim diku, dika mene ne će
Zato venem baš ko pravo cveće,
Pravo cveće uveniti ne će
Prava dika ostaviti ne će.

Kaže nana da ć' mi ruho kupit
Ako ne ću ja mog diku ljubiti,
Ja ću lipo oko moje nane
Pa ću imat i ruho i lane.

III. Brat i sestra.

U Bogdana devet vinograda
I na vodi devet vodenica
I na jasla devet bedevija,
Al se Bogdan zadužio duga.
On prodade devet vinograda
I na vodi devet vodenica
I na jasla devet bedevija,
Još se ne mož da oduži duga;
Već prodaje staru milu majku.
Al je njemu majka govorila:
„Oj Bogdane moje dite drago!
Ne prodaji staru milu majku,
Već prodaji Andjeliju ljubiu.“

Ti ćeš ljubiu skuplje prodavati;
S majkom ćeš se ljube dobiti,
Ali s ljubom majke ni do vika...“
To je Bogdan majku poslušao.
Svu noć Bogdan misli primislio,
Kad u jutro bio dan svanio
Al besidi Bogdan svojoj ljubiu:
„Andjelijo moja virna ljubiu!
Opravljaj se što god lipše znadeš
Pa ćeš ići na nove pazare“.
Opravlja se, mlada Andjelija,
Opravlja se, što god lipše znade.
Kad su očli na nove pazare:
Ondud idje ture momče mlado,
Pa govori ture momče mlado:
„Pošto ljubiu, Bogdan gospodaru?“
„Moja ljubiu tri stotin dukata“.
Trista broji, ture momče mlado,
Trista broji, a trista zabraja,
Još mu trista amanluka daje
Gledajući Andjeliju ljubiu,
Pa je vodi svom lijelom dvoru.
Kad je ture u dvorove stiglo,
U to doba vrime od večere;
Al besidi ture momče mlado:
„Hajd večerat novo kupuvano,
Šta si mi se tako zamislila?
Jeli t. je žao zavičaja,
Jel u dvoru stara gospodara?“
Al besidi mlada Andjelija:
„Ne budali ture momče mlado!
Niti mi je žao zavičaja,
Ni u dvoru stara gospodara;
Već prvrću svakojake misli,
Ja sam u te ništo upoznala:
Nas je devet u matere bilo,
Svi devet nas udomila majka,
Imali smo brata jedinoga,
Toga nam je majka ostarila,
Ostavila, al ga biližila
Sjajnu zvizdu na desnom ramenu“.
Al ti skoči ture momče mlado,
Baci doli zelenu dalamu
Pa on svlači svilenu košulju,
Pa doziva mladu Andjeliju:
„Poznaj sele obiližje moje“.
Kad to vidi mlada Andjelija
Svoga milog brata zagrlila,

agrlila, pa ga poljubila.
 ušti ture po selu telale,
 Pa telale od jutra do mraka
 od mraka do bijela danka:

„Čija j' ljuba nek se natrag vrati,
 Pa nek nosi i ljubuu i blago
 Našli su se bratac i sestrica!“

Kršćansko i Narodno Udruženje.

U slogi je sila; u sili je uspih; uspih je svrha svakog našeg dila-
 nja. Zato ko hoće postignuti svoje
 vrhe, nastoji tražiti pomoći u udru-
 enju. Narodni život dostiže svoje
 adaće po udruženju, po zajedničkom
 ilovanju.

Naš narodni život krenuo se u
 vom pravcu. Za svaku svrhu imamo
 vojih društva, za postignuće svojih
 ežnja udružujemo se.

U ovom članku radi smo prika-
 ati našem narodu, kaka društva
 namo mi, i šta je svrhu ovim
 ruštvima.

Kao matica za izvršivanje zajed-
 ičkih narodnih želja na bunjevačkom
 šokačkom saboru osnovano je
Kršćansko i Narodno Udruženje.
 Čestvuju članovi svih pridruženih
 aših organizacija. Starešinstvo sa-
 toji od svih poglavara pojedinih
 ruštva. Pridsidnika izabiraju svakom
 rigodom i vojvodom ga nazivaju.
 Ovo je društvo izvršni organ narodnih
 ahtiva. Ovo društvo priredjiva
 Narodni Sabor Bunjevaca i Šokaca
 ažnim prigodama, u kojem učesuju
 uslanici misnih odbora po općinama.

„Narodno i kršćansko udruženje“
 e osnovalo ova društva.

a) „*Bunjevačka i Šokačka Stranka*“
 oja zahtiva samoupravu za Vojvo-
 inu, urodjenike za činovnike i
 astavnike, latinicu za sve katoličke
 pćine, slobodu crkve i svoje narodne
 kole, zakonito provadjanje agrarne
 eforme. „*Bunjevačka i Šokačka*
Stranka“ istakla je svoje kandidate
 a narodne poslanike za konstituantu

u subotičkom i somborskom okrugu
 g. 1920.

b) „*Prosvjetno društvo, Neven*“,
 kojem je zadaća, unapredjivat knji-
 ževnost i prosvitljivanje našeg naroda.
 Članom su postali svi naši naučeni
 sinovi u Subotici. Ima odbor svoj
 od 10 članova. Duhovno vodstvo u
 prosviti ovo društvo će uzeti u ruke
 i dati pravac našem zdravom razvitku.

c) „*Udruženje Zemljoposjednika*“
 čopora zemljodilce, da obrani naš
 atar. da zastupa interese zemljo-
 dilstva, i zahtiva u zakonodavstvu
 zaštitu za posidnika i njegovoga
 radenika. U Jugoslaviji Vojvodina
 ima najbogatije i najnapridnije zemljo-
 dilstvo; ovaj stepen rada ima se
 braniti od plaćkanja, zato je ovo
 društvo pozvano ujediniti sve naše
 zemljodilce. Ovo udruženje će biti
 najsnažnije i ima i najviše članova.

U „Narodno i kršćansko udru-
 ženje“ brojimo i ova naša društva:

1. „*Pučka Kasina*“ u Subotici.
 Osnovana je g. 1879. Vazda a oso-
 bito sada je Matica svijuu naših na-
 rodnih pokreta.

2. Bajska „*Kršćanska Čitaonica*“,
 je okupila oko sebe Bunjevce u
 Baji i okolici, i zlamenje je života
 našega naroda u bajskom trokutu.

Ovamo spadaju „*Katolički Krug*
sv. Terezije“ u Subotici. Kao sre-
 dište kršćanske prosvite u Subotici;
 na dalje Katolički Krugovi sv. Roke
 u Subotici i u Kaćmaru. Pravo
 narodne društvo je u Bregu
 „*Paorsko Društvo*“.

Uspišno diluje na polju kršćanske

ljubavi „Dobrotvorna Zajednica Bunjevaka“, koja je priuzela u novim vremenima vodstvo u dilima milosrdja u Subotici.

Okretan život vode naša omladinska društva „Društvo Katoličkih Divojaka“. Ovo je društvo usudilo se bunjevačkih pridavanja i zabave priredjivati još prija rata; a oblast nije smila da zabrani, jer su članice bile od najboljih porodica. Ove jeseni ja osnovano „Momačko Kolo“, kao pobratim divojačkom društvu. Na ovo društvo čeka velika zadaća: našu mladež čoporati i uvesti u narodne pokrete.

Po cilom Jugu je poznato nogo-

metno društvo „Bačka“. Najjača beogradska društva su se zalud trudila nadvladati našu „Bačku“. Kad bi dometnuli svem ovom i nabožna društva, mogli bi reći da se naš narod potpunom silom udružuje po svim strukama političkog, društvenog i virskog života, i da ulazi u nov državni život punom nadom, da će pravom zauzeti doličan položaj u novoj otačbini.

Svi osićeamo potrebu sloge, u slogi je sila, u sili je uspih, a u uspihu život. U udruženju je dakle život i veliko zvanje našeg bunjevačkog i šokačkog naroda u Vojvodini.

Zašto se kotrljan kotrlja.

Prema narodnoj priči.

Svi poznate onaj mali bezazleni stvorak Božji, koji se kotrljan zove, i koji u jesen, za branja kukuruza i kasnije, bezpristanka se kotrlja po dugačkim i širokim njivama.

Na početku svita nije bio on taki nemiran, sidio li na svom mistu, dok ga ne bi vrime izandjalo. Ali jednom zgodom Bog odredi da on idje po svitu i da opominje ljude da prid Bogom nema tajne ni na nebu ni na zemlji.

*

Na kraju jednoga sela, u širokom svitu, bila jedna mala kućica i u njoj par čeljadi Pere i Mara, koji su silom od bede i nevolje životarili.

Dosadi to jedared Peri pa rekne svojoj ženi Mari:

„Znaš ženo šta? ja već ovako ne možem dalje. Uvik samo radim pa radim da se prikinem, a mi uvik jednako siroti ko crkven miš; nego ja idjem kudgod u svit, ne bi l' mi se tamo srića nasmijala, pa ako štogod skucam, ja ću se vratiti, a

ako i tamo ostanem ko prst, ne čekaj me više, već živi kako te Bog uputio.“

Sutradan spremi mu Mara torbu, a on štap u šake, put pod noge, pa hajd u bili svit, kud ga oči vode i noge nose.

Kad je već izvrnuo torbu naopako, dodje na jednu veliku pustaru, gdi stigne jednog bogatog trgovca, koji je nosio punu torbu dukata. Pere pomisli:

„Ovaj ima i ima, a ja silom životarim . . .“

Obazre se nigdi nikog, Bog visoko, car daleko, a u rukama dobra „štula“: „Kako bi bilo da ja s njim obračunam, nikad se to doznati neće, samo nas dvojica pa više nikoga, ko bi znao i odao“. I s otim ga već lupi štapom iza ledja.

Kako ga je lako udario sa crnom ga zemljom sastavio, čim je onaj pao, Pere mu klekne na prsa, pa ga spopade za gršu, da ga zadavi. Dok onaj progovori:

„Nemoj brate, dok se dozna nastradat ćeš“.

„A odkud će se doznati, kad nigdi nikog nema“.

„Eno vidiš onaj mali cvitak i on će te odati“.

Pere se na to nasmine a onaj izdahne . . . Vitar duhne cvitak se počme kotrljati . . . A Pere ode s dukatima . . .

*

Na kraj sela na mistu one male hidže, koči se lipa velika kuća. Čisto jne dolikuje u toj pustinji. U avliji iste kuće velika je žurba. Bogati trgovac Pere sprema se, sa pet kola, na dalek put.

Prošlo je već misec dana, a njega oš nema kući. Mara ga već ne-strpljivo pogleda . . . Po vas dan

sidi na sokaku i plače . . . A komšince dolaze joj na divan da je malo razgovore.

Tako u razgovoru čekaše Peru, dok se priko puta prikotrlja jedan kotrljan. Mara se naglas nasmiije, a komšince je sleptadoše šta joj je na jednom tako drago, kad je sad malopre plakala. Ona se opirala, njihovoj znatiželjnosti, dok je mogla, dok je napokon ne savlada hvalisanje i ona se pohvali, kaki je Pere junak bio, i kako je silno blago zadobio. „Vać reče taj da će ga ma i taj mali kotrljan odati.“

Žene čudno pogledaše jedna u drugu pa se razidjoše. A Peru odsele, ne samo Mara, već i žandari čekaše.

Odao ga kotrljan.

Stari kršćani.

I.

Živi žrtvenik.

— Gracijane, još te jedanput pitam, da li si voljan žrtvovati bogovima? Evo žrtvenik Jupitrov. Eto žeravica na njemu. Eno tamjan. Baci kašičicu tamjana na vatru, pa si spasio život...

Na sudinskoj stolici sidi pretor Kvinto, i govori tako Gracijanu, mladome kršćaninu, koji stoji pred sudom. S dvi strane dva oružnika drže Gracijana ispod ruke. Nije da ne pobegne, već da se ne sruši. Malo pre je bio mučen. Na njemu je duga, bila košulja, do kolina, ali je na ledji i na prsima i na ramenima košulja ta crvena. Probila krv iz rana što su na tilu Gracijanovom, i zalipila se za rane, pa se krv i košulja prisušila za tilo.

Gracijan pogleda na oltar, što je postavljen u sudionici i na kip Jupitra, vrh oltara, onda pogleda sudiji

Kvintu u oči, pa tiho al odlučno reče:

— Ne.

Kvinto, mahne rukom, oružnici spopadnu Gracijana, trgnu ga dva koračaja natrag. Tu se pruža drvena klupa. Satrgnu s Gracijana košulju, iz rana brizne krv, i mlazovi strču po lipo izgradjenom tilu. Polegnu ga na klupu i svežu ga priko pojasa za klupu.

— Distende! vikne Kvinto. Četiri oružnika svežu Gracijana jakim konopcima za ruke, čelo glave i za noge, i onda dvojica i dvojica odapru se i stadoše ga rastezati. Gracijan stisne oči i tiho jekne.

— Očeš žrtvovati? pita Kvinto.

— Ne! jekne Gracijan. Kad je otvorio usta iz usta mu bljuzne krv i oblije ga po obrazu i po vratu.

— Pekten! vikne opet Kvinto. Oružnici donesoše dva gvozdena grebena, sa oštrljastim zubma. S

otima stadoše žuljati Gracijana po prsima, po rebrima i po ramenima. On zadržće i zatresu mu se noge i ruke. Za grebenom bvizne krv i u sitnim rojticama obisi se raskidana koža i meso.

— Oćeš žrtvovati? pita Kvinto, sudac.

— Ne... Jekne Gracijan i glava mu klone. Izgubi svist.

— U tavnicu! zapovidi sudac Kvinto.

Oružnici bace na njega krvavu košulja njegovu, uzmu ga s klupom zajedno i ponesu. Nosili su ga dugim hodnikom skrećući sad livo, sad desno, dok ne dodjoše prid jedna gvozdена vrata. Vratar, što je tu čuvario otključa vrata i otvori. Iznutra se čulo silovito, brzo disanje, daktenje — umirućeg čeljadeta. Vratar zavirio unutra.

U sumraku — jer nije bilo prozora, ni drugoga otvora na zidu, osim ovih vrata. — vidiš do dvadeset osoba: kleče ruke drže u vis. Mole. Oružnici odriše Gracijana od klupe, uzmu ga za vrat i za noge, pa ga unesu u tavnicu. Ali mista nije bilo, već su ga sili u ćošak. Ruke mu pale u krilo, a glava se naslonila u ćošu. Vrata se spolja zatvorila, ključškripne, brava škljocne. Ovi ostadoše u potpunoj tami. Tada vratar otvori s polja, na vrati, budžicu i kroz nju sine nešto svitla sa hodnika. Duž duvara, koji je prama vratima na zemlji leži neko žensko. Pored nje kleči druga ženska. Jednom bilom krpom, koju je odardla od rukava svoje košulje, vaća krv, što curi iz rana one, koja leži i već-već izdiše. Bolesnica otvori pomućene oči.

— Lucilo, dušice, je li ti je lakše?

— Biće — šapne bolesnica — još malo, pa će biti lako majko...

Kćer, prilipa, mladjana divojka,

mučena za Isusa, umire. Majka, s njome zajedno uhapšena, dvori je. Okolo kleče — muški i ženski — i tiho mole.

U to zveknu s polja ključevi. Otvore se vrata i udje podvornik. Doneo je u košaru kruva i u jednom krčagu vode, za sužnje. Podvornik, rob, ode. Među kruvom nadju omot u njemu kruva u slatko i bardačić vina. To je slala svaki dan jedna rođakinja boljanoj Lucili, otkako je mučena bila. Mater uzme bardak s vinom, nagne Lucili na usta. Ali ona ne otvori usne. Kad je majka odmakla bardak, Lucila prošaplje:

— Želim se pričestiti...

Mater se okrene. Za ledji joj klečio mršav čovik, na prsima mu se rasula oduga sida brada. To je bio svećenik Tito.

— Starešino, Lucila bi, da se pričesti.

— Juče su uhapsili posljednjeg svećenika od naše zajednice, brata Apolinara. Zato danas nije doneo pričesće nama. Neznam kako bi Lucilu utišili.

— Vidi, brate, ovde je slatki hlebac, što ga Volumnija šalje već evo tri dana, Luciji, a evo u bardaku i vina...

— Da, al gdi je žrtvenik?... Pogledaju obadvoje naokolo. Nigdi ni stočića, ni astalića, još ni praznoga mista na zemlji. Tiska se čeljade uz čeljade.

— Pogledaj brate, ovog mučenika, što su ga sada doneli. Njegove iskidane grudi, mogle bi biti žrtvenik...

Medjutim su ostali kršćani položili Gracijana. Namećali su pod njega od svoga ruva, da mu grbavi kamen-što leži na njemu, ne vridju otvorene rane. Stari svećenik se progura do njega.

— Kako ti je ime?

— Ja sam Gracijan, sin Grate mučenika.

— Ti si Gratin?! Grato je bio moj najbolji prijatelj. Koliko ti je godina?

— Osamnajst. Još u maloći sam kršten. A sada sam po božjoj milosti, evo medju vama.

— Sinko, — Tito će — jedna sestra, na umoru, želi se pričestiti. Imamo sve potrebito za žrtvu, samo žrtvenika nemamo. Reci mi, kada su te mučili: da li si ih kleo?

— Ne, oče. Želio sam sudcu, da mu Gospod otvori oči, pa da ga upozna. A mučiteljima sam želio, da moju krv sa njihovih duša sapere krv Gospodnja.

Tito se klečečki sagne i poljubi ranjena prsa Gracijanova. I reče:

— Gracijane, mučeniče Kristov, dozvoli, da tvoje grudi budu žrtvenik, da na njima prinesemo svetu Žrtvu.

— Oče, ja pristajem, ako ti držiš, da nisam nedostojan.

Tito opet celiva krvave grudi Gracijanove, kao kakav žrtvenik.

Gracijan opruži ruke uza se, Tito razartre krvavu košulju Gracijanovu po svem tilu, a po njoj čisto platno, koje je imao kod sebe, u kojem je držao pričesće, dok ga je trajalo. Počme sveta otajstvena žrtva. Na prikazanje stavi Tito slatki krušac i bardak s vinom na žive grudi Gracijanove. On je ležao nepomično kao mrtav. Iza pretvorbe, kada je pod licem kruva i vina sam Spasitelj počivao na njegovim ranjenim grudima, Gracijan nije osiċao bol rana svojih, veseo smišak mu je titrao na spokojnom licu, on je osiċao, ko da je sav raj pao na njegove grudi...

Tito se pričestio, prineo pričesće i Lucili. Svi su se pričestili, naposlitku i Gracijan. Kad je Tito zadnji blagoslov dao, Lucila se prikristi i —

izdane. Pričesća je malo ostalo. Tito je to zamoto i sakrio u svoja nidra, ako li bi komegod opet došao smrtni čas.

Malo zatim opet se otvore vrata od tavnice i ukažu sve dva oružnika:

— Sudac zove prida se Lucilu.

— Lucile nema. Otišla je Bogu na istinu, reče majka a ostali nastave u jedan glas:

— Pokoj vični daruj joj Gospode.

— Lucila: umrla si svitu; čekaš nas u vičnosti.

II.

Tarsicije.

U katakombama baš svršila služba. Na polju, vrh zemlje, počelo svićati. Kršćani se porazilazili za svojim poslovima, ostalo ih još do tridesetero i dva mala ministranta.

U taj mah upade jedan starac, poljubi starešinu Anaklita u ruku i reče:

— Dolazim iz tavnice. Svi su ostali virni. Lucija i Gracijan umreše od zadobivenih rana. Svi se boje, da se nebi iznevirili. Nemaju „kruha angjeoskoga.“

— Ja ću da njim odnesem, reče biskup Anaklit.

Na to se slete oko njega svi što ia još bilo prisutnih:

— Ne, oče, ne! Ti nećeš. Još tebe samoga imamo od starešina.

— Da ko će? pita Anaklit. Svi učutiše. Opasno je bilo ići u tavnicu i bratimiti se sa uhapšenim kršćanima. Anaklit pogleda naokolo. Na to pristupi jedan od malih ministranti, Tarsicije, deset godišnje dijete i reče:

— Evo ja idjem; ja ću da odnesem Presvetoga.

— Ne, dijete! Ti si malen, nejak. Oteće od tebe zli ljudi.

— Ja se uzdam, da ću srećno proći. Daj mi oče.

Tu bila i mater Tarsicijeva. Najpre je htela, da odgovori dite svoje od ovog teškog poduzeća. Ali kad je mali čvrsto osto uz svoju odluku, mater takodjer zamoli Anaklita:

— Podaj mu, oče, ja ga žrtvujem Bogu.

Anaklit se malo zamisli, onda se okrene oltaru, spremi sveto pričesće, pedesetak čestica u jednu platnenu kesicu, i dade je malome Tarsiciju. Ovaj obisi kesicu o vrat, prikrsti više nje ruke na grudima, obrazi mu se zažare, kao zora i on podje. Mater ga zagrla i poljubi. Anaklit ga polazećeg blagoslovi.

— U Mamertinsku tavnicu! vikne za njim Anaklit.

— Znam! odgovori Tarsicije, i već leti, ko vitar.

Tarsicije je koracao brzo, ozbiljno, potpuno svistan, šta on sada čini... Nosi, na grudima svojim Isusa... On, dijete... Obuzela ga je neka ozbiljna radost. Nije ni opazio, da je već u gradu, da već nije daleko od Mamertinske tamnice.

Kad je skrenuo oko ćoše, pa se ispravio upravo k tamnici, susrije čopor dičurlije. Bilo ih desetak od 10 do 16 godina.

— Šta ti nosiš? stane prid njega jedan drtina od 16 godina.

Tarsicije smukne oko njega, da podje dalje, al on ga ušika ispod pazuva za ruku. Tarsicije ne odgovori ništa.

— Šta nosiš? viknuše ostali i obkole ga.

Tarsicije prošapne:

— Isuse, ne dam te!

— To je kršćanin! — vikne ovaj od 16 godina. — Nosi tajnu kršćansku! Držite ga, uzmimo od njega!

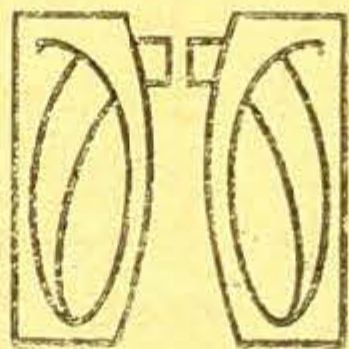
I dvojica-trojica spopanu Tarsicija, da mu uzmu „tajnu“. Ali je Tarsicije stisn'o ruke na prsa, i nisu mogli ni njih pet da mu otkinu ruke s prsiju. Na graju se skupi svitina. Jedni bi da brane Tarsicija, drugi koji su čuli, da je kršćanin vikali su: neka ga ubiju!

I zaista, nekoji od dičurlije zgrabiše kamenje, svale malog Tarsicija i stadoše ga lupati kamenjem. Razbili mu glavu, izlomili mu rebra al on rukuh ne da sa prsiju. Otajstvo čuva virno...

Tada obavije oko ćoše jedan ogroman vojnik, satnik, silni, plećati, prsati — kršćanin Kvadrat. Kad je vidio zlostavljeno dite, otrče tamo, razbaci dičurliju, i pozna malog ministranta s kojim se je jutros zajedno pričestio.

Kvadrat ga uzme u naručaj, kao janješce i unese ga u kuću jedne otmene kršćanke, Aurelije. Tu ga položi Kvadrat na jedno počivalo. Tarsicije otvori oči, upozna Kvadrata, osmine se, radosno i zahvalno, sklopi oči i — izdade dušu.

p. B.

Sveti Ćiril i Metod aposotli slavenski.

U gradu Solunu, opkoljenu odasvud slovjenkim življem, rodiše se braća Konstantin i Metodij, roda plemenita i helenske krvi. Kao djeca ugledne obitelji budu valjano odgojeni u kući svojih roditelja i u javnim višim učionama.

Metodija imenuje car upraviteljem bližnje slovenske kneževine; on se međutim odreče već nakon nekoliko godina svoje časti i ode u redovnike.

Konstantin se posveti nauku, osobito filozofiji i teologiji. Oko godine 840. dodje u Carigrad, i tu se umiješa u žestoku borbu o štovanju sv. kipova. Kad je sjajno nadvladao protivnike, nudjaše mu carski dvor ugledne časti, no on ih otkloni i primi svećenički red, na što ga imenuju knjižničarom velike knjižnice kod sv. Sofije. Naskoro ostavi tu službu i ode u samostan. I tu mu ne bijaše zadugo mira, jer ga pozovu u Carigrad, da poučava u filozofiji. Tu službu obavljao s tolikom slavom, da ga suvremenici prozvaše časnim imenom „filozofa“. — God. 851. pošalje ga car k Saracenicima, koji su zamolili kršćanskog učitelja, da se s njim prepiru o vjeri. Riješivši sjajno povjerenju si zadaću vrati se u Carigrad, a zatim ode k bratu Metodiju u samoću u goru Olimp.

Oko godine 857. dodju u Carigrad kozarski poslanici moleći za književna čovjeka, koji bi ih poučavao u kršćanskoj vjeri. Kozari, uralsko-čudski narod, osvojiše sve krajine oko Meotide i Ponta ča do taurijskoga poluotoka, i tako dodjoše u doticaj sa Židovima i Saracenicima, koji ih nastojahu predobiti za svoju vjeru. U spo-

razumku s patrijarkom Ignacijem odabra car za taj posao Konstantina. On umah krene na put uzevši sa sobom brata Metodija. Na tom putu dodje u Hersones, gdje ostane kratko vrijeme i nadje moći sv. Klementa, koji bi za cara Trajana prognan i pogubljen. Došavši na mjesto svoga opredjeljenja navešćivaše i branjaše kršćansku vjeru proti napadajima židovâ i savaracenâ s tolikim uspjekom, da ih se mogo pokrsti.

Vrativši se braća u Carigrad nadju to veliku promjenu. Carski je dvor skinuo g. 857. zakonitoga patrijarhu Ignacija, a na njegov mjesto postavio učenoga, no lukavoga Focija. Konstantin, premda učenik Focijev, ne pristaoše slijepo uz njega, dapače se među njima porodi žestoka preprička o nekom pitanju, u kojoj učenik nadvlada učitelja. Ne mogući zapriječiti tečaj stvari povuku se braća u samoću, dok ih na novo ne pozvaše iz nje.

Moravski knez Rastislav pošalje god. 862. poslanike u Carigrad moleći za ovoj narod kršćanskih vjesnika vjere. Kocka pada opet na braću, koja se drage volje odazvaše pozivu. Konstantin izumi najprije osobito pismo za slovjenki jezik, prevedo na slovjenki iz grčkoga neke česti sv. pisma, naročito evandjelja, i otputi se u Moravsku g. 863. noseći sa sobom darove i poslanicu od cara Mihajla knezu Rastislavu i moći sv. Klementa. Na putu ustave se na neko vrijeme u Bugarskoj, pokrste mnogo bugarskoga naroda, dok se knez Boris dađe kasnije krstiti od nekoga latinskoga svećenika po imenu Pavla.

U lipnju g. 864. ili možda još g. 863. dodju u Moravsku, gdje ih Rastislav i puk primi s velikim veseljem. Moravci bijahu s veće česti već pokršteni od njemačkih svećenika, stoga bijaše sada zadaća braće, da ih učvrste u vjeri, propovijedajući im evandjelje u narodnom jeziku, te da iskorijene preostale još poganske običaje. Glavna im skob bijaše, do odgoje narodno svećenstvo, koje bi moglo nastaviti započeti posao. U tu svrhu sakupljahu učenike poučavahu ih u narodnoj knjizi, u vjeri i liturgiji, te nastaviše prijevod sv. pisma i liturgičkih knjiga. — No doskora imadjahu boriti se s velikim zaprekama. Ljudevit njem. nadvlada Rastislava g. 864. i prisili ga, da prizna njemačko gospodstvo. Tom zgodom posluži se njemačko svećenstvo, da uskrsne svoju crkvenu vlast u Moravskoj. I Boris, bugarski knez, odluči da se učini nezavisnim od Carigrada u svakom pogledu, stoga pošalje u Rim poslanike k papi Nikoli I. moleći ga, neka mu pošalje sposobne propovjednike i neka dozvoli, da bude u Bugarskoj patrijarha na čelu crkvi. Nikola I. zadovolji mu želji g. 867.

U isto vrijeme stignu Nikola I. glasovi o uspješnom djelovanju braće, a po svoj prilici obavijestit će ga o tom i njemački biskupi tužeći ih ujedno, što uvode u liturgiji novi jezik, i da rade proti jedinstvu crkve. Nikola bojeći se, ne bi li zbilja braća pristojala u Focija i odcijepila se od zapadne crkve, a zeleći s druge strane urediti crkveno stanje u Moravskoj, pozove ih k sebi u Rim g. 867.

Čim im stigne poziv, uzmu braća prijeводе sv. pisma i liturgičkih knjiga, moći sv. Klementa i

nekoliko učenika, te se otpute u Rim. Oni podju preko donje Panonije, gdje ih knez Kocel lijepo primi, i posavske Hrvatske u Mletke, a odanle u Rim.

U Rim umre u to Nikola I. (13. studenoga 867.) a naslijedi ga Hadrijan II. Čuvši on, da braća nose sa sobom moći sv. Klementa, izadje im u susret sa svećenstvom i pukom. Moći sv. Klementa budu časno sahranjene u crkvi sagrađenoj njemu na čast.

Pred Hadrijanom dokažu braća svoju nevinost i opravdaju se glede porabe slovjskoga jezika u liturgiji, a on Konstantina za biskupa i promijení mu ime u Ćirila, odobri prijevod sv. knjigâ i dozvoli, da može i nadalje služiti kod službe božije slovjski jezik. Ćiril umrije nabrzo (14. veljače 869.) Tijelo mu sahraniše u crkvi sv. Klementa.

Sada posveti papa Metodija za biskupa i podredi mu Panoniju i Moravsku. Olpuštajući ga u slovjske zemlje uruči mu poslanicu, u kojoj njegovo i brata mu djelovanje odobri.

Panonski knez Kocel i moravski Rastislav željahu, da se za panonske i moravske Slovjene ustroji posebna metropolija. U tom poslu vidimo Metodija opet god. 870. u Rimu. Papa mu usliša prošnju i uskrsne staru srijemsku metropoliju, a Metodija učini metropolitom Moravske i Panonije. No proti tomu digoše se njemački biskupi, osobito salcburski i pasovski, koji ga pozovu preda se i bace u tamnicu g. 870., što tim laglje učiniše, jer je u isto vrijeme Ljudevit potukao i zarobio Rastislava. Ali kad sinovac Rastislavov Svatopluk povрати moravskoj predjašnju nezavisnost, bude i Meto-

dij pušten na slobodu g. 873. tim više, što se zauzeo za nj i papa Ivan VIII.

Nemački se biskupi međutim ne smiriše, već kopahu jamu pod Metodijem tužeći ga i kod moravskoga kneza i kod rimskoga pape, da je krivovjerner, da pristaje uz carigradski raskol i da kani odcijepiti Slovjene od zapadne crkve. Papa pozove opet Metodija u Rim, kamo dodje g. 880. i dokaže opet svoju nevinost, na što ga papa proglašasi „pravovjernim i crkvi korisnim“, dozvoli mu porabu slovjenškoga jezika u liturgiji, a njega potvrdi na novo u njegovoj časti.

Metodij se vrati slavodobitno u Moravsku, ali tu ga čekaše opet nova nevolja. Nagovoren Metodijevim protivnicima zamoli Svatopluk od rimske stolice latinsku biskupiju u Nitri, i izjavi, da bi on i njegovi velikaši voljeli, da se služba božja obavlja u latinskom jeziku. Papa mu ispuni obje želje; nitranskim biskupom imenuje Nijemca Vihinga, a za latinski jezik

odluči, da služi u liturgiji, ako je to povoljnije knezu i puku. Tako su Nijemci postigli, da se panonska metropolija razdvojila u jeziku i obredu, kad je već nijesu mogli dokinuti.

Nitranski biskup Vihing³⁵ zadržavaše Metodiju dosta neprilika, no on nadje svagda proti njemu pomoć i zaštitu u pape Ivana VIII.

Kad Svatopluk u ratu s Nijemcima osvoji donju Panoniju, nastanu bolje okolnosti za Metodija, koji mogaše sada tim uspješnije djelovati, jer bijahu sve pokrajine njegove metropolije pod jednom vladom. No kratko bijaše to djelovanje, jer već 6. travnja g. 885. pozove ga Gospodin k sebi, da primi zasluženu nagradu za svoj rad na zemlji. Sv. otac papa Leon XIII. odredi okružnira pismom od 30. rujna 1881., da se spomen slovjenških apostola sv. Ćirila i Metodija slavi po svem katoličkom svijetu na dan 5. srpnja.

Dr. F. Belaj
Povjest Crkve Kristove.

Ivan i Bašo.

— Komunizam. —

— Znaš Ivane, ja sam glaso na komuniste. Meni se to vrlo svidja. „Proletarska diktatura“, kada ćemo mi siroti, mi parasnici biti gospoda i zapovidati i upravljati i suditi živima i mrtvima . . .

— Pa to bi vrlo lipo bilo, kad bi to moglo tako da bude, reče Ivan. Al znaš brate Bašo, ja držim, da to nemože biti: i parasnik i gospodar; i orati i pisati. Il ćeš biti gospodar, i onda ćeš rekvirirati od satašara, il ćeš biti salašar i onda nemožeš s drugim da se

baviš, s upravljanjem i sudjenjem. I u selu, ko je posto birov, dok je birov, ne radi svoje poslove, pa bome idje unatrag.

— Ne; ne! Ja držim, da to može lipo: i salašariti i gospodovati. Kad može taj sudija, taj advokat da sudi i da mudruje: zašto nebi i ja mogo? Bio sam ja već med gospodom, kad sam još cocolišta bio, pa sam znao i ja mudrovati: uvik su mi iz usta oteli, sve što su oni kazali . . .

— A, to je bilo cocoliško mudro-

vanje. A komuniško je teže.
— Znaću ja i to. Barem tako, ko Šlingar, ako ne bolje.

*

Otišao Bašo u Beograd. Razgledao po njemu gore dole; vero se uzbrdo, koturo se nizbrdo, šetao se Terazijama. Ušao u kraljevski dvor, šeta se po bašči. U bašči caklene kuglje trepte, prilivaju se i odrazuju kraljevski dvor, parlament, gospodu koja se šetala. Baši se to vrlo dopalo. Misli se, gdi bi on mogo taku jabuku kupiti? . . . Zapita jednog prolazećeg:

— Alaj, gospodaru, kažite mi, gdi bi ja mogo ovaku jedno lipu jabuku kupiti? Pa pokaže na caklene kuglje.

— Možeš, brate, u caklarnici — odvrati onaj. Eno red dućana, ima tamo i caklarnica.

Ode Bašo, nadje caklarnicu. Udje. Kaže:

— Dajte mi jednu taku caklenu jabuku, ko što sam vidio u kraljevoj bašči.

Donesu mu kugalja, redom. Uzme u ruku: na njog Bašino lice, kalfino, onda odraz od dućana.

— Ne bi ovaku, već taku, što se vidi kraljevski dvor, i sve ono okolo.

A, taku! — reče kalfa, jedan lukavi Maćedonac. — Evo, kaže ova je baš taka. Sotim zamota jednu kuglju u artiju, uzme šešir, pa hajd u dvorsku bašču. Bašo za njim. Tamo odmota kuglju, nadigne je i Bašo zaista vidi dvor, parlament i gospodu . . .

— To je ta, reče Bašo. Pogode se. One u dućanu, što su pokazivale dućan, bile su po deset dinara. A ova je sto dinara.

Isplati Bašo, momak mu zamota kuglju u artiju i on turi kuglju u torbu, a kalfa devedeset dinara u svoj džep.

Još te večeri je sio Bašo na voz i ujutro stigo na salaš. Kad je svanulo, iznese on caklenu „jabuku“ u avliju i natakne je na jednu tačku, pa će Gjuli:

— Odi ženo, pa š vidi ti kraljevski dvor.

Skinio artiju, pogleda na kuglju i vidi: svinjak, košaru, sebe i Gjulu.

— Pa gdi je dvor? pita Gjula. Ta to je naš svinjak i košara! Hahaha! Bašo, gdi ti je — pamet!

Bašo uzme batinu, udari po caklenoj jabuci, ona se saspe. Onda se okrene, pa oparmači iznenada i Gjulu, koja se bila okrenula komšijama i vikala.

— Ivane, odi samo, pa š vidi ti čudo!

Kad je Bašo okinio, ona drekne i pobigne u kuću. Ivan dotrče.

— Šta je Bašo?

— Nije ništa! Ta se matora dere, ko goveče.

— Pitaj ga, šta je kupio u Beogradu! viče Gjula s praga.

Bašo ispriповida, u kratko, što se zbilo.

— E, moj brate Bašo! Tako bi mi izgledali, vidiš kad bi došla komuniška vlada. Ti si u dvorskoj bašči bio medju palačama i medju gospodom, a ovde si medju svinjakom i košarom. Kad odavde gledaš komunišku, „proletarsku diktaturu“ ona ti je, ko jabuka u dvorskoj bašči, a kad bi došla ta diktatura, ona bi bila, kao caklena jabuka na tvome salašu. Tamo je jedan lupež bio: kalfa, što te je privario, a ode životinje: svinji, konji i volovi . . . Odrišene i puštane sve strasti čovičje. Ne daj ti nje Bože! Vidili smo je u Madžarskoj i vidimo je u Rusiji.

Za morom joj večera, toj sovjetskoj diktaturi. A mi ćemo, brate raditi, pa ćemo imati. p. B.

Žrtve svitskog rata.

U ono 10 milijuna poginulih, 4 milijuna propalih te izgubljenih, nalazi je i koja hiljada subotičkih Bunjevaca. Sve ih nismo još mogli ni pobilježiti, jer u ovim burnim danima nije bilo za to ni vremena. Ovde navodimo nekoliko imena i donosimo nekoje slike, nebi li koji od živih, što su se vratili znao reći, štogod tačnoga, osobito za one, koji su nestali.

Ujedno pozivamo sve one porodice, koje imaju članova ovakih, u ratu poginulih, da se jave kod uredništva Danice — III. Zemunski put, 248. — i da se zabiluže imena i okolnosti tih izgubljenih ratnika.

Ovo će da nam bude i opomena, kako da požrtvovno živimo u *slobodnoj*, našoj otadžbini, kad su ovi pokojni morali kao *robovi* da ginu za *tudju* slavu.

Dr. Mate Brčić Kostić
sin Stipanov 27. god.

20. decbra
1914. zadnje pismo.

Gjura Stantić
Martinov sin. 40. god. umro 9. jula 1918.

Ivan Nagj

Ivanov, 18 god. 86. peš. reg. pogibe kod kuće. Ubi ga pijan vojnik 16. hon. reg., u avliji, kako je gijpio iza sna 1918. godine,

Marko Bajić

sin Stipanov. 18 god. 6. ho. reg. Nestalo ga na Galiciji, oko 14-og sept. 1916. godine.

Joso Bukvić

Brunin sin zidjar 21 god. 86. peš. reg. Nestalo ga u Galiciji 2-og jula 1917. god.

Antun Dulić

maž Mare Vidaković M. 30 god. 6. ho. reg. Umro zarobljen, u Rusiji (Taškend?) od tifusa 28-og maja 1917.

Pere Vukmanov Šimokov

Antunov sin, zidjar, 23 g. 86. peš. r. Ranjen, zarobljen, a špitalj odnešen. Poslidnje pismo 13-og avg. 1917, Vratio se u sept. 1920.

Andrija Mrković Dželatov

muž Gize Tumbasove, 27 god. 6. ho. reg.
Pogibe 5-og decembra 1914. god.

Antun Rajčić

muž Marge Kujundžičeve, 24 god. Pogibe
odmah u početku rata 1914. god.

Pere Romić

sin Tomin, 24 god. Poginuo u Nimačkoj,
novembra mis. 1916.

Stipan Vojnić Purčarev

muž Matilde Tikvicke 6. 6o. reg. Nestade
ga 18-og maja 1915. godine u Karpatina.

Antun Anišić

sin pok. Bariše. 25 god. 86. peš. reg. Ranjen

Šandor Krmpotić

muž Tereske Jegić. 24. g. moler. 6. ho. reg.

Šime Dulić

muž Vituške Vukove. 30 god. 6. ho. reg.
Pogibe na Pijavi, 15-og juna 1918. god.

Blaško Olka

sin Kalin. 18 god. 6. ho. reg. Nestade ga
kod Drohobeca, oko 5-og juna 1915. god.

Tomaš Miković Blažev

muž Kriste Vizine. 25 g. 86. peš. reg. Pogibe
22-og sept. 1914.

Pere Vidaković Adnagjev

Stipanov sin. 23 god. Nestade ga g. 1916
nezna je ni gdi ni kamo, ni kada Ratna
p. br. 283.

Lazo Rudić

Ivanov sin. krojač. 22 g. 86. peš. reg. Pogibe
u Galiciji, kod Nestorovaca 7-og avg. 1916.

Pere Milodanović Brnić

muž Mariške Bajičeve. 24 g. 86. peš. reg.
kod Jablonke, Galicija teško ranjen, u
1915.

Pere Skenderović

Markov sin, 21 god. 86. peš. reg. Pogibe 25-og septembra 1916. god. kod Korsilova.

Stipan Mamužić

muž Teze Bašić Palković 28 god. 86. peš. reg. Pogibe 18. maja 1917. kod. Jezerzanke.

Šandor Matković

sin Matin, 18. g. trgovački kalfa. Pogibe na ruskoj fronti 6-og juna 1915. godine.

Pere Rudić Vranić

muž Roze Bašić Palkovićeve Nestade ga kod Drohobeca, 16-og maja 1915. godine.

Pere Tikvicki

muž Mare Prčićeve, 29. god. 8. hu. reg. Pogibe oko 14-og sept. 1914. na Bukovini.

Dančo Sarić

muž Kate Tikvicke, redar. 47-god. 6. ho, uslaša. Pogibe kod Podgorice, Galicija.

Lozan Vidaković

muž Lojzike Vlahović-Kovačeve. Krojač, 25 god. Nestade ga izmedju Sumna-Berzova. 13-og oktobra 1914.

Gabor Ivković Ivandekić

muž Kine Milankovićeve. 32 g. trgovac. Nestade ga kod Sijanke, Galicija, 7-og maja 1915.

Antun Prčić

muž Janje Franciškovićeve, 22 god. 86. peš. reg. Nestade ga u Galiciji, oko 12-og septembra 1914.

Alojzije Stantić

muž Ane Horvat-Aljmeške, 27 god. 6. ho. reg. Zarobljen u Rusiji. Ni trega um ni glasa. Gjurgjin 37.

Solo Šokčić

muž Janje Babičković K. 32 god. 86. peš. reg. Nestade ga u Galiciji. Vele da je u Hromskom groblju. 26-og oktobra 1914.

Ivan Buljovčić

sin Josin, 21 god. 86. peš. reg. Pogibe na talijanskom frontu.

Roko Vujković Lamić

muž Klare Kujundžićeve. Poginuo kod Dorne-
Vatre, Bukovina. 22. novembra 1916. god.

Nikola Budinčević

Pajin sin, 21 god. 6. ho. reg. Umro ranjen
kod Marmaroš Sigeta. 1916.

Stipan Kujundžić

Icin, pisar. 19 god. 6. ho. reg. Pogibe u
Volinji selo Zrača 29-og jula 1916. god.
od kuglje u glavu.

Mićo Milković

muž Dome Šarčevićeve. 26 god. 8. hu.
reg. Umro od zaraze na talijanskom frontu
26. avgusta 1916.

Stipan Guganović

ud. Cilike Tucićeve. 42 god. 86. peš. reg.
Nestalo ga kod Kirlibabe, Bukovina. 10-og
maja 1916.

Grgo Šarčević

muž Mande Vidaković M. 37 god. 86. peš.
reg. Umro u Rusiji, ugljenokop kod Lihaje,
Jekater. gub.

Ilija Vojnić Purčarev

muž Gjule Grgičeve. 39 god. 6. ho. reg.
Pogibe 6-og septembra 1915.

Ivan Skenderović

muž Gjule Stantić. 43 g. Nestade ga u bite
kod Kukontovaca, Galicija 24. maja 1916

Ilija Kujundžić

muž Marije Tikvicke, kaplar 86. peš. reg.
Nestade ga 15-og septembra 1914. god.

Mačo Bajić

sin Gaborov. 20 god. 86. peš. reg. Poginuo
na Talijanskoj, 28. aug. 1917. Leži u Pod-
brdu u vojn. groblju.

Time Pečarić

sin Lozijin, 25 god. 86. peš. reg. Pogibe
u Karpatina, 1915.

Grgo Ivandekić Ivković

muž Ceje Tukuljac-Pejićeve. 21 g. 6. ho. reg.
Nestalo ga kod Černovića, Bukovina, na vodi.

Postalar i vrag.

Iz pjesama Augusta Senoe.

Bio jednom postalar*)
 Pošten čovjek, al već star:
 Mnogo djece, mnogo treba,
 A u kući nema kljeba;
 A djeca sve viču „kruha!“
 Otkud kruha? Nužda j' gluha.
 Šije starac ciele noći,
 Šije starac, već mu ruke
 Slabe htjele iznemoći,
 Izuljene od zle muke;
 Vikne: „Pomoz, ma i tko si!
 Baš da vrag mi pomoć nosi“.
 Tek si majstor rieči reče
 Iznenada kuc na vrata!
 Eto vraga: „Dobro večer!
 Kakvo dobro od zanata?“
 „Nije dobro“, na to stari:
 „Slab užitak staro šilo,
 A u kući loše stvari;
 Bi l' pomoći, vraže, bilo?“
 Vrag će na to: „Pomoć laka;
 Svega blaga preko mjere,
 Al to znaš da ruka svaka
 Drugu ruku opet pere:
 Zato posl' je sedam ljeta
 Sa mnom ćeš put moga svieta“.
 Sila Boga lje ne moli,
 Glad ne pita, tko ga hrani.
 Na sve majstor moj privoli,
 I dušu si utamani:
 Al u kući biela kruha,
 Žuta zlata, liepa ruha.

Sinak božji zakasnio,
 Mnogo puta još do neba;
 Tu prenoćit putem treba,
 Majstoru se navratio:
 „De počinka domaćino!“
 Goso daje staro vino,
 I pečenu jarebicu,
 I mekanu posteljicu.
 Bog osvanu prije zore,
 Pa besjedi: „Oj majstore!“

*) šuster.

Na svemu ti hvala moja,
 Pa mi reci do tri želje.
 — Rieč istina bit će tvoja —
 Bile male, ili velje!“
 „Hvala ti na tvojem daru;
 Pa kad hoćeš da ti kažem,
 Ove želje, gospodaru,
 Pred mogućnost tvoju slažem:
 Na tronošku tko mi pane,
 Bez mene nek ne ustane;
 U prozor mi tko zaluče,
 Bez men' glave ne izvuče;
 Tko u vrtu krušku takne
 Bez mene se ne odmakne“.
 A Bog reče: „Čudni ljudi!
 Al što želiš, to ti ludi“.

Ide vrime, dodje rok:
 Eto vraga skok, na skok,
 Kuc na vrata iznenada.
 „Dobro večer, stari goso:
 Već je hora pusti poso,
 Brže bolje, ajdmo sada!
 Puna mjera, sedam ljeta,
 Put mojega treba svieta“.

A majstoru neopako!
 „Čekaj, dokle večeramo;
 Tko će gladan sad u pako?
 Na tronožak sjedi tamo!“
 Na tronožak vraže sjeo, —
 Ko prikovan da je cjeo.

„Gotovi smo, da idemo!“
 Vrag da skoči, pa se trza,
 Baca tamo, baca sjemo,
 Biesno škripi, lud se vrza,
 Ko tamjanom da ga kadiš,
 Ili svetom vodom hladiš,
 Psiče, puše, kune, psuje,
 Grize, plače, jadikuje:
 Al badava! — kako sjeo,
 Ko prikovan da je cjeo.

„Oj računni tebi pusti,

Sedam jošte dajem ljeta
Tvojoj duši ovog svieta,
Al me, goso, pusti, pusti!"

„Id' ludjače do nedraga!
Majstor reče, vrag do vraga.

Ide vrime, dodje rok,
Eto vraga skok na skok!
Kuc na prozor iznenada:
„Dobro večte stari goso;
Već je hora, pusti poso;
Brže bolje, ajdmo sada,
Puna mjera sedam ljeta,
Put mojega treba svieta“.

A majstoru naopako!
„Čekaj, dokle večteramo;
Tko će gladan sad u pako?
Pod prozorom čekaj tamo!
U prozor ti vraže luče, —
Svoje glave ne izvuče.

„Gotovi smo da idemo!“
Vrag da skoči, pa se trza,
Baca tamo, baca sjemo,
Biesno škripi, lud se vrza,
Ko tamjanom da ga kadiš,
Ili svetom vodom hladiš.
Psiče, puše, kune, psuje,
Grize, plače, jadikuje:
Al badava! — lud zaluče,
Svoje glave ne izvuče.

„Oj računni tebi pusti!
Sedam jošte dajem ljeta
Tvojot duši ovog svieta,
Al me, goso, pusti, pusti!“

„Id' ludjače do nedraga!
Al kad dodješ ne budali!
Kraj je onda svakvj šali.“
Majstor reče, vrag do vraga,

Ide vrieme, dodje rok,
Eto vraga skok na skok!
Kuc na vrata iznenada:
„Dobra večte, stari goso!

Već je hora pusti poso,
Brže bolje, ajdmo sada!
Puna mjera sedam ljeta,
Put mojega treba svieta.“

Lija majstor stiska oči:
„U liep čas mi došo jesi!
Gle tam krušku, deder skoči,
Pa krušaka se natresi;
I kruške mi nosi simo,
Da se putem osladimo“.

Skoči vraže, ludo zviere;
Trese kruške do zla biesa,
Dokle do tri pune mjere
Krušaka se ne natresa.
Ludjak krušku uhvatio, —
Ko da si ga priliepio.

„Gotovi smo, da idemo!“
Vrag da skoči pa se trza
Trese tamo, tresse sjemo,
Biesno škripi, lud se vrza,
Ko tamjanom da ga kadiš
Ili svetom vodom hladiš.
Psiče, puše, kune, psuje,
Grize, plače, jadikuje:
Zalud! — krušku uhvatio, —
Ko da si ga priliepio.

„Oj računni tebi pusti!
Sedam još te dajem ljeta
Tvojoj duši ovog svieta,
Al me, goso, pusti, pusti!“

„Ao vraže naopako!
Ako sam se zapisao,
Da ću s tobom poč u pako,
Nisam svoje kruške dao.
Kraj je sada svakoj šali,
Ja ti rekoh ne budali!“

Skoči majstor, skoče momci,
Redomice vratolomci,
Povadiše to remenje,
Djavalčetu ledja glade.
Djavo kuka, djavo stenje,
S kroz suze i kroz jade

Djavo gosi to govori:
 „Oj pustoga vam remena!
 Joj! nemojte! — ta to gori,
 Ni vrag nije od kamena;
 S toga za liek ledja mojih,
 A s žuljeva mojih hudi,
 Jošte dvaest ljeta tvojih
 Na ovome svietu budi!“

„Kraj je sada svakoj šali.
 Ja ti rekoh, ne budali!“

Pa sve više čeljad gipka
 Zamanula to remenje.

A sve više kao šipka
 Vrag se trese, vraže stenje;
 Pane remen, opet zviznu;
 Vrag se vije, jecat briznu:
 „Jao! jao! dosta! dosta!
 Nek ti duša bude prosta.“

„Id' ludjače do nemila!“
 Majstor reče, vrag do vraga,
 Nikad njemu više traga.
 Istina vam sve to bila:
 Od majstora sam ja slušo,
 Kad sam kod njeg vino kušo.

Šale.

Po nosu sudi.

Jednoga dana izvela dadilja malog Nikicu šetati se u zvirinjak. Stali na obali jezera, gdi su na jednoj nozi stojale razne egzotične ptice močvarnice.

— Što je to tamo sa dugim kljunom? zapita Nikica.

— To je roda, — odgovori dadilja — ta donša malu dicu.

— Tako? A šta je ona ptica tamo sa krivim kljunom?

— To se tako zove: flaming.

Mali Nikica na jedan čašak usporedi dvi ptice:

— Gospojice, kršćansku dicu roda donša?

— Naravno, Nikica.

— Ali čivutsku, jeli, flaming?

Poslušna žena.

Jedan bolesnik nalazeći se na smrtnoj postelji pozva svoju ženu i reče joj:

— Kao što vidiš draga ženo, meni su dani izbrojeni; ti si još mlada i zdrava, bila bi grihota da se posli moje smrti ne udaš. Teško mi je kad na to pomislim, ali šta ću, tako mora biti. Udaj se slo-

bodno, samo te zaklinjem da se ne udaš za onog bečara Nikolu, udaj se za koga hoćeš, samo za njega ne.

— Što se toga tiče, dragi čovče, ne vodi brigu, možeš mirno umrići, ja Nikolina bit ne ću, jer sam se već drugom obećala.

Moric hvali sina.

— I što je dobro momku moje Moša, to više nema. — Hvalio je stari čivra Moric svoga sina. — Još nema ni trideset godinu, već je triput bankrotirala.

Ivica misli.

Milan: Je li tvoja sestra Anka zaručena?

Ivica: Nije, ali mislim da će skoro biti.

Milan: Odkale ti to znaš?

Ivica: Svako mi veče daje sada šećera, da izadjem iz sobe.

Odvitnik i lisica.

— Kakva je razlika između odvitnika i lisice?

— Lisica jide spuža, a ostavlja kućicu; dok odvitnik jide kućicu, a ostavlja — spuža.

Prikaza u sna.

— Slušaj ženo — proludi muž svoju ženu iz duboka sna — ala sam se poplašio, vidio sam nikog strašnog magarca.

— Puštaj me na miru — odvrati ona — šta se bojiš svog osina.

Dobar izgovor.

Žena: Ti si onaj pravi nepopravljivi pijanac, čujem da si grlio lampu, priko pol sata, na Karadjordjevom trgu.

Muž: Mislio sam da si to ti.

Nikad više.

Gospodin (mladoj udovici): Dakle Vi, milostiva, odista nikog više ne ćete da usrićite?

Mlada udovica: Ne nikad se više ne bi udala, pa ma ostala još triput udovica.

Mora štediti.

— Ali, gospodine, vi ste popili pet čaša piva, a platili ste samo tri?

— Zaš Jankec, moram već jedanput početi štediti.

Mali Julo.

— Gle mamice, ja i na jednoj

DANIKA PEĆERIĆ

u SUBOTICI. † Glavni trg.

u Manojlovićevoj kući nuz zmiju. Telefon: 505.

Velika manufakturna trgovina

Najveći izbor na lageru:

muških i ženskih Štofova,

takodjer svila, kumaša, plišova

i tako dalje u najjeftinijoj cini.

nozi mogu stojati, a tata si na dvi nije mogao.

— Jeli, Pero, kad je najzgodnije vreme da se beru jabuke.

— Kad niko ne vidi.

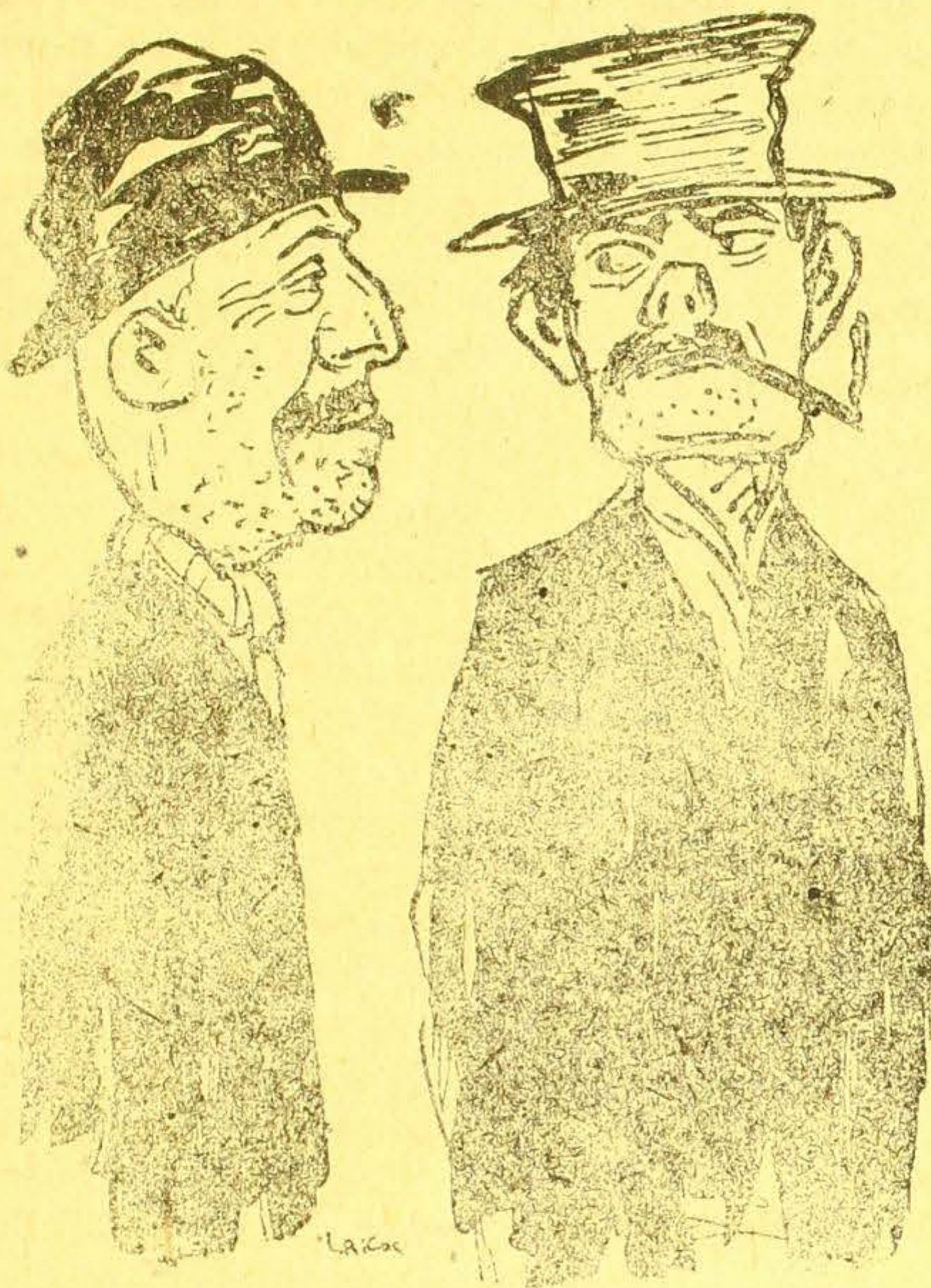
Mali domišljan.

— Jelte bako imate li vi još zdrave zube?

— Nemam, ranko moj, nemam.

— E, onda ću vam dati moje orahe da čuvate.

Gatanje.

Antun: Badava, ipak nije praznovirje virovati gatalicama.

Miško: Kako razumiš to?

Antun: Pa molim te, meni su još u dinstvu gatali, da ću jedanput 100 kruna dobiti.

Miško: Nu pa dobio si?

Antun: Baš danas! Sto kruna ili 10 dana kod kotarskog suda.

Bit će bolestan.

Mirko utrče kod majke:

— Mamice, igrao sam se sa dicom pazikuće, koji su ospičavi, jeli mi sad slobodno pojisti tortu? Posli ni tako ne ću moći; jel znaš, biti ću bolestan.

Uvik srićan.

Muž sa velikim ushićenjem pripovida ženi:

— Što veliš, kakav je karier dostigao Veljko, naimenovan je za kraljevskog bilježnika.

— Ali ne govori! I ja nekada,

kada me je prosio dala mu košar.

— Jest, reče muž u uzrujanosti — nečuveno, kakovu sriću ima ovaj čovik.

Iz vojništva.

Poručnik (u škuli rekrutima): Mnogo stoji od navike i urednosti. E to na primer, kad bi šedio na glavi, sva bi mi krv sašla u glavu; a zašto mi ne sadje krv u noge kad stojim na nogama? No koji od vas zna?

Rekrut Mudrović: Ja, gospodine poručniče!

Poručnik: Nu govori.

Rekrut Mudrović: Jer vam noge nisu prazne kao glava!

Iz ciganskog svita.

— Šta je kume cigo ženiš li se? — pitali ljudi cige.

— Ženim se! — odgovori cigo.

— A koga uzimaš?

— Kraljevu kćer.

— Kako to? — pitali ga u najvećem čudu.

— Ja bi nju, samo ne znam hoćel ona mene.

Iz škole.

— Zašto ima žirafa tako dugačak vrat? upita učitelj.

— Jer joj je glava daleko od tila! odgovori nadobudni učenik.

— Zašto ti Mato nisi bio jučer u školi?

— Gospodine učitelji, idući u školu vidio sam da se na vašem prozoru suše vaše pantalone, pa

sam se vratio misleći, da bez pantalona ne ćete ni vi bit u školi.

Došao cigo na slavnju pa se prčinio gluh ko zemlja.

— Kako se zoveš? — zapita ga ličnik, a on samo bulji u njega.

— Kako se zoveš? opet će ličnik, a cigo još šuti. Ličnik se zamisli, pak će najednom: — Zovite odmah žandara!

— Uh, pa šta će vam žandar, gospodine doktore? progovori cigo.

Došao cigo župniku radi jedne boce vina, jer da mu žena a bolesna.

— No cigo ako bez pridamišljenja štogod slažeš dobit ćeš bocu vina.

— Molim, gospodin plebanuš, kazali ste da ćete dati dvi, odvrati cigo pa se nije ni mislio.

Gospodin kapetan poslao je svoga momka s pekrasnim buketom cvića nekoj poznatoj gospojici. Nakon kratkog vrimenta povrati se sluga, noseć u ruci buket.

Kapetan: No što je, zar gospojica nije bila kod kuće?

Momak: O da! Ali ona je rekla, da je taj buket za nju odveć skupocin, pak sam ga zato donio opet natrag!

Rekrut (kod vižbanja posve zdvojno): Al, da sam već barem mrtav!

Narednik: Tako, to bi ti volio, linčino! Cili dan samo lipo ležati u kovčegu i ništa ne raditi.

Sajmovi (vašari) u Vojvodini.

A

- Ada (Bačka) 19. marta, 15. juna i 25. okt. prid dat. u ned. i poned.
 Aljmaš (Bačka) 9. febr., 1. maja, 14. sept. i 22. nov. ako označ. dani u ned. bivaju, onda u poned. biva sajam, ako osim poned. datum na drugi dan pada, onda prid dat. u poned. biva sajam.
 Apatin (Bačka) 7—8. maja i 7—8. okt. ako su označ. dan i osim ned. i poned., biva prid označ. dan u ned. i poned. sajam.
 Arač-Vranjova (Banat) 13. maja, 13. jula i 30. okt.

B

- Bač (Bačka) 10. marta, 21. maja, 8. sept. i 26. okt. slid. poned.
 Bač-Feldvar (Bačka) 22. marta, 22. maja, 21. aug., prid. dat. u ned.
 Baja (Bačka) u ned. prija 14. febr., 24. apr., 22. jula, 21. sept., 6. dec. ako označ. u poslen dan pada, prid dat. u ned. i u pon. biva vašar.
 Bajmak (Bačka) 25. maja, 24. aug., 11. nov. ako označeni dani osim ned. na drugi dan padaju prid označ. dan. u pon. biva sajam.
 Bakonja (Baranja) 10. juna, 29. sept.
 Baračka (Bačka) 17. juna, 20. okt. ako dat. u ned. pada, slidećeg poned. biva sajam
 Brnjevar (Baranja) 2. febr., 8. juna, 5. aug., 15. nov., u poned. onih ned kada označ dani padaju.
 Bega-Stgjergj (Banat) 15. apr, 30. sept., 20 juna.
 Beodra (Banat) 6. maja, 8. sept., 1. nov. ako datum nepada u ned. onda prija dat. u ned. biva sajam.
 Berkešd (Baranja) 2. marta, 30. juna. Ako na ned. pada onda zatim u poned.
 Bezdan (Bačka) 15. marta, 16. jula,

29. sept., 19. nov. prid označ. dane u poned. ako dat. u ned. pada, onda u slid. poned., ako pak dat. na poned. pada taj dan biva sajam.
 Boka (Banat) 15. sept. ako u ned. biva — na datum — iznoče prid dat. u ned.

Č

- Čantavir (Bačka) u poned. prid. 1. maja i 24. sept.
 Čenej (Banat) 24. maja, 21. aug., 21. okt. ako datum u posleni dan pada, prid njim u ned.
 Čoka (Banat) na Ime Isusovo; na mladi Uskrs; na dan Sv. Trojstva i 29. sept.
 Čurog (Bačka) 4. marta, 1. juna i 6. okt. prid dat. u ned. i poned.

D

- Darda (Baranja) 27. marta, maj. prosni dana; ned. Bartholomeja i Svi Sveti uvik u pon.
 Debeljača (Banat) 19. marta i 1. sept.
 Duna-Sekčó (Baranja) 12. marta; u u poned. za ned. sv. Trojstva; 1. sept. i 5. nov. ako datum u ned. ili svetac pada, slid. poned., inače prid dat. u poned. biva.

E

- Egerag (Baranja) 5. apr. i 11. okt.

F

- Bilackva (Banat) 5. do 7. marta, 20. do 23. juna i 15. do 18. okt.
 Feketić (Bačka) drugog ponediljka maja i poslednjeg ponediljka oktobra miseca.
 Feldvarae (Bačka) 22. marta, 7. juna, 21. aug. ako dat. u poslen dan pada, prid dat. u ned. biva.
 Futok (Bačka) 3. apr., 16. juna, 17.

aug., 6. nov. ako dat. nepada u ned. ili u poned. u prijašnju ned. ili poned biva sajam.

G

Gedre (Baranja) 19. marta, 22. jula, 21. sept., posli dat. u poned. i 5. nov. prid dat. u poned.

Gerčenj (Baranja) 24. febr., 25. maja, 24 aug. i 5. nov.

H

Hajdušica (Banat) 25. aug.

Harkanj (Baranja) kupalište febr. na Sv. Susanu, aprila na Gjurgjev dan, aug. na Sv. Petra u okovih i na Nikolju tih nedilja poned.

Himešhaz (Baranja) u poned. nedilje Mar. Terezije i Sv. Vinc.; ako na svetac pada, onda slideć. dana.

Odžac (Bačka) 19. apr., 28. sept., ako dat. na ned. il poned. pada, isti dan biva sajam; ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.

Vorgoš (Čongrad) u poned. druge ned. febr., druge ned. juna i treće ned. nov.

Hosuhetenj (Baranja) u poned. prid 4. maja i prid Sv. Križa; (sept.) u poned.

J

Jankovac (Bačka) 17. apr., 26. juna, 2. nov., ako dat. nepada na ned. uvijek slidećeg poned. biva sajam.

K

Kanjiža stara (Bačka) 25. maja, 1. sept., ako dat. nepada u nedilju il u poned., onda prid datum u ned. i ponediljak biva sajam.

Kanjiža turska (Banat) 29. apr., 1. aug. i 1. nov., ako dat. nepada u ned. prid dat. u nedilju biva sajam.

Kaćmar (Bačka) 16. maja slidećeg ponediljka; Sv. Terezije nedilje (okt.) u poned.

Mali-Sombor (Banat) 15. aprila, 10 augusta i 18. okt.

Komloš (Banat) 5. marta, 15. juna, 1. sept. ako dat. nepada u ned., biva sajam.

Kozar racki (Baranja) 13. marta, 1. maja, 26. juna, 16. okt.

Kövago-Sólós (Baranja) 1. marta, 22. jula, 15. sept., 1. dec. ako na ned. padaju, onda prid nji u poned.

Krnaja (Bačka) 12. maja, 6. okt. ako datum u ned. ili poned. pada isti dana; inače prid datum u nedilju biva sajam.

Kula (Bačka) 29. apr., 24. juna, 6. aug. 15. okt., prid dat., ako dat. na taku ned lju pada, koji je dan i inače svetac, sli. dana biva sajam.

L

Laško (Baranja) 4. aprila, nedilje ponediljkom i 1. ponediljka okt. misca.

Liget (Baranja) u poned. prid Demetra (apr.) i posli nedelje Angjcla Čuvara.

M

Magoč (Baranja) 14. febr., 18. apr. 3. juna, 7. okt., tih nedilja u poned., ako dan na svetac pada, slid. poslednog dana biva sajam.

Maiš (Baranja) 20. jan., 1. maja, 29. aug. i 10. okt.

Martonoš (Bačka) 8. juna i ime Marije šlideći ponediljak; 7. nov., juna i nov. sajmovi ako datum ne pada na nedilju ili poned. uvijek prijašnji poned. bivaju sajmovi.

Mekenješ (Baranja) posli 4. juna u poned. i 10. aug. nedilje u poned. sajam.

Mohač (Baranja) 24. febr., 17. apr., 24. juna, 15. sept., 11. nov., 21. dec. Ako datum na svetac ili u srid nedilje pada, ti dana prijašnjeg pon. biva sajam.

Mohol (Bačka) 30. maj., 30. sept. Ako

Datum prid svetac ili prid nedilju pada; prijašnje nedilja u nedilju biva. Mokrin (Banat) 14. febr., 21. maja i 20. aug.

Stara Moravica (Bačka) nedilje sv. Josipa u poned.; jula poslid. nedilje u ponediljak; prvog ponediljnika u nov.

N

Nadašd (Baranja) 19. mart., 20. aug. tih nedilja u poned.

Veliki Bečkerek (Banat) 1. marta, 25. maja, 17. aug., 12. okt., 23. nov. prid datum u četvrtak, petak, subotu u nedilju biva sajam.

Nagj-Gaj (Banat) 1. maja, 7. nov.

Nagj-Haršanj (Baranja) prid 25. jan. 12. apr., sv. Ladislava (jun.) i prid 9. okt. u poned. i utorak biva sajam.

Velika-Kikinda (Banat) 24. april, 24. juna, 20 sept. i 1. dec.

Nagj-Žam (Banat) u nedilju prid Gjurgjevo, u prvu ned. sept.

Lemeši (Bačka) 7. maja, 20. okt., ako datum na nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam, ako na poslen dan pada, prid dat. u nedilju i poned. biva sajam.

Nemetholj (Baranja) 6. jan., 16. maja, 25. jula, 8. sept., (20. okt.) Ako dat. na ned. ili svetac pada, sajmovi slidećeg poned.; ako na četvrtak ili petak ili subatu pada, onda u prijašnji poned. biva.

Novi-Sad (Bačka) 20. mart., 19 maja, 10. aug. i 29. okt.

P

Pačir (Bačka) 18. sept.

Palanka N. (Bačka) prvog ponediljka maja i okt.

Pančevo (Banat) 22. apr., 9. jula, 18. sept. na datum padajuć, il slideći četvrtak se počina i 4 dana traje sajam.

Perlas (Banat) 27. juna, 9. nov.

Petrovac (Bačka) 11. marta, 13. maja,

26. aug., 11. nov. Ako dat. nepada na ned. i na poned., slid. ned. i poned. biva.

Petrovoselo (Bačka) 8. maja, 30. aug., 7. nov., prid dat. u ponediljak.

Pečuh (Baranja) Marinjske ned, prid Dukove; Snižne ned., sv. Katar. tih. ned. počimajuć u ned. cile nedilje traje sajam. Na velik utor. i sridu i prid Miholj utor. i sridu velik marvinski sajam.

Pečvarad (Baranja) o Valentinu (febr.), Adalbertu (apr.), Poh. Gospinog. i o Sv. Luki (okt.) tih nedilja poned. i utorkom.

Pivnica (Bačka) 17. apr., 1. jula, 23. okt. Ako datum na ned. il ponediljak pada, slideća 2 dana, ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.

Priglevica-St.-Ivan (Bačka) u poned. posl. 24. juna.

S

Stari-Bečej (Bačka) 8. apr., 5. jula, 17. okt. uvijek prid datum u nedilju,

Stari-Beba (Banat) 8. marta, 8. juna-8. sept. Ako datum nepada na nedilju, onda je sajam prijašnje nedilje.

Stari-Futak (Bačka) 31. marta, 16. juna, 18. aug. i 7. nov., ako dat nepada na ned. ili poned. onda prid dat. u ned i poned. biva vašar.

Šasd (Baranja) 7. maja, 7. jula i 1. sept. tih nedilja poned., ako na svetac pada slideći dan biva.

Šelje (Baranja) 4. marta, 1. maja, 10. aug., 15. okt. i 3. dec. prid datum poned. i utorkom.

Šikljuš (Baranja) 19. marta i vel. Gospe tih ned. poned.; 30. nov. i 2. dec., posli sv. Trojstva u poned.

Sarča (Banat) 19. mart., 15. sept. Ako nepada na ned. onda prid to u ned.

Sasvar (Baranja) u poned. posli 25. marta i 25. sept.

Senta (Bačka) 26. mart., 22. jun., 17.

- aug. i 19. nov. uvijek prid dat. u nedilju i poned.
- Sent-Dineš (Baranja) 1. jun. ako na svetac pada, slidećeg poned. biva.
- Sent-Kiralj (Baranja) u sridu prid Spasov 27. juna, 21. sept., 2. nov.
- Sent-Lórinč (Baranja) 14. febr., 4. sept. u slučaju sveca, slidećeg pon., 12. apr., 10. juna, ako ovi dat. na ned. il svetac padaju, prijašnji ponediljak drži se veliki živinski sajam.
- Serbobran-Sentomaš (Bačka) 12. mart. 28. jula, 20. sept.
- Sombor (Bačka) po nov. kal. na Blagovist, po star. kal. na Spasov, po star. kal. na veliku Gospu, na 25. nov. Ako ovi sv. tci osim nedilje na koji drugi dan padaju, onda prid isti datum u nedilju i poned. bivaju sajmovi. Ako datum u nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam.
- Stanišić (Bačka) u poned. prid 12. apr. i 4. okt.
- Subotica o Matiji, 16. maja, 29. juna, uvijek na dat., 8. sept., 28. okt. po 3 dana. Ako dat. na ned. pada, istog dana se počima, ako na drugi dan pada, prid datum u nedilju počima se sajam. Nediljni opći veliki sajmovi svakog ponediljka i petka bivaju. Sridom, nediljom i subotom za telad, jaganjce biva sajam.
- Sivac (Bačka) 3. apr., 10. juna, 23. sept. Ako datum na nedilju il poned.

T

- Tamaši (Banat) u ponedilj. prija febr. kvatre i majske, prid Mandalinu; prija sept. i dec. kvatra.
- Temerin (Bačka) 25. febr., 5. maja, 4. sept., 22. nov. Ako datum ne pada na nedilju il poned. u prijašnju nedilju biva sajam.
- Tisafeldvar (Bačka) 24. marta, 8. juna, 29. aug., 11. okt., uvijek nediljom i poned. ako dat. na poslen dan pada, prijašnje ned. biva.

- Tisa-Kalmanfalva (Bačka) Iza 1. apr. u poned. i utorak.
- Titel (Bačka) 6. apr., 22. aug., 20. okt., tih nedilja poned. i utorkom u slučaju sveca slideći dan biva.
- Torža (Bačka) 11. juna, 2. okt.
- Topola (Bačka) 18. i 19. aprila, 13. i 14. jula, 4. i 4. okt. prid datum u nedilju i ponediljak.
- Tovarišova (Bačka) 2. febr. i 16. nov.
- Turski-Bečež (Banat) 25. marta, 17. aug., 3 okt. Ako dat. nepada u ned., u prijašnju nedilju biva sajam.

V

- Vajslo (Baranja) o Grguru, o Pohodu Gospe, o Franji (okt.), sv. Luci, tih. ned. ponediljkom.
- Vemend (Baranja) 27. marta., 17. jula i 30. sept.
- Vilanj (Baranja) 4. aprila, 31. okt. u ponediljak prid datum i u poned. one ned. u koju pad, 5. jul. i 1. nov.
- Vislo (Baranja) 1. apr., 13. jula i 26. okt.
- Vöröšmart (Baranja) 14. febr., 4. apr., 6. jula, 26. okt.
- Vrbas-novi (Bačka) 28. marta, 2. juna i 12. sept. prid datum ponediljkom.
- Vršac (Banat) u ned. prid Marinje, po star. kal. na Glušniu, u prvu ned. aug. po star. kal. u nedilju prid sv. Luku, to jest u poslednju nedilju okt. sajmovi se petkom počimaju, 4 dana traju.

Z

- Zichifalva (Banat) 4. apr., 16. okt.
- Žablja (Bačka) 15. apr., 20. juna, 29. sept. Ako na nedilju, il poned. pada, istog dana biva, ako na drugi dan pada u prijašnju ned. i ponediljak biva.
- Žombolja (Banat) 19. mart., 29. juna, 8. sept., 11. nov. Ako nepada na ned. u prijašnju nedilju biva.

JUGOSLAVENSKA BANKA D. D.

PRIJE

HRVATSKA ZEMALJSKA BANKA D. D.

PODRUŽNICA SUBOTICA.

TELEFON br. 307., 731. i 537. = TELEFON br. 307., 731. i 537.

PODRUŽNICE: ≡

Subotica, Beograd, Brod na Savi, Crikvenica,
Karlovac, Novi-Sad, Novi, Osijek, Varaždin,
≡ Vukovar, Zagreb. ≡

Dionička glavica i pričuve K 198,000.000.—

Utemeljiteljica: Žvnotenská Banka, Prag.

Prima uloške i isplaćuje bez otkaza.

Obavlja svakovrsne bankovne poslove. ≡

ZKKh.org.rs

SEKELJ I VUJKOVIĆ

TRGOVCI MANUFAKTURNE ROBE, SUBOTICA
GLAVNI TRG (ĆOŠAK GDI SE SUDE PRODAJE) TELEFON 314.

Stalno veliki izbor prema sezoni direkt-
no iz inostranih fabrika (tvornica) na-
bavljene manufaktorne (rukotvorne)
robe, kao; muški i ženski štofova, svile
svilenih marama, zavesa (firange).
krevetni i astalski prostirača, razne
robe za pranje i tako dalje. ■■■■

Umerene cene.

Tačna posluga.

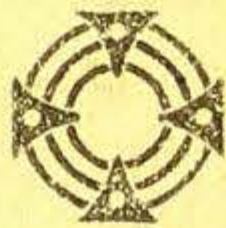
Antun Kramer

■ i Drug ■

Krojači za gradjanstvo i
vojsku. Tvornica kapa

Subotica Aleksandrova 22.

Telefon br. 95. Osnovano 1868.

Stalno ima na skladištu naj-
lepša gotova odela za muške
i za djecu. Engleskih štofova.
Potrebštine za vojsku i re-
darstvo. :-: Jeftine cijene!

Čitatelji Danice!

Kupujte samo kod

Pete Hrvatske

Knjižare i Papirnice

(J. KRATINA) SUBOTICA

Varoška kuća

jer ćete tamo moći dobiti
sve što trebate: dobre knji-
ge za štivenje, pismarice,
kalendare, školske knjige, pi-
saće papire, pera, gume, o-
lovke, tinte i uopće sve, što
trebaju djaci i kancelarije.

**Ernest Fišer štamparija i
litografski zavod Subotica
Pašičeva ul. Telefon: 62.**

**Litografirane dionice,
uložne i ček-knjižice
po umetničkom ukusu**

**Zgotovljava svakovrsne
tiskalice po najlepšem
ukusu i jeftinim cenama.**

N·O·V·A

manufakturna trgovina!

MAMUŽIĆI ARADSKI
SUBOTICA (TRG SLOBODE)

Stalno na skladištu
Engleskog muškog
i ženskog štofa za
odijela, kao svile,
kumaše, sefira ba-
tista, platna, svile-
nih marama i t. d.
po najjeftinijoj ceni!

Kupujemo!

sve vrsti žitarica
i drugih zemalj-
skih plodina te
poljoprivrednih
proizvoda uz naj-
više dnevne cene.

Hartl i Mernatović

SUBOTICA. Telefon 511.

**Najveće pokopno
poduzeće**

**DANIKA
FEKETE**

U svojoj kući Deakova-ul. 4.
Telefon broj 443.

Drži na skladištu sve
što je potrebno za naj-
veće pokope i oprema
kako bogato tako i jed-
nostavne oko pe uz
najumirnije cene. ■■■

Kola sa najveličajnijim ukrasom

ŠANDOR

Ž. VIG

knjižara i trgovina hartija
Subotica. Glavni trg. Telefon 57.

Kancelarijski nameštaj,
školski i pisaći pribori,
knjižnički nameštaja i
Glasbi ugodni nabavljački
izvor u malom i velikom.

Veliko stovarište crkveni
— i narodni knjiga. —

Knjigovezački posao naj-
lepše i najjeftinije obavlja.

Knjižara
„JEDINSTVO“

SUBOTICA.
Telefon: 744.

Preporučuje
bogato stovarište
knjiga cele lite-
rature, pisaćeg,
crtaćeg i školskog
:-: pribora :-:

Simeon i Lipot
Markus

trgovina :-:
:-: kratke robe

SUBOTICA. Pašičeva ulica.

Preporučuje sebe
poštovanoj gospodi
trgovcima. ◆◆◆◆◆

Pokušajte
za vašu je korist!

Nabavljati špece-
rajsku, delikatesnu i
farbarsku robu u
prvoj i najvećoj sla-
venskoj trgovini

Miloš-a Kurteš-a
Subotica. Telefon 483
preko puta glavne pošte
Tačna i brza posluga. ◆ ◆ ◆
◆ ◆ ◆ ◆ ◆ Umerena cena.

Svoj svome! Svoj svome!
Trgovina gorivog i
Gradjevnog Materijala
Šijačić i Paljić
Subotica, Segedinski p. 49.

Stalno na slagalištu: Sečenih
i ne sečenih drva za gorivo,
Kamenog i drvenog ugljena,
Cementa. Na drvima pečenog
Kreča uz najpovoljniju cijenu.

Telefon: 839.

Tamo isto 1000 komada san-
duka za voca prodaje se.

APOTEKA k Svetom Josipu

SUBOTICA

Jelačićeva prije Deák-ulica, br. 3. Kuća Sillaši.

Skladište svih domaćih i stranih lijekova i specijaliteta, proizvoda iz gume te povojnog materijala za njegu bolesnika. Veliki izbor poljepšala, parfuma, medicinskih i toaletnih sapuna.

Uz ine lijekove preporučam osobito moje vlastite, kroz dugi niz godina oprobane specialitete:

1. **Željezni liker** vrlo ugodna okusa protiv slabosti i malokrvnosti. Upotrebljava se dobrim uspjehom proti neurednom mjesečnom pranju kod žena, preporuča se roditeljama za jačanje poslije poroda.

2. **Marija Judske želudčane kapljice**, najbolje sredstvo protiv grčeva i bolova u stomaku i žličici, protiv slabe probave i nesvestice.

3. **Prsni sladki sok Thymal** protiv kašlja. Osobito sredstvo protiv kašlja hripavca kod djece.

4. **Piškote** protiv glista ili gujavica. Jedan komad dovoljan je da oslobodi bolesnika od velikih bolova, što ih prouzrokuju gliste kod djece i odraslih ljudi.

5. **Reuma fluid** za mazanje protiv reumatizma, kostobolje ukočenosti žila, te za jačanje mišica.

6. **Mast proti svrabu**, upotrebljena po mojoj uputi odstrani svaki svrab za 3 dana.

7. **Subotička domaća pomast** je nenatkriljeno sredstvo za liječenje svakovrsnih rana, koje nastaju bilo od udarca, ureza, ugriza ili same od sebe. Pošto iz rana i čirova odstranjuju gnoj, to iste zacijele u najkraće vrime.

8. **Tovin** je prah za tovljenje svinja. Upotrebom dobiva svinja volju za žderanje, pospješuje probavu, te čuva svinju od bolesti želudca i crijeva.

Bunjevci i Šokci!

Služite se samo u mojoj ljekarni (apoteki), gdje ćete kod mene, kao svog čovika naći uvijek najveću susretljivost. Ako ste u nuždi i potrebujete savjeta obratite se poverenjem na moju apoteku. Kod pismenih upita volja priložiti marku za odgovor.

Lijekovi se na liječnikov recept izradjuju savestno i tačno.

Vlasnik ljekarne Lovro Blažević, ljekarnik.

zkvh.org.rs

PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA U ZAGREBU.

PODRUŽNICA U SUBOTICI.

GLAVNICA I REZERVE 190 MILIJUNA. ≡ STANJE ULOGA 900 MILIJUNA.

≡ OSNOVANA g. 1846. ≡

Podružnice:

Beograd
Bjelovar
Brod n/S
Crikvenica
Čakovac
Darugar
Delnice
Djakovo
Gjurgjevac
Ilok
Karlovac
Kraljevica
Križevci
Mitrovica
Novi
Ogulin
Osijek
Požega
Rijeka
Senj
Sisak
Subotica
Sv. Ivan Zelina
Varaždin
Vel. Gorica
Vinkovci
Virovitica
Vukovar
Zemun

Ispostave:

Osijek d. grad
Vinica

Javljamo narodu, da je zagrebačka PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA, najstarija i najveće jugoslavenska banka, koja imada po cijeloj državi 30 podružnica, otvorila svoju

PODRUŽNICU U SUBOTICI

(u staroj varmedji kraj varoške kuće)

Prva hrvatska štedionica prima novac na knjižice i u tekućem računu i plaća 4⁰/₀ kamata. Novac se može u svako doba izvaditi. Koliko povjerenje naš zavod uživa, najbolje dokazuje to, što kod Prve hrvatske štedionice ima preko 900 milijuna kruna uloženog novca.

Daje zajmove na mjenice, nadalje na kuće i zemlju uz intabulaciju i to zajmove, koji se mogu po volji otplaćivati, te zajmove na otplatu od 10 do 50 godina uz 4⁰/₀ i 4¹/₂⁰/₀ kamata.

Osim toga obavlja sve bankarske poslove. Prva hrvatska štedionica podružnica u Subotici imade osim toga

GLAVNO ZASTUPSTVO „KROACIJA“ OSIGURAVAJUĆE ZADRUGE U ZAGREBU,

koja prima osiguranja proti vatri, protiv nezgodama i životna osiguranja.

kanon. ILIJA KUJUNDŽIČ
predsjednik.

ANTUN BEŠLIĆ
upravitelj.

Članovi direktorije: Lazar Bešlić, posjednik, pop Lajčo Budanović, župn. Marko Stipić, trg. Ivan Ivković Ivandekić, gradski nadodvjetnik, Dr. Pajo Ivandekić, upravitelj gradske bolnice, Marko Jurić, veletržac, Alba Malagurski, upravitelj zemljodilske škole, Dr. Martin Matić, narodni poslanik, Dr. Joso Prčić, podnačelnik grada Subotice, pop Blaško Rajić, župnik i narodni poslanik Bela Stantić, veleposjednik, Dr. Stipan Vojnić Tunić, odvjetnik i narodni poslanik, Grgo Vuković, trgovac.